

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня «магістр»
на тему:

**ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДІЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ
СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ**

Виконала: студента ІІ курсу 261 групи
Спеціальності 231 Соціальна робота
Федоренко Д.О.

Керівник:
доктор філософії, доцент Моргай Л.А.

Рецензент:
канд. пед. наук, доцент Бойко О.М.

Умань, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ	10
1.1. Основні аспекти розвитку соціальної роботи в Україні...	10
1.2. Особливості надання соціальних послуг в Україні	
1.3. Кадровий та освітній механізми державного управління системою надання соціальних послуг в умовах сьогодення України.....	38
Висновки до першого розділу	44
РОЗДІЛ ІІ. ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	47
2.1. Соціальні послуги у системі соціального захисту: проблеми та перспективи удосконалення в Україні.....	47
2.2. Вдосконалення інформаційного механізму в системі діяльності центрів надання соціальних послуг в Україні.....	54
2.3. Дослідна робота з вивчення особливостей роботи соціального працівника у Центрі надання соціальних послуг Турбівської селищної ради.....	62
Висновки до другого розділу	68
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	84

ВСТУП

Актуальність теми. На разі в Україні війна, тому центри надання соціальних послуг відіграють дуже важливу роль для допомоги людям, які її потребують.

Центри надання соціальних послуг – це комплексні заклади соціального захисту населення, структурні або відокремлені (територіальні) підрозділи, які провадять соціальну роботу та надають соціальні послуги особам/сім'ям, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах [26].

Даний центр утворюється, реорганізується та ліквідується в порядку, передбаченому законодавством, райдержадміністрацією або органом місцевого самоврядування з урахуванням потреб відповідної адміністративно-територіальної одиниці або територіальної громади у разі відсутності центру соціальних служб та територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) для виконання їх завдань і функцій.

Основними завданнями центру є:

- проведення соціально-профілактичної роботи, спрямованої на запобігання потраплянню в складні життєві обставини осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення;

- надання особам/сім'ям комплексу соціальних послуг, яких вони потребують, відповідно до переліку послуг, затвердженого Мінсоцполітики, з метою мінімізації або подолання таких обставин [26].

Відповідно до потреб адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади в соціальних послугах у центрі можуть утворюватися:

- відділення надання соціальних послуг в умовах денного перебування;
- спеціалізована служба (відділення) підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі .

Підставою для надання соціальних послуг є:

– направлення особи/сім'ї для отримання соціальних послуг, видане на підставі відповідного рішення структурного підрозділу з питань соціального захисту населення райдержадміністрації, виконавчого органу міської ради міста обласного значення, виконавчого органу сільської, селищної, міської ради об'єднаної територіальної громади;

– результати оцінювання потреб особи/сім'ї у соціальних послугах.

Рішення структурного підрозділу з питань соціального захисту населення райдержадміністрації, виконавчого органу міської ради міста обласного значення, виконавчого органу сільської, селищної, міської ради об'єднаної територіальної громади про надання послуг особі/сім'ї приймається відповідно до Порядку організації надання соціальних послуг, затвердженого Кабінетом Міністрів України [26].

Соціальні послуги повинні стати сучасним, визнаним у світі форматом надання допомоги особам, окремим соціальним групам, які через інвалідність, вік, за станом здоров'я, соціальним становищем перебувають у складних життєвих обставинах, не можуть самостійно їх подолати, піклуватися про себе. Як свідчить практика, кількість осіб, що потребують надання соціальних послуг, і потреба в їх обсягах збільшуються [30].

У центрі соціальної діяльності розвинутих правових країн найвищою цінністю визнається людина, її гідність, життя та здоров'я. Такими країнами, до прикладу, є Німеччина, Англія, США, Нідерланди та інші. Їхні моделі надання соціальних послуг відображають цю найвищу цінність. З огляду на позитивний досвід цих країн, питання трансформації правової системи надання соціальних послуг стає очевидним і потребує глибинного дослідження, особливо на етапі реформи децентралізації, яка впроваджується в Україні з 2014 року [38].

Реформа децентралізації влади в Україні триває з 2014 року і є спрямована на розвиток місцевого самоврядування шляхом передання частини владних повноважень до місцевих громад. Кабінет Міністрів України 1 квітня цього року відповідним рішенням схвалив Концепцію

реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Ця Концепція визначає рамки, в яких відбувається реформа, також в ній прописані механізми впровадження реформи та очікувані результати (Концепція «Про реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», 2014) [38].

Відповідно із проведеною децентралізацією в Україні, центри надання соціальних послуг об'єдналися (відповідно до об'єднаних районів). Загальна кількість даних центрів в Україні збільшилася, у даних установах працюють соціальні працівники, психологи, педагоги та різні спеціалісти.

Будь-яка людина чи родина може потрапити у складну життєву ситуацію. В українському законодавстві це називається складними життєвими обставинами [54].

Соціальні послуги – це дії, які спрямовані на подолання таких складних життєвих обставин (соціальна підтримка), мінімізацію їх наслідків (соціальне обслуговування) та на профілактику (соціальна профілактика).

Соціальні послуги може отримати кожен, хто їх потребує за місцем проживання або перебування. Соціальні послуги надаються відповідно до Державних стандартів, а рішення про їх надання приймається відповідно до Порядку організації надання соціальних послуг, затвердженого Кабінетом Міністрів України [54].

Для отримання соціальних послуг необхідно звернутися з усною чи письмовою заявою до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення виконавчого органу сільської, селищної, міської ради, державної адміністрації за місцем проживання чи перебування громадянина або Центру надання адміністративних послуг (ЦНАП).

Працівники зазначеного структурного підрозділу із залученням фахівця із соціальної роботи проаналізують потреби та направлять людину до відповідного надавача послуг: центру надання соціальних послуг, центру соціальних служб, центру соціально-психологічної допомоги, центру матері та дитини тощо.

Соціальний працівник – це професійно підготовлений фахівець, який має необхідну кваліфікацію у сфері соціальної роботи та виконує різноманітні види соціальної роботи.

Людині або сім'ї можуть надаватися одна або одночасно декілька соціальних послуг. На всіх етапах з людиною будуть працювати фахівці з соціальної роботи/соціальні працівники/соціальні робітники, які відіграють ключову роль у наданні соціальної послуги [54].

Хто і у яких випадках може звернутись за соціальними послугами:

- дорослі чи діти, які за станом здоров'я потребують послуг (часткова або повна втрата рухової активності, інвалідність, невиліковні хвороби, психічні розлади, похилий вік), а також їхні сім'ї;

- діти, з якими жорстоко поводяться;

- люди, які страждають від домашнього насильства чи потрапили у ситуацію торгівлі людьми;

- сім'ї, які зазнали шкоди внаслідок пожежі, стихійного лиха, катастрофи, бойових дій, терористичного акту, збройного конфлікту, тимчасової окупації;

- малозабезпечені сім'ї чи ті, в яких є безробітні;

- бездомні;

- сім'ї, які потребують підтримки у вихованні дітей (розлучення, яке впливає на дитину, самотні батьки, сім'ї, в яких батьки ухиляються від обов'язків із виховання дітей, сім'ї, які виховують дітей-сиріт чи дітей, тимчасово залишених батьками);

- діти-сироти;

- діти, які перебувають в інтернатних закладах [54].

Проведений нами аналіз джерел та публікацій показав, що питання надання соціальних послуг в Україні добре висвітлено в роботах таких наукових дослідників як: Т. Семигіна, Г. Слезанська, К. Дубич, І. Колосовська, Т. Бавол, Н. Горішна, Н. Чудик-Білоусова, Т. Ремесник,

А. Попович. Це пояснюється тим, що дана проблема є актуальною і знаходиться у центрі досліджень.

Актуальність проблеми діяльності центрів надання соціальних послуг в Україні на сьогодні не втратила своєї значущості і вимагає розробки більш конструктивного підходу, все це і зумовило вибір теми дослідження **«Організаційні засади діяльності Центрів надання соціальних послуг в Україні»**.

Мета дослідження – вивчення і аналіз особливостей діяльності Центрів надання соціальних послуг в Україні.

Об'єкт дослідження – особливість роботи Центрів надання соціальних послуг.

Предмет дослідження – організаційні засади діяльності Центрів надання соціальних послуг в Україні.

Гіпотеза дослідження – діяльність Центрів надання соціальних послуг в Україні буде успішна за умови:

- комплексного підходу в організації роботи соціального працівника з у Центрі надання соціальних послуг;
- чіткого алгоритму у роботі соціального працівника з даною категорією населення;
- зосередження уваги державних та приватних установ, які надають допомогу людям.

Відповідно до теми та мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати основні аспекти розвитку соціальної роботи в Україні;
2. Розкрити особливості надання соціальних послуг в Україні;
3. Охарактеризувати соціальні послуги у системі соціального захисту населення в Україні: проблеми та перспективи;
4. Провести дослідно-експериментальну роботу з вивчення особливостей роботи соціального робітника в Центрі надання соціальних послуг Турбівської селищної ради.

Методи дослідження. Для розв'язання завдань дослідження і перевірки гіпотези використовувалися такі методи:

– *теоретичні*: ретроспективний та порівняльний аналіз педагогічної та психологічної, соціологічної, правової, філософської літератури з означеної проблеми для уточнення поняття «центри надання соціальних послуг», аналіз нормативно-правових документів для визначення порядку та особливостей організації роботи соціального працівника у даному закладі;

– *емпіричні*: вивчення звітної документації діяльності закладів соціальної сфери;

– *експериментальні*: (констатувальний і формувальний експеримент) з метою виявлення, обґрунтування, перевірки ефективності умов підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи у Центрах надання соціальних послуг;

– *статистичні*: кількісної та якісної обробки одержаних результатів експерименту забезпечили обробку даних, засвідчили достовірність отриманих результатів дослідження.

Експериментальна база дослідження. Дослідження проводилося в Центрі надання соціальних послуг Турбівської селищної ради.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що фактичний матеріал, основні положення і висновки дослідження можуть бути використані як навчально-методичне забезпечення курсів: «Вступ до спеціальності», «Соціальна робота з різними соціальними групами» та ін. При написанні наукових праць та навчальних посібників із соціальної роботи.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження висвітлювались на всеукраїнській конференції – «Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи» (12 жовтень 2021р., м. Умань). «Актуальні питання підготовки докторів філософії в Україні та закордоном» (21 лютого 2022 р., м.Умань)

Публікації. За результатами дослідження опубліковано одноосібно 2 тези доповідей автора.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел – 87, додатків 4.

Загальний обсяг тексту магістерської роботи становить 151 сторінок, із них обсяг основного тексту 73 сторінки.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

1.1. Основні аспекти розвитку соціальної роботи в Україні

Головними завданням соціальної роботи є допомога різним групам населення, які опинилися у складних життєвих обставинах (далі – СЖО). До факторів, які найчастіше призводять до виникнення СЖО відносяться:

1. Кризові явища в соціально-економічній сфері (падіння рівня проживання, зростання бідності сімей і погіршення умов утримання дітей; скорочення соціальної інфраструктури, зниження рівня соціальних гарантій та виплат для сімей з дітьми; житлові проблеми тощо) [55].

2. Психолого-педагогічні фактори (стосуються внутрішньо-сімейних стосунків та виховання дітей у сім'ї: самоусунення батьків від виховання, нехтування потребами дітей, відчуження поколінь тощо).

3. Фактори біологічного характеру (фізичні або психічні хвороби батьків, різні форми залежності у батьків, спадкові захворювання у дітей, наявність у сім'ї дітей з інвалідністю тощо) [55].

Існують різні підходи до класифікації отримувачів соціальних послуг. Зокрема, їх можна структурувати за універсальними ознаками: стать, вік і статус людини та специфічними: проблеми зі здоров'ям; отримання статусу інвалідності чи статусу дітей-сиріт або дітей, позбавлених батьківського піклування; втрата роботи тощо [72].

Загалом, сфера соціальної роботи із вразливими категоріями населення регламентована відповідним Законом України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю». У даному документі чітко прописано, хто є суб'єктом соціальної роботи, які завдання, права та обов'язки відповідних соціальних структур; окреслено основні принципи, сфери та рівні здійснення соціальної роботи, напрями державної політики у галузі соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю; закріплено термін «оцінка

потреб» тощо (Закон України, 2020) [72].

До 2014 р. соціальні послуги надавалися з боку організацій державного, комунального і недержавного секторів. До державного сектору належали організації, які підпорядковані органам державної влади. Комунальний сектор включав в себе заклади та установи, які підпорядковані органам місцевого самоврядування. До недержавного сектору належали благодійні фонди, релігійні та громадські організації, фізичні особи. За способом надання розрізняли такі види соціальних послуг: базові соціальні послуги, які носили тимчасовий характер і не передбачали постійної допомоги; комплексні соціальні послуги для надання постійної систематичної допомоги; технічні соціальні послуги для надання натуральної допомоги тим категоріям населення, які її потребують та екстрені соціальні послуги, що надавалися протягом доби, у разі якщо існує загроза життю і здоров'ю людей [34].

До наукової еліти, яка займалася даною проблематикою дослідження відносяться дослідники, зокрема: (Зверева І. Д., Безпалько О. В., Янкович О. І., Бондаренко З. П., Ваховський Л. Ц.; Песоцька О. П.; Поліщук В. А.) описували основні тенденції розвитку з огляду на соціально-педагогічні та профілактичні проблеми. Одночасно, представники Школи соціальної роботи (Семигіна Т.В., Кабаченко Н.В., Савчук О.М., Кравченко О.О. та ін.) приділяли увагу в своїх дослідженнях саме тенденціям, труднощам та перспективам розвитку системи соціальної роботи та соціальних послуг. Окремо слід зазначити про роботи дослідників соціальної роботи (Волинець Л.С., Толстоухова С.В., Романова Н.Ф, Бевз Г.М. та ін.), які більше уваги у своїх звітах приділяли формам та методам роботи, труднощам у формуванні системи соціальної роботи.

Існує багато дослідницької літератури, яка розкриває зміст функціонування системи соціальної роботи в Україні, але багато цієї інформації є дуже застарілою. Це пов'язано з тим, що в 2014 р. розпочалася реформа децентралізації. Сутність цієї реформи полягає у передачі владних

повноважень та фінансових ресурсів від державних органів до органів місцевого самоврядування. Реформа децентралізації влади покликана створити ефективне і прозоре управління в регіонах, забезпечити надання доступних і якісних послуг жителям громади. Що стосується її завдань, то було зроблено акцент на наступні: створити належні умови для організації послуг у громаді; забезпечити комплексність надання соціальних послуг; запровадити сімейно-орієнтований підхід з метою профілактики соціального сирітства, проводити оцінку й моніторинг послуг та забезпечувати їх адресність [55].

Відповідно, виникла необхідність внесення змін до основних нормативних документів, зокрема до Закону України «Про соціальні послуги» (2003). Такі дії були розпочаті на державному рівні, з підготовка нової редакції Закону України «Про соціальні послуги» [55].

У даному проекті йшлося про основні організаційно-правові засади функціонування системи соціальних послуг та їх спрямованість на профілактику виникнення СЖО, сприяння їх подоланню чи мінімізації негативного впливу на особисте життя. Проект закріплював низку нових термінів (у тому числі «ведення випадку», «вразливі групи населення», «мінімальний базовий комплекс соціальних послуг» «державний стандарт соціальної послуги», «соціальне замовлення», «супервізія» тощо), а також містив положення щодо цілей і принципів системи надання соціальних послуг, прав та обов'язків отримувачів і надавачів соціальних послуг, процедури та порядку надання таких послуг [55].

В деяких наукових роботах йшлося про шляхи покращення процесу надання соціальних послуг в Україні за рахунок активного залучення до надання соціальних послуг громадських організацій. Важливим, у даному контексті, було означення важливості досвіду європейських країн, де громадські організації приймали активну участь в наданні соціальних послуг населенню [44].

Визначалося, що важливим елементом у системі надання соціальних

послуг є інформування населення про наявність тих чи інших соціальних послуг [42].

Інші науковці досліджували особливості системи соціальних послуг. Зазначалося про поступовий перехід від горизонтальної моделі (державні програми) надання соціальних послуг до вертикальної (місцеві програми).

Перевагою вертикальної моделі стала більша гнучкість у визначенні потреб й можливостей впливу.

Особлива увага в системі соціальних послуг належить організації механізму впровадження. Відповідно, центральним органом державного управління, який розвивав сферу соціальної роботи до 2011 р. було визначено Міністерство сім'ї, молоді та спорту, а після 2012 р. ці повноваження перейшли до Міністерства соціальної політики [42].

До складу Міністерства соціальної політики входили структурні підрозділи облдержадміністрацій, до яких належали управління праці та соціального захисту населення та служби у справах дітей. В свою чергу, до даних підрозділів входила достатньо розгалужена система закладів та установ, які надавали соціальні послуги населенню: центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (далі – ЦСССДМ); територіальні центри соціального обслуговування громадян (соціальних послуг); центри професійної, медичної та соціальної реабілітації інвалідів; притулки для неповнолітніх; центри соціально- психологічної реабілітації неповнолітніх; будинки нічного перебування бездомних громадян; центри обліку бездомних громадян [55].

Однак, на думку деяких дослідників, складна ієрархічна структура таких закладів і організації не дозволяла якісно надавати соціальні послуги, оскільки доволі часто вони були територіально недоступними, особливо для отримувачів в сільській місцевості. Крім цього, незважаючи на значну кількість закладів, які надавали соціальні послуги, клієнтам було важко зрозуміти до якої установи чи організації слід звернутися для їх отримання. Також, існувала надмірна монополія державних установ, що звужувало

ініціативу громадського сектору [2].

Існувала проблема обмеженості фінансування соціальних установ, що негативно впливало на якість надання соціальних послуг. В умовах обмежених фінансових ресурсів постало питання про збільшення кількості недержавних організацій, які за рахунок конкуренції з державними установами могли б покращити надання соціальних послуг і зменшити їх вартість [2].

Наступна плеяда педагогів свідчать про недостатню кількість соціальних працівників, особливо в сільській місцевості, та обмежені фінансові можливості громад для організації якісних соціальних послуг [20, 21].

Проблемою постала відсутність єдиного реєстру надавачів і отримувачів соціальних послуг, що уповільнювало процес надання соціальних послуг населенню [84].

Отож, проведений огляд наукової літератури свідчить про те, що в Україні за період Незалежності, була сформована система соціальної роботи, яка опиралася на розгалужену мережу соціальних закладів й установ державної та комунальної форм власності. Дана система соціальної роботи проіснувала до 2011 р., пізніше, після реформування центральних органів влади, зазнала суттєвих змін, які привели до організації процесу надання соціальних послуг для населення безпосередньо у громаді.

Стосовно реформування місцевого самоврядування, то в 2014 р. Кабінетом Міністрів України була схвалена «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні». Мета цієї концепції – надання доступних якісних соціальних послуг для населення. Зокрема, зазначається про необхідність територіальної доступності об'єктів соціальної сфери, які повинні бути розташовані не більше ніж за 30 км від місця проживання жителів громади. Разом з тим, важливою умовою надання соціальних послуг у громаді було визначено наявність необхідної матеріально-технічної бази. Вказано про доцільність

запровадження більш ефективних способів комунікації для того, щоб жителі громади могли отримувати більше інформації про соціальні послуги (Верховна Рада України) (Додаток А) [62].

Трохи пізніше, після прийняття Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (2015) розпочато процес об'єднання мешканців населених пунктів в ОТГ. Однак, соціальна робота в ОТГ має свої особливості, оскільки тривала державна монополія на надання соціальних послуг призвела до низької громадської активності членів ОТГ. Більшість населення в ОТГ дотримуються патерналістського підходу і очікують від влади запровадження і реалізації соціальних програм. Тому до розвитку соціальних послуг в ОТГ необхідно залучати місцевих лідерів. Ще однією нагальною проблемою в новостворених ОТГ стала недостатня кількість фахівців соціальної роботи та соціальних працівників. Відповідно до методичних рекомендацій наданих Міністерством соціальної політики в сільській місцевості ОТГ має бути один фахівець соціальної роботи на одну тисячу населення, але ці нормативи далекі від реалізації на практиці [65].

В умовах децентралізації відбувається перехід повноважень у соціальній сфері від державних районних установ до об'єднаних територіальних громад. Зважаючи на це виникає потреба знайти універсальні підходи, які б забезпечили надання якісних соціальних послуг жителям громади [60].

Для надання соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах утворюються структурні підрозділи призначенням яких є надання соціальних послуг жителям громади які потребують сторонньої допомоги [60].

Одним з механізмів, який покликаний покращити надання соціальних послуг у громаді є соціальне партнерство. Зважаючи на те, що в умовах децентралізації влади зменшується роль держави в соціальній сфері, соціальне партнерство набуває особливого значення в системі надання соціальних послуг. Соціальне партнерство може впроваджуватися через

організаційні, конкурсні і процедурні механізми. Основою організаційних механізмів є спільна структура якій делегуються функції від влади, громадських організацій і бізнесу. До конкурсних механізмів належать: соціальні замовлення, соціальні проекти, тендер тощо. Процедурні механізми в свою чергу стосуються правил за якими відбувається співпраця у межах соціального партнерства [60].

Слід зазначити, що соціальна робота в об'єднаній територіальній громаді зосереджується на формуванні соціальної приналежності та стимулює розвиток зв'язків між різними організаціями та індивідами всередині громади. Основними напрямками соціальної роботи в громаді є:

1. Мотиваційно-мобілізуючий, який включає в себе мотивування жителів до активної участі у житті громади, сприяння поширенню різних форм взаємодопомоги між жителями громади;

2. Координаційно-посередницький, що включає в себе розвиток партнерства між державними і громадськими організаціями, які працюють в соціальній сфері на території громади;

3. Дослідницько-моніторинговий, який включає в себе моніторинг і аналіз потреб, соціальних умов та інтересів жителів громади, а також моніторинг соціальних послуг.

4. Сервісно-обслуговуючий, який включає в себе надання соціальних послуг жителям громади закладами, установами, волонтерськими організаціями та групами взаємодопомоги.

Соціальне партнерство в громаді передбачає взаємовідносини між такими соціальними суб'єктами: об'єднаними територіальними громадами; управліннями соціального захисту населення; установами соціального обслуговування населення; благодійними фондами; громадськими організаціями; комерційними організаціями та групами самоорганізації.

Соціальні суб'єкти в управлінні соціальним обслуговуванням на території громади використовують такі організаційні механізми:

- створення соціального середовища у якому партнери впевнені, що

досягнуті домовленості будуть виконані;

- відкритість партнерів перед громадою, що передбачає можливість отримання достовірної інформації про партнерів;
- прагнення підвищити якість надання соціальних послуг в громаді
- залучення матеріальних, фінансових та людських ресурсів (гранти, кошти меценатів та спонсорів).
- розробка та підписання угоди про партнерство з визначенням обов'язків сторін.

Найголовнішими функціями громадських організацій в наданні соціальних послуг в об'єднаній територіальній громаді є: обслуговуюча, яка має на меті надання населенню соціальних послуг виходячи з їхніх потреб; інформаційна, що передбачає отримання, оброблення та зберігання інформації, щодо запитів жителів громади на соціальні послуги; планувальна та програмувальна, яка передбачає участь громадських організацій у розробці та впровадженні соціальних проектів на території громади; контрольна, яка передбачає моніторинг та перевірку ефективності та якості надання соціальних послуг [52].

На сьогоднішній день вже розроблені більшість Державних стандартів надання соціальних послуг відповідно до «Переліку соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати». Загалом, йдеться про 20 соціальних послуг, які можна класифікувати за метою, типом надання, місцем та терміном впровадження (Міністерство соціальної політики, 2018).

Мета надання соціальних послуг у громаді: соціальна профілактика для попередження СЖО; соціальна підтримка для подолання СЖО та соціальне обслуговування для мінімізації наслідків СЖО [52].

Розглядаються кілька типів соціальних послуг для населення: прості, які не передбачають постійної або комплексної допомоги; комплексні, які можливі за участі різних фахівців у сфері соціальної роботи; комплексні

спеціалізовані для певних груп отримувачів; допоміжні, в першу чергу, для надання натуральної допомоги.

Суттєво розширено місце надання соціальних послуг, в першу чергу, отримати їх можна в домашніх умовах, у спеціалізованих приміщеннях та за місцем безпосереднього перебування отримувача (в т. ч. й на вулиці).

В 2015 році були внесені зміни до Бюджетного кодексу України, спрямовані на підвищення фінансової спроможності громад у наданні соціальних послуг. Завдяки цим змінам ряд доходів, які раніше спрямовувалися до державного бюджету, почали залишатися в громаді.

Відповідно, джерелами фінансування соціальних послуг в ОТГ можуть бути: кошти державного бюджету; кошти, отримані від надання платних стандартизованих соціальних послуг; отримання соціального замовлення та кошти від грантодавців й спонсорів.

Важливу роль у наданні соціальних послуг в громаді відіграє формування ринку соціальних послуг шляхом впровадження соціального замовлення та можливості ОТГ обирати необхідних фахівців із соціальної роботи, незалежно від їх основного місця роботи [52].

Загалом, реформування системи соціальних послуг в ОТГ відбувається за такими напрямками:

- 1) розвиток ринку соціальних послуг;
- 2) впровадження стандартів надання соціальних послуг;
- 3) модернізація соціальної інфраструктури.

Важливим суб'єктом в наданні соціальних послуг в ОТГ є організації громадянського суспільства. Найголовнішими функціями організацій громадянського суспільства в наданні соціальних послуг в об'єднаній територіальній громаді є: обслуговуюча, яка має на меті надання населенню соціальних послуг виходячи з їхніх потреб; інформаційна, що передбачає отримання, оброблення та зберігання інформації, щодо запитів жителів громади на соціальні послуги; планувальна та програмувальна, яка передбачає участь громадських організацій у розробці та впровадженні

соціальних проектів на території громади; контрольна, яка передбачає моніторинг та перевірку ефективності та якості надання соціальних послуг [52].

Отже, децентралізація органів виконавчої влади привела до суттєвих змін у сфері надання соціальних послуг, які почали надаватися безпосередньо в ОТГ. Важливим кроком на шляху їх впровадження стало попередження складних життєвих обставин (далі – СЖО), а не їх вирішення, як це було раніше. Очікується, що основними результатами від впровадження реформи децентралізації влади, в контексті надання соціальних послуг, стане: доступність соціальних послуг для усіх жителів громади; рівноправність державних й недержавних надавачів соціальних послуг; адресність соціальних послуг тощо.

Процес децентралізації суттєво впливає на формування нової моделі соціальної роботи із вразливими сім'ями з дітьми. Це пов'язано з тим, що постала гостра необхідність запроваджувати соціальні послуги, які б відповідали потребам вразливих сімей з дітьми; охоплювали наявний потенціал громади, зокрема, спеціалістів (соціальних працівників, учителів, вихователів, психологів, соціальних педагогів, медиків, працівників служб у справах дітей, органів МВС); були спрямовані на профілактику сімейного неблагополуччя, партнерство із сім'ями та дитиною, сприяли підвищенню відповідальності батьків та спеціалістів за становище дітей. Загалом, новий формат соціальної роботи із вразливими сім'ями з дітьми більше спрямований не на боротьбу з наслідками негативних чинників, а на забезпечення потреб та профілактику сімейного неблагополуччя [52].

Особливого значення набуває сімейно-орієнтований підхід, оскільки він ґрунтується на визнанні того, що оптимальний шлях до захисту дитини пролягає через збереження і зміцнення її сім'ї. Відповідно, базовим завданням соціального працівника є гарантування права дитини на безпеку, стабільність та безпечне перебування у рідній сім'ї. Відповідно, принципи сімейно-орієнтованого підходу визначають наступним чином: визнання

унікальності кожної сім'ї чи особистості; повага до прав усіх членів сім'ї жити відповідно до своєї культурної спадщини, ідентичності; право кожної сім'ї на самовизначення.

Одним із найбільш важливих завдань фахівців у сфері соціальної роботи із сім'ями з дітьми, відповідно до сімейно орієнтованого підходу, є встановлення відповідності між правом дитини на мінімальний рівень турботи, захисту від шкоди і обов'язком батьків на піклування, виховання та відповідальністю за неї. Сімейно орієнтований підхід не обмежується рамками біологічної сім'ї.

Якщо возз'єднання із біологічною сім'єю виявляється неможливим з огляду на безпеку дитини, необхідно у короткий термін знайти для дитини іншу постійну сім'ю, належним чином підготувавши її членів до появи дитини. Саме тому соціальні працівники повинні сприяти розвитку альтернативних сімейних форм виховання у своїх громадах, підтримувати сім'ї опікунів, піклувальників, усиновителів, прийомні сім'ї, ДБСТ, патронатні сім'ї [52]. Застосування сімейно-орієнтованого підходу має свої особливості та потребує активної участі у цьому процесі батьків. Так, із досвіду соціальної роботи в Швеції видно, що основними видами діяльності таких програм є:

а) клубні об'єднання для сімей (тих, хто очікує народження дитини, виховує дитину перших років життя, дошкільнят, першокласників та молодших школярів, підлітків);

б) об'єднання сімей за інтересами (туристи, філателісти, любителі футболу тощо).

Зміст діяльності таких об'єднань – навчання батьківства, розуміння потреб дитини та застосування форм взаємодії з дитиною.

Ключові принципи роботи програми:

– упевнений старт (передбачає організовану профілактичну роботу на ранніх стадіях вагітності)

– для всіх (означає надання соціальних послуг усім сім'ям, а не тільки

тим, хто потрапив в СЖО (зосередження уваги тільки на проблемних сім'ях створює помилкове враження, що здорова сім'я не є цінністю суспільства).

- нові знання та уміння щодо батьківства, сімейних стосунків, соціальних контактів;

- співпраця (розглядається у двох аспектах – взаємодія між сім'ями і міжвідомча та міждисциплінарна взаємодія спеціалістів соціальної сфери. Перша взаємодія сприяє виникненню груп взаємодопомоги; друга – командній роботі фахівців для вирішення проблеми, навчання батьківства, супроводу сімей).

- рівноправ'я, що ще раз підтверджує, що ця програма для всіх (і насамперед для обох батьків – батька та матері, які на рівних виконують обов'язки щодо догляду та виховання дитини). Рівноправ'я також означає рівність доступу до послуг для повних, багатодітних і неповних сімей; успішних і досвідчених батьків та тих, у яких виникають проблеми з вихованням дітей, вразливих і тих, хто вже втратив надію на краще життя, тощо [55].

- наступність та послідовність (передбачає підтримку батьків та дітей на кожному етапі розвитку сім'ї. Розвиток дитини пов'язують зі зростанням батьківської компетентності).

- родинне та соціальне оточення (вважається, що таке оточення страхує та підтримує сім'ю в кризові періоди її розвитку, передає досвід, знання, ділиться в разі потреби матеріальними ресурсами. Родинне та соціальне оточення використовується з метою надання підтримки як у межах групи, так й індивідуально).

Організація діяльності на основі сімейно-орієнтованого підходу багато уваги приділяє визначенню потреб та захисту прав дітей. Потреби дитини, порівняно з потребами дорослих, мають свою специфіку. Дитина не може повноцінно розвиватися без любові, емоційного тепла, значущого дорослого, котрий створює для неї безпечне та стабільне середовище. Відповідно, її потреби об'єднують у три групи: біологічні, соціальні і

психологічні:

1) Біологічні потреби – це базові потреби, які забезпечують фізичне здоров'я дитини. До біологічних належить також потреба у належному догляді, коли дитина хворіє, у порадах та інформації з питань, що стосуються здоров'я, здорового способу життя, зокрема сексуальної сфери, шкідливості куріння, вживання алкоголю, наркотиків тощо (особливо серед дітей старшого віку).

2) Соціальні потреби – це потреби у стабільних і теплих стосунках, спілкуванні, дружба, самореалізація, свобода вибору тощо.

3) Психологічні потреби – це потреби в інтелектуальному та емоційному розвитку, у самоусвідомленні, самооцінці, естетичні потреби дитини. Для повноцінного розвитку дитини важливими є самоповага, адекватна самооцінка, гендерна орієнтація тощо [55].

Основними інструментами для реалізації потреб дитини є її права, які визначені Конвенцією ООН про права дитини (набула чинності в Україні 27 вересня 1991 року). Права дитини, згідно з традиційною класифікацією основних прав людини, можуть бути об'єднані у п'ять груп:

– соціальні права (право на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального та соціального розвитку дитини; право на освіту; право на охорону здоров'я; тощо)

– громадянські права (право на ім'я та громадянство; право на самобутність; право на життя; право на недискримінацію тощо);

– політичні права (свобода думки; свобода зібрань; свобода переконань і віросповідання; право на вільний доступ до інформації; право на участь у житті суспільства й ухваленні рішень);

– економічні права (право розпоряджатися доходами від своєї праці; право займатися підприємницькою діяльністю тощо);

– культурні права (право на відпочинок і дозвілля; участі в культурному й мистецькому житті тощо) [55].

Водночас дитина має специфічні права: право бути зареєстрованою

відразу ж після народження; право на ім'я; право знати своїх батьків і право на їхнє піклування; право на усиновлення; право дитини, здатної сформулювати власні погляди, вільно висловлювати їх з усіх питань, що її стосуються тощо.

Соціальний працівник/фахівець із соціальної роботи зобов'язаний дотримуватися положень Конвенції ООН про права дитини і в межах, визначених законодавством відповідно до своїх повноважень, забезпечувати права дитини.

Опираючись на сімейно-орієнтований підхід в ОТГ запроваджуються наступні Стратегічні підходи у роботі з вразливими сім'ями та дітьми: концепція партнерства із сім'єю; утвердження сімейних цінностей; формування засад усвідомленого батьківства, взаємоповаги; підтримка літніх членів сім'ї, осіб з інвалідністю, невиліковно хворих тощо.

Основним об'єктом та одночасно суб'єктом соціальної роботи має стати не тільки сім'я, яка опинилася у СЖО, але й сім'я, в якій проживає особа, що опинилася в СЖО. Зважаючи на це, необхідно:

- мінімізувати будь-які інституційні форми догляду за дітьми та іншими особами (осіб з інвалідністю, людьми похилого віку). Ці процеси вже розпочалися, оскільки послуги у громаді є більш ефективніші та дешевші;

- сприяти розвитку ринку соціальних послуг, запровадженню реальних механізмів соціального замовлення на рівні громади, що дасть змогу розширити коло надавачів соціальних послуг, створити конкурентне середовище, яке, своєю чергою, сприятиме підвищенню якості надання послуг;

- забезпечити доступність послуг на рівні громади; перелік та види необхідних послуг мають визначатися за результатами вивчення потреб жителів громади; запровадити такі підходи у роботі з отримувачами послуг, які б гарантували взаємодію систем державної грошової допомоги та соціальних послуг та сприяли швидшому подоланню СЖО;

– здійснювати попередження СЖО для вразливих сімей шляхом введення у базовий пакет послуги підтримки батьківства з обов’язковими заходами щодо раннього виявлення потреб таких членів громади; популяризація та запровадження сімейних форм виховання тощо;

– забезпечити діяльність фахівця із соціальної роботи у кожній громаді як відповідального за виявлення СЖО, організацію і координування надання допомоги та підтримки вразливим особам/сім’ям з дітьми [55].

На початку 2020 року Кабінет Міністрів України затвердив ряд постанов, необхідних для виконання нової редакції Закону України «Про соціальні послуги»: Порядок організації надання соціальних послуг; Типове положення про центр надання соціальних послуг; Положення про конкурсну комісію, умови та порядок проведення конкурсу на зайняття посади керівника надавача соціальних послуг державного/комунального сектору; Критерії діяльності надавачів соціальних послуг.

Отже, запроваджені зміни свідчать про зміну підходу до надання соціальних послуг. Якщо раніше ставився акцент на допомогу особам, які перебувають у складних життєвих обставинах, то наразі зростає роль профілактики складних життєвих обставин. Важливим є те, що звернутися для отримання соціальних послуг можуть не лише особа або її законні представники, як це було раніше, а й інші особи в інтересах отримувачів соціальних послуг.

1.2. Особливості надання соціальних послуг в Україні

У сучасних умовах загострення соціальних проблем у зв’язку з проведенням в нашій країні радикальних реформ ринкового напрямку та посиленням світової економічної кризи значно підвищується роль соціальних функцій держави. Ідея правової держави, де соціальні пріоритети висуваються на перший план і створюються рівні можливості

для всіх громадян, може стати консолідуючою силою українського суспільства. Саме тому сьогодні влада зайнята пошуком оптимальної системи державних засобів забезпечення прав людини і громадянина в Україні, зокрема через систему надання соціальних послуг [59].

Поряд з тим проблемам соціального забезпечення присвячено чимало наукових досліджень, зокрема праці В.С. Андреева, В.М. Андріїва, М.Д.Бойка, Н.Б. Болотіної, В.Я. Бурака, В.С. Венедіктова, В.П. Галаганова, Т.З. Герасиміва, С.М. Прилипка, С.М. Синчука, І.С. Ярошенка та ін. Але на сьогоднішній день ці питання до кінця ще не вирішені, і сучасна система надання соціальних послуг в Україні є недостатньо ефективною. Однак, враховуючи складність досліджуваної проблеми, вона залишається і надалі актуальною.

Слід зазначити, що проведення цілеспрямованої соціальної політики в державі багато в чому залежить від ефективної роботи соціальних служб. У нашій державі вже утворена розгалужена мережа установ та закладів комунальної власності, що надають соціальні послуги особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги. І сьогодні в країні діє понад 3 тис. таких установ та закладів, що надають соціальні послуги більше як 3 млн. осіб. Соціальні послуги також надаються громадськими, благодійними та релігійними організаціями [59].

Разом з тим сучасна система надання соціальних послуг є недостатньо ефективною. Так, за результатами попереднього визначення потреб адміністративно-територіальних одиниць у соціальних послугах, не охопленими такими послугами залишаються понад 1 млн. осіб, що їх потребують. На рівні цих територіальних одиниць поки що не запроваджено ефективні механізми раннього виявлення осіб, які перебувають у складних обставинах, планування та надання соціальних послуг з урахуванням визначених потреб [59].

Під час надання соціальних послуг не запроваджено обмін

інформацією щодо надання інших видів соціальної допомоги, що унеможливує застосування комплексного підходу до подолання складної життєвої ситуації особи. Соціальні послуги задовольняють поки що лише невідкладні потреби вразливих верств населення, не орієнтовані на запобігання виникненню складних життєвих обставин, не формують в осіб навичок реінтеграції у суспільство, що призводить до утримання значної кількості таких осіб під опікою держави. Соціальні послуги у своїй більшості надаються в стаціонарних інтернатних установах та закладах, внаслідок чого не реалізується право осіб проживати у громаді [59].

Саме тому урядом України була розроблена Стратегія реформування системи надання соціальних послуг, метою якої є забезпечення доступності до цих послуг, підвищення якості та ефективності їх надання.

Для досягнення зазначеної мети, відповідно до цієї Стратегії, необхідно:

- запровадити механізм запобігання виникненню складних життєвих обставин та вдосконалити систему управління, координації і взаємодії суб'єктів, що надають соціальні послуги;

- модернізувати наявну інфраструктуру соціальних послуг та створити конкурентний ринок зазначених послуг шляхом впровадження механізму стимулювання суб'єктів, що надають соціальні послуги;

- розширити перелік соціальних послуг, що надаються за місцем проживання отримувачів;

- затвердити перелік соціальних послуг та запровадити їх стандартизацію з метою забезпечення надання гарантованого державою обсягу соціальних послуг;

- визначити критерії діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги;

- розробити і запровадити методіку проведення оцінки потреб дитини та її сім'ї як обов'язкову умову для планування та надання соціальних послуг;

– удосконалити систему проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг шляхом застосування методики оцінювання результативності таких послуг, ефективності діяльності суб'єктів, що їх надають;

– створити незалежні інспекції та запровадити громадський моніторинг якості соціальних послуг;

– забезпечити оптимізацію використання бюджетних коштів та інших джерел для фінансування соціальних послуг, а також удосконалити методику розрахунку їх вартості;

– забезпечити підвищення статусу соціальних працівників, що надають соціальні послуги, та запровадити механізм їх соціальної захищеності, а також удосконалити систему підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації таких працівників та фахівців [47].

Соціальні послуги – це комплекс правових, економічних, психологічних, освітніх, медичних, реабілітаційних та інших заходів, спрямованих на окремі соціальні групи чи індивідів, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги (далі – особи, що потребують соціальних послуг), з метою поліпшення або відтворення їх життєдіяльності, соціальної адаптації та повернення до повноцінного життя. Під складними життєвими обставинами розуміють обставини, що об'єктивно порушують нормальну життєдіяльність особи, наслідки яких вона не може подолати самотійно (інвалідність, часткова втрата рухової активності у зв'язку зі старістю або станом здоров'я, самотність, сирітство, безпритульність, відсутність житла або роботи, насильство, зневажливе ставлення та негативні стосунки в сім'ї, малозабезпеченість, психологічний чи психічний розлад, стихійне лихо, катастрофа тощо) [58; с.59].(Додаток Б) [26].

До сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, належать сім'ї, які, зокрема, не можуть самотійно подолати вплив таких обставин:

- жорстоке поводження з дитиною в сім'ї;
- відсутність постійного місця роботи у працездатних членів сім'ї (особи);
- відсутність житла, призначеного та придатного для проживання;
- відбування покарання у виді обмеження волі, взяття під варту одного з членів сім'ї, насильство в сім'ї (у тому числі щодо дитини);
- тривала хвороба, встановлена інвалідність, вроджені вади фізичного та психічного розвитку, малозабезпеченість, безробіття одного з членів сім'ї, що негативно впливає на виконання батьківських обов'язків, призводить до неналежного утримання дитини та догляду за нею;
- спосіб життя, внаслідок якого один із членів сім'ї частково або повністю не має здатності чи можливості самотійно піклуватися про особисте життя та брати участь у суспільному житті;
- хилення батьків від виконання обов'язків з виховання дитини;
- відібрання у батьків дитини або позбавлення батьківських прав;
- стихійне лихо;
- дискримінація осіб або груп осіб. Виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, здійснюється фахівцями із соціальної роботи шляхом відвідування, розгляду інформації поданої суб'єктами соціальної роботи із сім'ями та звернень таких сімей з метою надання соціальних послуг.

Основними засадами надання соціальних послуг є:

- сприяння особам, що перебувають у складних життєвих обставинах, які вони неспроможні подолати за допомогою наявних засобів і можливостей;
- попередження виникнення складних життєвих обставин;
- створення умов для самотійного розв'язання життєвих проблем, що виникають [59].

Надання соціальних послуг ґрунтується на таких принципах: адресності та індивідуального підходу; доступності та відкритості;

добровільності вибору отримання чи відмови від надання соціальних послуг; гуманності; комплексності; максимальної ефективності використання бюджетних та позабюджетних коштів суб'єктами, що надають соціальні послуги; законності; соціальної справедливості.

Отримуючи послуги, людина повинна відчувати, що до неї ставляться з повагою, враховують та задовольняють її емоційні та пізнавальні потреби.

Суб'єкти, що надають соціальні послуги, повинні забезпечувати повну конфіденційність відносин з клієнтами та нести відповідальність за дотримання етичних і правових норм [59].

Основними Критеріями діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги є:

- наявність статутних документів, цивільно-правових договорів (для фізичних осіб-підприємців), у яких визначено перелік соціальних послуг, категорії осіб, яким вони надаються;

- дотримання соціальних стандартів соціальних послуг;

- відповідний фаховий рівень працівників суб'єкта, зокрема соціальних працівників, інших фахівців, які надають соціальні послуги, що підтверджується документом про освіту державного зразка;

- відсутність заборгованості зі сплати податків і зборів;

- наявність у працівників суб'єкта особистих медичних книжок та вчасність проходження обов'язкових медичних оглядів;

- наявність матеріально-технічної бази, необхідної для надання соціальних послуг;

- наявність власного чи орендованого приміщення для проживання (розміщення на ніч), що відповідає санітарним та протипожежним вимогам (для суб'єктів, що надають соціальні послуги з проживання, у тому числі стаціонарного паліативного/ хоспісного догляду, підтриманого проживання, притулку);

- можливість забезпечення харчування отримувачів соціальних послуг (для суб'єктів, що надають соціальні послуги з догляду, притулку,

соціально-психологічної реабілітації, якими передбачено таке харчування);

- наявність автотранспортних засобів (для суб'єктів, що надають соціальні послуги з кризового та екстреного втручання, соціальної профілактики);

- наявність кваліфікованого медичного персоналу (для суб'єктів, що надають соціальні послуги зі стаціонарного, денного, паліативного/хоспісного догляду, абілітації); наявність програм з навчання:

- прийомних батьків (для суб'єктів, що надають соціальну допомогу з влаштування до сімейних форм виховання);

- набуття ними соціально-побутових навичок (для суб'єктів, що надають соціальні послуги з підтриманого проживання, соціальної адаптації, соціальної інтеграції та реінтеграції, соціальної реабілітації, соціального супроводу/патронажу);

- запобігання складним життєвим обставинам (для суб'єктів, що надають соціальну допомогу із соціальної профілактики) [47].

Основними формами надання соціальних послуг є соціальна допомога, соціальне обслуговування та соціальний супровід.

Соціальна допомога може здійснюватися у формі матеріальної допомоги та надання субсидій.

Матеріальна допомога надається особам, що знаходяться у складній життєвій ситуації, у вигляді грошової або натуральної допомоги, продуктів харчування, засобів санітарної та особистої гігієни, засобів догляду за дітьми, одягу, взуття та інших предметів першої необхідності, палива, а також технічних і допоміжних засобів реабілітації.

Субсидії є формами адресних безготівкових державних допомог, які надаються громадянам для відшкодування витрат на оплату користування житлом або його утримання та комунальних послуг, а також на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива.

Субсидія призначається за умови, коли розмір плати за житлово-

комунальні послуги в межах норми споживання перевищує 15% середньомісячного сукупного доходу [47].

Якщо ж у житловому приміщенні зареєстровані і проживають лише пенсіонери та інші непрацездатні особи субсидія призначається у випадку, коли розмір плати за житлово-комунальні послуги становить більше 10% сукупного доходу. При цьому норма володіння чи користування загальною площею житла та нормативи користування комунальними послугами встановлюються, виходячи з 21 кв.м. на наймача і кожному прописану у житловому приміщенні (будинку) особу та додатково 10,5 кв.м. на всіх прописаних у цьому приміщенні осіб [47].

На початку 2014 року в Україні 800 тис. сімей користувалися житлово-комунальними субсидіями. Але у зв'язку зі зростанням у травні-червні 2014 року тарифів на газ (і, відповідно, на гаряче водопостачання), за словами міністра соціальної політики України, після такого підвищення цін і тарифів середньорічна кількість одержувачів субсидій збільшилася на 185 тис. сімей.

Разом з тим з підвищенням цін на газ в Україні вводиться ще один механізм підтримки малозабезпечених сімей: родини, сукупний дохід яких нижчий за прожитковий мінімум для сім'ї, отримують право на компенсацію, що дорівнює різниці між вартістю комунальних послуг до і після підвищення цін і тарифів.

Соціальне обслуговування здійснюється шляхом надання відповідних соціальних послуг:

- за місцем проживання особи (вдома);
- у стаціонарних інтернатних установах і закладах;
- у реабілітаційних установах і закладах;
- в установах і закладах денного перебування;
- в установах і закладах тимчасового або постійного перебування;
- у територіальних центрах соціального обслуговування;
- в інших закладах соціальної підтримки (догляду) [59].

В Україні можуть надаватися такі види соціальних послуг: соціально-побутові послуги – забезпечення продуктами харчування, м'яким і твердим інвентарем, гарячим харчуванням, транспортними послугами, засобами малої механізації; здійснення соціально-побутового патронажу, виклик лікаря, придбання та доставка медикаментів тощо. До таких соціально-побутових послуг відносяться:

а) соціальна послуга зі стаціонарного догляду – заходи, зокрема, зі створення умов для проживання, забезпечення харчуванням, твердим і м'яким інвентарем, надання допомоги у самообслуговуванні та набуття відповідних навичок, спостереження за станом здоров'я, організації розпорядку дня, реабілітації та надання медичної допомоги;

б) соціальна послуга з паліативного/ хоспісного догляду – заходи, зокрема, з надання допомоги у самообслуговуванні, спостереження за станом здоров'я, сприяння наданню медичної допомоги, навчання членів сім'ї щодо догляду, представництва інтересів, психологічної підтримки;

в) соціальна послуга з денного догляду – заходи, зокрема, зі створення умов для денного перебування, надання допомоги у самообслуговуванні, спостереження за станом здоров'я, реабілітації;

1) соціально-психологічні послуги – надання консультацій з питань психологічного здоров'я та поліпшення відносин з оточуючим соціальним середовищем, застосування психодіагностики, спрямованої на вивчення соціально-психологічних характеристик особистості з метою її психологічної корекції або психологічної реабілітації; надання медичних порад;

2) соціально-педагогічні послуги – виявлення та сприяння розвитку різнобічних інтересів і потреб осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах; організація індивідуального навчального, виховного та корекційного процесів, дозвілля, спортивно-оздоровчої, технічної та художньої діяльності тощо, а також залучення до роботи різноманітних закладів, громадських організацій, заінтересованих осіб;

3) соціально-медичні послуги – консультації щодо запобігання виникненню та розвитку можливих органічних розладів особи, зберігання, підтримка та охорона її здоров'я, здійснення профілактичних, лікувально-оздоровчих заходів, працетерапія;

4) соціально-економічні послуги – задоволення матеріальних інтересів і потреб осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, що реалізуються у формі надання матеріальної чи грошової допомоги,

а також допомоги у вигляді одноразових компенсацій;

5) юридичні послуги – надання консультацій з питань чинного законодавства, здійснення захисту прав та інтересів осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах; сприяння застосуванню державного примусу і реалізації юридичної відповідальності осіб, які вдаються до протиправних дій щодо цієї особи (оформлення правових документів, адвокатська допомога, захист прав та інтересів особи тощо);

6) послуги з працевлаштування – пошук підходящої роботи, сприяння у працевлаштуванні та соціальне супроводження працевлаштованої особи;

7) послуги з професійної реабілітації осіб з обмеженими фізичними можливостями – комплекс медичних, психологічних, інформаційних заходів, спрямованих на створення сприятливих умов для реалізації права на професійну орієнтацію та підготовку, освіту, зайнятість;

8) інформаційні послуги – надання інформації, необхідної для вирішення складної життєвої ситуації (довідкові послуги);

9) просвітницькі послуги – розповсюдження просвітницьких та культурно-освітніх знань;

10) рекламно-пропагандистські послуги – поширення об'єктивної інформації про споживчі властивості та види соціальних послуг, формування певних уявлень і ставлення суспільства до соціальних проблем;

11) інші соціальні послуги [59].

Право на отримання соціальних послуг мають громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, у тому числі біженці, які проживають в Україні на законних підставах і перебувають у складних життєвих обставинах.

Професійна діяльність у сфері надання соціальних послуг підлягає ліцензуванню. Тому для надання соціальних послуг залучаються соціальні працівники та інші фізичні особи, які мають відповідну освіту і схильні за особистими якостями до надання соціальних послуг.

Недержавні суб'єкти, що бажають надавати соціальні послуги на професійній основі за рахунок власних коштів, залучених коштів або коштів Державного чи місцевого бюджетів, надають їх на підставі ліцензії.

Соціальні послуги можуть надаватися як за плату, так і безкоштовно [59].

Безкоштовні соціальні послуги державними та комунальними суб'єктами в обсягах, визначених державними стандартами соціального обслуговування, надаються:

– громадянам, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю і не мають рідних, які мали б забезпечити їм догляд і допомогу;

– громадянам, які знаходяться у складній життєвій ситуації у зв'язку з безробіттям і зареєстровані в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу; у зв'язку зі стихійними лихами, катастрофами, які є біженцями внаслідок збройних та міжетнічних конфліктів, якщо середньомісячний сукупний дохід цих осіб нижче від встановленого прожиткового мінімуму;

– дітям та молоді, які знаходяться у складній життєвій ситуації у зв'язку з інвалідністю, хворобою, сирітством, безпритульністю, малозабезпеченістю, конфліктами і жорстоким ставленням у сім'ї.

Платні соціальні послуги надаються:

– громадянам, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю і мають рідних, які можуть забезпечити їм догляд і допомогу;

– громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах у зв'язку з безробіттям і зареєстровані в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, у зв'язку зі стихійним лихом, катастрофою, якщо середньомісячний сукупний дохід цих осіб вище встановленого прожиткового мінімуму;

– іншим громадянам, іноземцям та особам без громадянства, у тому числі біженцям, які проживають в Україні на законних підставах та перебувають у складних життєвих обставинах, потребують сторонньої допомоги і мають можливість оплачувати ці послуги.

Перелік платних соціальних послуг затверджено постановою Кабінету Міністрів України у січні 2004 р. [61].

Особи, що надають соціальні послуги, зобов'язані:

– сумлінно надавати соціальні послуги особам, які перебувають у складній життєвій ситуації;

– керуватися у своїй діяльності основними принципами надання соціальних послуг;

– поважати гідність громадян;

– не допускати негуманних і дискримінаційних дій щодо громадян, які одержують соціальні послуги;

– надавати особам, які обслуговуються, повну інформацію про зміст і види соціальних послуг;

– зберігати в таємниці інформацію, отриману в процесі виконання своїх обов'язків, а також інформацію, яка може бути використана проти особи, що обслуговується [60].

Непрацюючим фізичним особам, які постійно надають соціальні послуги громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам, хворим, які

не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги (крім осіб, що обслуговуються соціальними службами), призначається щомісячна компенсація.

Особи, що надають соціальні послуги, мають право на:

- профілактичний огляд і обстеження при прийнятті на роботу та диспансерний нагляд за рахунок роботодавця;

- захист професійної честі, гідності та ділової репутації, у тому числі в судовому порядку;

- підвищення кваліфікації у встановленому порядку за рахунок роботодавця;

- забезпечення спеціальним одягом, взуттям та інвентарем, велосипедами та проїзними квитками або виплату грошової компенсації за їх придбання;

- при виконанні службових обов'язків на першочергове обслуговування на підприємствах, в установах, організаціях, зокрема підприємствах зв'язку, технічного обслуговування і ремонту транспортних засобів, служби побуту, торгівлі, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту [59].

Надання соціальних послуг та соціальний супровід сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, здійснюється районними, міськими, районними у містах центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (далі центри) разом із суб'єктами, що надають соціальні послуги та суб'єктами соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю. Соціальний супровід включає в себе комплекс соціальних заходів, що передбачає сприяння, підтримку і послуги окремих осіб (сімей) для подолання або поліпшення життєвих труднощів, підтримки їх соціального статусу та повноцінної життєдіяльності [59].

Рішення про здійснення соціального супроводу сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах приймається структурним підрозділом з питань соціального захисту населення за згодою сім'ї

(особи). При цьому центром складається план супроводу, в якому зазначається перелік соціальних послуг, що можуть бути надані суб'єктами відповідно до їх компетенції. У разі коли соціального супроводу потребує дитина, яка проживає в сім'ї, в якій порушуються її права, дитина-сиро-та або дитина, позбавлена батьківського піклування, складається індивідуальний план соціального захисту, що розглядається на засіданні центру [59].

Строк здійснення соціального супроводу визначається індивідуально для кожної сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах, з урахуванням гостроти проблеми, ступеня функціональної спро- можності самостійно мінімізувати негативні наслідки або повністю подолати складні обставини, рівня розвитку із соціальним оточенням, але не повинен перевищувати шести місяців. У разі необхідності зазначений строк може бути продовжено за рішенням підрозділу з питань соціального захисту населення до одного року.

Виконання плану супроводу припиняється:

- 1) досягнення позитивного результату соціального супроводу;
- 2) письмової відмови отримувача соціальних послуг від їх надання;
- 3) систематичного нездійснення отримувачем соціальних послуг без поважних причин заходів, передбачених планом.

У разі коли сім'я (особа), соціальний супровід якої завершено, потребує подальшої підтримки, центр продовжує надання соціальних послуг, зокрема допомоги в оформленні документів членам такої сім'ї (особи) за їх зверненням, забезпечує консультації з психологом, юристом, соціальним педагогом. Строк надання такої підтримки визначається окремо для кожної сім'ї (особи) і не може становити менше двох місяців.

Якість соціального супроводу сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах оцінюється за такими критеріями: 1) результативність; 2) адресність та індивідуальний підхід; 3) своєчасність; 4) доступність та відкритість; 5) повага до отримувача соціальних послуг; 6) професійність.

Фінансування соціальних послуг здійснюється за рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів, спеціальних фондів, коштів підприємств, установ та організацій, плати за соціальні послуги, коштів благодійної допомоги (пожертвувань), коштів одержувачів соціальних послуг та інших джерел, передбачених законодавством [59].

У Державному та місцевих бюджетах повинні передбачатися кошти для фінансування цільових програм надання соціальних послуг. Фінансування територіальних програм розвитку соціальних послуг здійснюється за рахунок виділених місцевому бюджету цільових субвенцій чи шляхом кооперування коштів місцевих бюджетів на реалізацію спільних проектів.

Залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг здійснюється на конкурсних засадах. За наявності лише одного претендента конкурс не проводиться. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, які уклали з переможцями конкурсу договір про залучення бюджетних коштів для фінансування соціальних послуг, здійснюють контроль за цільовим використанням коштів та якістю надання соціальних послуг [59].

Отже, перетворення України у соціальну правову державу, якою вона визначена статтею 1 Конституції України, перш за все, вимагає радикальної реформи системи соціального захисту населення, у тому числі системи надання соціальних послуг, щоб відповідно до конституційних засад людина, її життя та здоров'я дійсно стали найвищою соціальною цінністю.

1.3. Кадровий та освітній і науково-прикладний механізми в державному управлінні системою надання соціальних послуг в умовах сьогодення України

У реаліях сьогодення України кадрове забезпечення не тільки не втратило своєї актуальності, а, навпаки, набуває ще більшої важливості. В епоху постіндустріального суспільства, бурхливого розвитку новітніх

технологій, повсюдного їх впровадження, глобалізації економіки, ринкових відносин та соціальної сфери кадрове забезпечення набуває особливого значення, має свої особливості та наповнюється новим змістом [31, 32].

З практики відомо, що кваліфіковані соціальні працівники є «наріжним каменем» кадрового забезпечення системи соціальних послуг, який значною мірою детермінує ефективність, якість та інші параметри надання таких послуг. У цьому контексті кадрове забезпечення є беззаперечно важливим механізмом державного управління системою соціальних послуг. Про важливість кадрового механізму державного управління системою надання соціальних послуг свідчить виокремлення його в 17 ст. Закону України «Про соціальні послуги» [31, 32].

Кадрове забезпечення в системі надання соціальних послуг здійснюють відповідні уповноважені суб'єкти управління, структурні підрозділи (служби, департаменти, управління та відділи кадрів та ін.), а також відповідні посадові особи. Сутність кадрового забезпечення системи надання соціальних послуг полягає в діяльності уповноважених суб'єктів щодо реалізації державної кадрової політики з метою забезпечення належного її функціонування. Кадрове забезпечення надання соціальних послуг визначено ст. 17 Закону України «Про соціальні послуги», відповідно до якої надавати соціальні послуги можуть професійні фахівці, підготовлені особи, а також волонтери на безоплатній основі. Відповідно до ст. 1 вказаного закону [31, 32].

соціальний працівник – професійно підготовлений фахівець, що має необхідну кваліфікацію у сфері соціальної роботи та надає соціальні послуги;

соціальний робітник – особа, яка надає соціальні послуги та має підготовку, що відповідає вимогам та характеру роботи, що виконується.

Кадрове забезпечення системи надання соціальних послуг є специфічною, повторюваною діяльністю, яка здійснюється в процесі управління цією системою. Кадрове забезпечення, яке доцільно розглядати в контексті кадрової політики, є видом діяльності, що передбачає систематичне

вжиття низки відповідних заходів з дотриманням певної впорядкованості – циклу взаємопов'язаних між собою дій.

Професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації соціальних працівників є важливими складовими в кадровому механізмі державного управління системою надання соціальних послуг. З практики відомо, що низькі рівні освітньої підготовки, кваліфікації та професіоналізму соціальних працівників зумовлюють неналежне виконання покладених на них обов'язків і функціональних повноважень, знижують ефективність використання бюджетних соціальних видатків, інших ресурсів в системі надання соціальних послуг [31].

Важливою компонентою кадрового механізму державного управління системою надання соціальних послуг є оцінка професійної діяльності соціальних працівників через проведення атестації. Цей інструмент застосовується до соціальних працівників, фахівців, що надають соціальні послуги в державних і недержавних установах. На практиці проведення атестації соціальних працівників, інших фахівців, що надають соціальні послуги є здебільше формальним, оскільки оцінка результатів їх роботи необхідно здійснювати на підставі визначених на державному рівні стандартів якості надання соціальних послуг, деякі з них на стадії впровадження, а деякі тільки розробляються [31].

Порядок атестації та кваліфікаційні вимоги до соціальних працівників, інших фахівців, які надають соціальні послуги, визначено Наказом Мінсоцполітики України від 1 жовтня 2012 року № 612 [31].

Порядком атестації соціальних працівників, інших фахівців, що надають соціальні та реабілітаційні послуги, визначено процедуру та умови проведення атестації соціальних працівників, інших фахівців, які за кваліфікаційними характеристиками посад здійснюють надання соціальних послуг та зайняті в установах і закладах, що надають такі послуги, і які не є державними службовцями. Атестація соціальних працівників, інших фахівців, що надають соціальні послуги, проводиться з метою підвищення

рівня професійної діяльності таких працівників шляхом оцінки результатів їх роботи, ділових і професійних якостей, виявлених працівниками при виконанні їх службових обов'язків, визначених професійно-кваліфікаційними характеристиками посад та відображених у посадових інструкціях, затверджених керівниками закладів і установ, які надають соціальні послуги. Кваліфікаційні характеристики посад цих працівників визначаються Довідником кваліфікаційних характеристик професій працівників «Випуск 80. Соціальні послуги», затвердженим наказом галузевого міністерства від 14 жовтня 2005 р. № 324 [31].

Стан кадрового забезпечення вітчизняної системи соціальних послуг та сфери соціального захисту населення в цілому є незадовільним. В Україні існує гострий дефіцит кваліфікованих кадрів з соціальної роботи: соціальні служби, установи, заклади невідкладно потребують соціальних працівників, фахівців різної спеціалізації та рівнів підготовки. З 149 тис. осіб, що працюють в установах, закладах, територіальних органах Мінсоцполітики тільки 16,5 тис. осіб або кожний 9-й соціальний працівник отримав відповідну профільну вищу освіту [31].

На даній підставі можна виокремити проблеми та недоліки кадрового механізму державного управління системою надання соціальних послуг, до найбільш гострих з яких слід віднести такі:

– звільнення кваліфікованих соціальних працівників з роботи через низьку заробітну плату, неналежні соціально-побутові умови, соціальні гарантії – робота соціального працівника, що надає соціальні послуги є низько оплачуваною, діюча система оплати праці не враховує зміст, складну специфіку та обсяг виконуваної соціальними працівниками роботи, її складності, умови їх проживання в сільській місцевості, де мешкає переважна більшість клієнтів соціальних послуг, є незадовільними, що в поєднанні іншими негативними суспільними явищами (соціальна незахищеність, маргіналізація працюючого населення, дезорієнтація суспільних цінностей та ін.) призводить до низького престижу професії

соціального працівника, їх звільнення з роботи;

– низький рівень кваліфікації кадрів – соціальні працівники, які працюють у системі надання соціальних послуг є особи переважного старшого віку, які не виявляють бажання навчатися та впроваджувати інноваційні методи соціальної роботи, сучасні технології тощо; на практиці оцінювання результатів професійної діяльності та атестація соціальних працівників здебільшого здійснюються формально; недостатня робота щодо професійної орієнтації молоді, відбору і навчання, впровадження сучасних соціальних технологій;

– відсутність в системі надання соціальних послуг на державному, регіональному та галузевому рівнях моніторингу та прогнозування реальних потреб в кваліфікованих кадрах, фахівцях з вищою освітою, у їх навчанні, підготовці – існує неузгодженість, дисонанс у формуванні, забезпеченні виконання держзамовлення на підготовку кваліфікованих кадрів, фахових соціальних працівників з вищою освітою та в їх працевлаштуванні, невідповідність такого замовлення з визначеними державою пріоритетами соціально-економічного розвитку; отримання освіти за фахом соціального працівника не гарантує його власникові забезпечення першим робочим місцем, а здобуття післядипломної освіти – кар'єрного зростання; на практиці поширеною є тенденція щодо обмеження можливостей доступу молоді з малозабезпечених сімей до отримання вищої освіти за фахом соціального працівника;

– відсутність визначеної на державному рівні єдиної моделі професійної підготовки соціальних працівників, у 2014 р. на засіданні науково-методичної комісії Міністерства освіти і науки України затверджена нормативна частина стандарту галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальності «соціальна робота», але не затверджено компетенції які має набути випускник цієї спеціальності під час професійної підготовки, не розроблено стандарти спеціалізацій з підготовки фахівців щодо надання соціальних послуг конкретним

категоріям клієнтів [31, 32, 34].

Кадровий механізм державного управління системою надання соціальних послуг тісно пов'язаний з іншим механізмом – освітнім. Ці механізми мають певну схожість та взаємодоповнюють один одного. Проаналізуємо більш ґрунтовно освітній механізм державного управління соціальними послугами.

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про вищу освіту» в Україні можна отримати освіту за спеціальністю «соціальна робота» таких освітньо-кваліфікаційних рівнів : молодший спеціаліст; бакалавр; спеціаліст; магістр. Професійну підготовку фахівців з вищою освітою для надання соціальних послуг проводять інститути, факультети, кафедри та відділення з соціальної роботи вищих навчальних закладів України [34].

У вищих навчальних закладах (далі ЗВО) підготовка фахівців всіх освітньо-кваліфікаційних рівнів за вказаними напрямом і спеціальністю здійснюється за відповідними освітньо-професійними програмами, в яких визначено відповідні вимоги до рівня оволодіння певною сукупністю умінь, навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності. На даний час в Україні освіту за спеціальністю «соціальна робота» галузі знань 23 «Соціальна робота» можна отримати в більш ніж 50-ти навчальних закладах I – IV рівнів акредитації, в галузевих інститутах, інститутах післядипломної освіти та перекваліфікації. Провідними ВНЗ України, що здійснюють підготовку в галузі знань 23 «Соціальна робота» [34].

На сьогодні переважна більшість соціальних служб, установ сфери надання соціальних послуг в Україні має державну форму власності та відносяться до державного суспільного сектору. Втім, сучасна практика підготовки соціальних працівників у ВНЗ свідчить про відсутність у навчальних планах вивчення дисциплін з державного управління соціальними службами, цією галуззю в цілому, відсутні також відповідні підручники. Як наслідок, випускники ВНЗ за фахом соціальний працівник погано обізнані про рівні державного управління системами соціальних

послуг та соціального захисту, функціональними повноваженнями, що виконують відповідні центральні, регіональні та місцеві органи управління, їх рівні взаємодії та відповідальності тощо.

Важливим аспектом освітнього механізму державного управління системою надання соціальних послуг є підвищення кваліфікації та перепідготовка соціальних працівників, яка має проводитися з урахуванням кращого вітчизняного та зарубіжного досвіду, сучасних інноваційних підходів, здійснюваних в Україні реформ. Система надання соціальних послуг не може функціонувати ефективно, а ст. 17 Закону України «Про соціальна послуги», яка визначає вимоги до кадрового забезпечення сфери таких послуг, виконуватися повною мірою, якщо тільки 19 % працівників цієї галузі мають вищу фахову освіту [34].

А відтак, актуальною є потреба в підвищенні кваліфікації соціальних працівників, яку відповідно до ст. 7 Закону мають право проводити навчальні заклади (в т. ч. заклади післядипломної освіти) з відповідною ліцензією [34].

Отже, від кваліфікованих кадрів, а саме спеціалістів у галузі «Соціальна робота» дуже багато залежить. Для гідного представника даної професії дуже багато залежить. Адже людські і професійні якості соціального працівника мають стояти першочергово, коли працювати з людьми.

Висновки до першого розділу

У першому розділі проаналізовані теоретичні засади сучасної системи надання соціальних послуг в Україні.

З'ясовано, що головними завданням соціальної роботи є допомога різним групам населення, які опинилися у складних життєвих обставинах. До факторів, які найчастіше призводять до виникнення даних обставин відносяться: кризові явища в соціально-економічній сфері (падіння рівня проживання, зростання бідності сімей і погіршення умов утримання дітей; скорочення соціальної інфраструктури, зниження рівня соціальних гарантій

та виплат для сімей з дітьми; житлові проблеми тощо); психолого-педагогічні фактори (стосуються внутрішньо-сімейних стосунків та виховання дітей у сім'ї: самоусунення батьків від виховання, нехтування потребами дітей, відчуження поколінь тощо); фактори біологічного характеру (фізичні або психічні хвороби батьків, різні форми залежності у батьків, спадкові захворювання у дітей, наявність у сім'ї дітей з інвалідністю тощо)

Висвітлено прізвища українських педагогів, які у своїх працях описували розвиток соціальної роботи в Україні, зокрема це такі просвітники як: О. Кравченко, Т. Семигіна, Н. Кабаченко, О. Савчук, Н. Романова, Г. Бевз та ін.

Зазначено, що із початком децентралізації в Україні 2014 р. відбувся перехід повноважень у соціальній сфері від державних районних установ до об'єднаних територіальних громад. Зважаючи на це виникає потреба знайти універсальні підходи, які б забезпечили надання якісних соціальних послуг жителям громади. Таким чином, надання соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах утворюються структурні підрозділи призначенням яких є надання соціальних послуг жителям громади які потребують сторонньої допомоги.

Встановлено, що проведення цілеспрямованої соціальної політики в державі багато в чому залежить від ефективної роботи соціальних служб. В Україні вже утворена розгалужена мережа установ та закладів комунальної власності, що надають соціальні послуги особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги. І сьогодні в країні діє понад 3 тис. таких установ та закладів, що надають соціальні послуги більше як 3 млн. осіб. Соціальні послуги також надаються громадськими, благодійними та релігійними організаціями.

Професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації соціальних працівників є важливими складовими в кадровому механізмі державного управління системою надання соціальних послуг. Кадровий

механізм державного управління системою надання соціальних послуг тісно пов'язаний з іншим механізмом – освітнім.

Отже, від кваліфікованих кадрів, а саме професіоналів у галузі «Соціальна робота» дуже багато залежить. Адже людські і професійні якості соціального працівника мають стояти першочергово, коли працювати з людьми.

РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

2.1. Соціальні послуги у системі соціального захисту: проблеми та перспективи удосконалення в Україні

Світова економічна криза спричинила зниження рівня життя населення, тому в Україні зростає кількість осіб, що потребують соціального захисту. Так, у 2011 році соціальними закладами було надано послуг понад трьом мільйонам громадян. Насамперед, це особи похилого віку, хворі та інваліди, які не здатні до самообслуговування і не мають рідних, хто б забезпечив їм догляд. Для таких категорій населення соціальні послуги надаються безоплатно закладами соціального обслуговування, діяльність яких координується відповідними центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування і фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів, а також інших джерел, передбачених чинним законодавством. У зв'язку з цим, серед ключових завдань державної політики України особливої актуальності набуває питання реформування соціальної сфери, зокрема в аспекті удосконалення системи надання соціальних послуг [46].

Основні засади функціонування системи соціальних послуг щодо осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, визначаються законами України «Про соціальні послуги», «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» та ін. У свою чергу діяльність соціальних закладів регулюється Постановою Кабінету Міністрів України № 1417 «Деякі питання

діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг)». Незважаючи на значну кількість прийнятих нормативно-правових документів у соціальній сфері, вітчизняна система соціального обслуговування людей, які перебувають у складних життєвих обставинах, перебуває на стадії розвитку. Невирішеними залишається ряд питань [46].

Мережа соціальних закладів в Україні створювалася за умов старої системи, в основі якої були закладені ідеї колективного виховання та колективного захисту. У зв'язку із тим, що формування мережі соціальних служб, закладів та установ відбуваються централізовано, якість та обсяг соціальних послуг орієнтовані переважно на фінансові можливості бюджету, а не на потреби населення. Отримувачі послуг та їх представники не залучаються до планування, оцінювання та контролю за якістю наданих послуг. Наразі не застосовуються методики проведення оцінки потреби у послугах як на рівні територіальної одиниці, так і на рівні закладу, недостатньою мірою здійснюється робота щодо соціального інспектування, виявлення реальних потреб і надання допомоги соціально вразливим родинам. Крім того, недоліком сучасної системи соціальних послуг є те, що у ній відсутній комплексний підхід до надання всебічної допомоги конкретній людині з урахуванням інтеграції всіх необхідних видів соціальної допомоги та послуг, які б сприяли виведенню людини зі стану бідності, подоланню складних життєвих обставин, запобіганню, зменшенню та усуненню соціальних проблем. Таким чином, існуюча система надання соціальних послуг залишається віддаленою від реальних потреб конкретної особи, якій необхідний соціальний захист, тому її не можна вважати ефективною [46].

Однією з прогалин вітчизняного законодавства є відсутність затверджених стандартів якості соціальних послуг, що унеможливорює

впровадження ефективної системи моніторингу, контролю та оцінювання якості соціальних послуг. Незважаючи на те, що ст.3 Закону України «Про соціальні послуги» містить гарантії щодо дотримання стандартів якості суб'єктами, які надають соціальні послуги, система управління якістю соціальних послуг потребує розробки та удосконалення на державному, місцевому рівні та на рівні соціальних служб. Отже, фактично за нинішніх умов ці гарантії не можуть бути реалізовані на практиці [46].

Крім того, слід відзначити недосконалість системи контролю та оцінки якості соціальних послуг. Так, законодавством визначено, що функцію контролю за діяльністю суб'єктів, які надають соціальні послуги, а також контролю за цільовим використанням бюджетних коштів, спрямованих на фінансування соціальних послуг, покладено на центральні та місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування [46]. Однак у Законі не прописані механізми моніторингу, оцінки ефективності діяльності соціальних служб та їх працівників, отримувачів соціальних послуг, а також механізми контролю за якістю соціальних послуг та дієві санкції за порушення їх якості.

Вирішення цієї проблеми передбачає реалізацію таких заходів як:

- 1) впровадження стандартів соціальних послуг, що мають встановлювати рамкові вимоги до якості та умов надання послуг, граничні тарифи на окремі види послуг, а також обов'язковий обсяг і зміст, що має бути забезпечений в рамках цих тарифів;

- 2) розробка чітких вимог щодо здійснення моніторингу, контролю та оцінки діяльності надавачів соціальних послуг;

- 3) розподіл повноважень між центральною та місцевою владою щодо відповідальності за організацію соціальних послуг: держава має виконувати функції замовника та контролера якості послуг, а функції

з постачання послуг необхідно передати недержавному та комунальному сектору; для цього необхідно опрацювати організаційно-правові та економічні основи участі недержавного сектору, включаючи відповідне податкове та бюджетне законодавство;

4) створення єдиної структури при Міністерстві соціальної політики, яка координуватиме діяльність усіх надавачів послуг; до функції такої структури мають входити: планування та координація державних соціальних програм для вразливих категорій населення, стандартизація та акредитація надавачів, видача ліцензій, ведення реєстру надавачів соціальних послуг, моніторинг та контроль якості послуг, формування державних соціальних замовлень на надання соціальних послуг тощо;

5) забезпечення на законодавчому рівні прозорості та підзвітності системи соціальних послуг: процеси планування, організації надання соціальних послуг, моніторингу їх якості мають відбуватися за участю всіх відповідальних структур, включаючи самих отримувачів та їх представників, із залученням громадського контролю та незалежних інспекцій, оприлюдненням результатів перевірок, інформуванням громадян про діяльність у сфері соціальних послуг [46].

Особливої уваги заслуговує питання фінансування соціальних послуг. Наразі соціальні заклади утримуються за рахунок коштів, які відповідно до Бюджетного кодексу виділяються з місцевих бюджетів на соціальних захист населення та враховуються під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також інших надходжень, у тому числі від діяльності їх структурних підрозділів, від надання платних соціальних послуг, а також благодійних коштів громадян, підприємств, установ та організацій. Враховуючи, що соціальні заклади підпорядковуються цілій низці різних міністерств, вони

фінансуються з бюджетів різних рівнів, причому схеми фінансування значно відрізняються залежно від того, до системи якого розпорядника бюджетних коштів належить той чи інший заклад [46].

Крім того, однією з вад системи соціальних послуг є те, що головна увага традиційно приділяється фінансуванню наявних стаціонарних закладів, а не фінансовому забезпеченню конкретної соціальної послуги. Так, якщо в районі є будинок-інтернат, то місцева влада передбачає в бюджеті кошти на його утримання. Часто при цьому ігноруються альтернативні шляхи надання даної послуги, наприклад, залучення більш широкого кола представників сфери сервісу. Їх послуги, можливо, виявилися б набагато ефективнішими, а ті, кому вони надаються, дістали б можливість одержувати все необхідне на дому, а не в стаціонарі, тобто далеко від своєї оселі, рідних і знайомих [46].

У рамках проекту ТАСІС «Посилення регіональних соціальних служб» було проведене дослідження фінансової системи закладів соціального обслуговування у Волинській та Рівненській областях. Проаналізувавши структуру надходжень та видатків інтернатних установ двох областей, було з'ясовано, що інтернати фінансуються здебільшого бюджетними коштами та перерахуванням 75% пенсії підопічних, тоді як інші джерела надходжень (господарська та виробнича діяльність, благодійні внески) не відіграють помітної ролі [46]. Більшість інтернатів виявляють незначний інтерес до залучення альтернативних джерел фінансування, в основному покладаючись на кошти обласного бюджету. В цілому відзначається дуже слабка роль недержавного фінансування, хоч в деяких закладах є підсобне господарство та благодійні внески. Незважаючи на те, що переважна більшість установ сфери отримує кошти відповідно до потреб, відчувається нестача самостійності та зацікавленості установ у ефективному використанні коштів [46].

Результати дослідження надають підстави вважати, що кошти розподіляються органами влади між стаціонарними установами без належного аналізу чинників, що визначають потреби цих установ у коштах; при цьому жодним чином не заохочується підвищення ефективності використання наявних коштів. Інтернати не мають стимулів до ефективного використання державних коштів, через що відзначається значна різниця в обсязі послуг, які отримують на одиницю державних коштів клієнти окремих закладів [46].

Отже, за нинішніх умов спостерігається недостатня ефективність використання державного фінансування, а також недостатня зацікавленість керівників соціальних установ залучати позабюджетні кошти.

Така ситуація вимагає перегляду існуючих механізмів фінансування. Головним напрямком цього вдосконалення має бути не стільки збільшення обсягів державного фінансування, скільки запровадження для закладів стимулів ефективного використання бюджетних та власних коштів. Елементом такого механізму може стати підхід до розподілу коштів з обласного бюджету на основі відповідної формули, яку слід розробити та затвердити. Фінансування клієнтів закладів має здійснюватися на рівні, не нижчому за відповідні державні нормативи бюджетного забезпечення. Тобто необхідно здійснити перехід від фінансування окремих установ чи мережі до фінансування встановленого державою (відповідно до певних стандартів) переліку послуг, який надається клієнтам цих установ [46].

Одним із напрямів збільшення ефективності системи надання послуг може стати налагодження співпраці між закладами соціального обслуговування, зокрема стосовно використання людських ресурсів (медичного персоналу, психологів тощо), а також окремих видів устаткування та обладнання, що дозволить суттєво зекономити

бюджетні кошти без втрати якості соціальних послуг [46].

Отож, на сьогодні система соціальних послуг в Україні перебуває на стадії розвитку та удосконалення. Досвід країн Європи переконливо свідчить, що існують шляхи, які дозволяють докорінним чином реформувати її за кілька років. Для ефективності реформування необхідно діяти у наступних напрямках:

- належить забезпечити законодавство, яке б захищало інтереси та добробут людей, які перебувають у складних життєвих обставинах, а також сприяло б урізноманітненню надаваних послуг. Зокрема, необхідно нормативно затвердити перелік базових соціальних послуг, які гарантуються на безоплатній основі, незалежно від економічної ситуації у державі та місця проживання громадян;

- доречно запровадити систему соціального планування на місцевому рівні, що передбачає залучення всіх членів місцевої громади до пошуку шляхів розв'язання конкретних соціальних проблем, що існують на місцевому рівні. На основі такої системи можна було б визначати місцеві пріоритети, залучати надавачів послуг і розподіляти бюджетні кошти. Місцеві органи влади мають розробляти соціальні плани відповідно до вимог, висунутих центральним урядом країни. Ці плани слід розробляти щорічно і брати за основу при визначенні обсягу фінансової підтримки місцевих громад;

- слід удосконалити систему фінансування державою безоплатних послуг та контролю за використанням виділених коштів; цілі, пріоритети й напрями фінансування слід визначати на основі здійснення аналізу потреб громадян у соціальних послугах;

- в рамках державної стратегії переходу від утримання закладів соціального обслуговування до фінансування соціальних послуг та з метою забезпечення якості соціальних послуг потрібно створити механізми залучення до надання соціальних послуг широкого кола

зацікавлених осіб. Зокрема, необхідно створити можливості для надання безкоштовних

– послуг за рахунок фінансування з бюджету навіть для приватних установ. Бюджетне фінансування має виділятися на конкурсній основі, а з переможцем слід укласти контракт на надання послуг за рахунок бюджету;

– вирішення проблеми фінансового забезпечення соціальних закладів можна досягти шляхом залучення альтернативних (недержавних) джерел фінансування, а також запровадження для закладів стимулів ефективного використання бюджетних та власних коштів. Одним із таких стимулів може стати формульний підхід до розподілу коштів з обласного бюджету, для чого необхідно розробити методику розрахунку вартості соціальних послуг [46].

Отже, застосування в Україні описаних вище принципів допоможе радикально змінити ситуацію на краще. Від реформування сфери соціальних послуг користь отримають усі: одержувачі послуг, тому що вони одержать доступ до послуг, які краще задовольняють їх потреби; громади, тому що вони краще дбатимуть про своїх членів і, що не менш важливо, самі шукатимуть та знаходитимуть найбільш правильні шляхи розв'язання своїх проблем; держава, адже її обмежені бюджетні ресурси використовуватимуться більш продумано й ефективно, а громадяни будуть краще забезпечені соціальними послугами, яких вони потребують.

2.2. Вдосконалення інформаційного механізму та державно-громадського співробітництва в системі надання соціальних послуг

До важливих напрямів удосконалення системи надання соціальних послуг слід віднести інформаційний механізм державного управління вказаною системою. Про необхідність удосконалення інформаційного забезпечення наголошується в Стратегії реформування системи надання

соціальних послуг 251 , в якій звертається увага на неналежний його стан, що призводить до низки проблем, які ускладнюють надання соціальних послуг. А відтак, інформаційне забезпечення даної системи віднесено до пріоритетів реалізації вказаної вище Стратегії [34].

З метою удосконалення інформаційного механізму державного управління системою надання соціальних послуг важливо, щоб було враховано та дотримано : міжсекторальний підхід у процесі прийняття відповідних управлінських рішень на різних його етапах; специфіку діяльності посадовців державно-управлінських структур, недержавних суб'єктів, що надають соціальні послуги; інтереси та потреби категорій громадян, що отримують такі послуги [35].

Інформаційне забезпечення повинно сприяти прийняттю управлінських рішень, пов'язаних з системою надання соціальних послуг у спосіб гнучкий, швидкий у реагуванні на індивідуальні потреби, запити отримувачів таких послуг. Інформаційний механізм детермінує в значній мірі виконання таких важливих завдань державного управління системою надання соціальних послуг, як : моніторинг за якістю таких послуг, ефективністю їх надання, цільовим використанням виділених бюджетних коштів; контроль за дотриманням і виконанням суб'єктами, що надають соціальні послуги визначених державних стандартів, ліцензійних умов; аналіз ендогенний та екзогенних факторів, що впливають на надання соціальних послуг, прогнозування обсягів, категорій населення для їх надання; організація експертизи проблемних ситуацій в даній системі; розроблення та ухвалення відповідних нормативно-правових актів (законодавчих та підзаконних), оперативних управлінських рішень; аналіз обґрунтованості та юридичної правомірності прийнятих рішень [34].

Першочерговим постає завдання розроблення та реалізація *державної інформаційної політики в системі надання соціальних послуг*, яку необхідно розробляти та реалізовувати на таких державно-управлінських принципах, як демократизм, верховенство права громадян, відкритість і прозорість,

систематичність та ін.

Складовою такої політики має бути *інформування громадськості* – регулярне вжиття заходів щодо поширення, донесення до населення в цілому та певної соціальної групи осіб інформації про соціальні послуги різними засобами та способами комунікації [34].

На нашу думку, необхідно забезпечити проведення інформування населення про соціальні послуги:

- доступності подання інформації – інформаційне повідомлення має бути простим і легким у сприйнятті та розумінні, незалежно від досвіду людини, її знань, інтелектуального рівня тощо;

- забезпечення повноти і об'єктивності інформації інформування населення про систему надання соціальних послуг повинно бути спрямоване на створення умов для ефективного задоволення зацікавлених сторін, громадськості в цілому інформаційних потреб про соціальні послуги в достатніх обсягах і повноті, забезпечення їм доступу до інформації шляхом широкого використання інформаційних систем і технологій тощо;

- своєчасності та врахування потреб різних соціальних груп; рівності інтересів отримувачів і надавачів соціальних послуг;

- толерантності (без дискримінації осіб, що потребують соціальних послуг);

- двосторонньої комунікації (передача інформації про соціальні послуги та отримання зворотного зв'язку від отримувачів таких послуг, громадськості, зацікавлених сторін);

- міжгалузевої взаємодії в збиранні та поширенні інформації.

До ключових завдань інформування населення про соціальні послуги також відносять забезпечення :

- населення в повних обсягах необхідними відомостями про отримання соціальних послуг та суб'єктів, що надають такі послуги;

- відомостями про соціальні послуги галузевих працівників, до повноважень яких віднесено інформування про такі послуги [34]

З метою проведення належної інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення суб'єктам інформування населення про соціальні послуги доцільно :

- розробляти та розповсюджувати перераховані вище інформаційні матеріали щодо надання соціальних послуг (перелік соціальних послуг, суб'єктів що надають такі послуги тощо) в соціальних установах, закладах, організаціях, в інших місцях знаходження вразливих верств населення;

- облаштувати інформаційні куточки, тобто інформаційно-функціональний простір, в якому доцільно розташувати інформаційні стенди, дошку оголошень, пілони, роздаткові друковані матеріали тощо, з якими відвідувачі можуть самостійно ознайомитися;

- завести та підтримувати веб-сторінки, які зможуть виконувати такі важливі функції, як інформування населення про організації та порядок надання соціальних послуг та функціонування суб'єктів, що надають такі послуги, написання електронного звернення на веб-сторінці та отримання консультації з питань отримання послуги, подання електронних скарг, заяв, пропозицій, заповнення відповідних бланків формулярів, отримання зразків заповнення та ін. [34].

Результати соціологічного дослідження суб'єктам, що надають соціальні послуги, місцевим органам виконавчої влади та виконавчим органам місцевого самоврядування доцільно організувати «гарячі» телефонні лінії (телефонного консультування) та проведення особистого консультування щодо надання соціальних послуг. Важливо створити комфортні умови для отримання населенням консультацій [34].

В умовах сьогодення все більшої важливості має набувати така складова інформаційного механізму державного управління функціонування системи надання соціальних послуг, як розроблення, впровадження та практичного використання в даній системі сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій (далі – ІКТ). У цьому контексті важливо на

державному рівні забезпечити створення, розвиток і захист національних і місцевих автоматизованих систем інформування про соціальні послуги (далі АСІ), відповідних інформаційно-телекомунікаційних мереж та інфраструктури, інтегрування їх в єдиний інформаційний простір, забезпечити сумісність і взаємодію таких систем, а також інформаційну безпеку суб'єктів, що надають та отримують соціальні послуги [34].

А відтак, невідкладним є питання запровадження на базі сучасних інформаційних технологій *автоматизованої інформаційної системи соціальних послуг* (далі АІССП), в якій можна буде здійснювати сукупність організованих процесів, пов'язаних з автоматизованим збиранням, зберіганням, обробкою, оновленням, пошуком, відображенням та виданням інформації, необхідної для ефективного функціонування системи надання соціальних послуг. АІССП дає також змогу систематизувати та аналізувати інформацію для підготовки рішень щодо системи соціальних послуг та для інформування про такі послуги. Базовими складовими АІССП є інформаційні ресурси, персонал, організаційно-технічні засоби, технології, методи, процедури та інструменти обробки інформації, носії інформації. АІССП повинна бути інтегрованою у систему інформаційного забезпечення соціального захисту, яка здійснює відповідну інформаційну підтримку ЦООВ, місцевих органів державної влади, до компетенції яких віднесено питання соціального захисту, соціальних закладів тощо [34].

Визначення змісту АІССП та здійснення управління нею слід віднести до відання Мінсоцполітики та його територіальних підрозділів департаментів, управлінь, які за функціональними обов'язками забезпечують діяльність системи надання соціальних послуг. До ключових завдань АІССП слід віднести:

- постійне її поповнення необхідною інформацією;
- своєчасне забезпечення її відповідних споживачів достовірними даними;
- збирання, обробку відомостей про стан та результати роботи об'єктів

- управління для подання цієї інформації у вищестоящі органи;
- аналітичну обробку інформації, яка необхідна для прийняття управлінських рішень в системі надання соціальних послуг [34].

Функції АІССП можна поділити на :

- підготівчі фіксацію, збирання та збереження первинних даних;
- основні пошук, обробка, оформлення, розповсюдження передача інформації, обробка звернень громадян та переадресування її для реагування, контроль за виконання відповідних рішень, база для стратегічного планування соціальних послуг, за складанням звітних інформаційних документів тощо [34].

Ефективність і дієвість АІССП у здійсненні державного управління соціальними послугами залежать від впорядкування інформаційних потоків, їх обсягів та якості, а також своєчасності проходження на всіх рівнях управління. АІССП має єдиний центр збирання, збереження і розподілу інформації, що забезпечує взаємодію діяльності відповідними регіональними структурами. Центр інформації АІССП буде інформувати регіональні структури, інформаційні системи соціального захисту населення про соціальні послуги, допомоги, виплати, які отримує особа, що дасть змогу мінімізувати зловживання недобросовісними громадянами соціальними видатками [34].

Отже, потрібно ля покращення вищесказаного зробити:

1. Покращення якості надання соціальних послуг, зокрема шляхом прийняття більш виважених, дієвих та ефективних управлінських рішень щодо надання соціальних послуг. Внаслідок активної участі громадян у консультаціях, висловлені ними побажання, пропозиції тощо враховуються у процесі прийняття рішень щодо підвищення якості цих послуг.

2. Удосконалення підходів до надання соціальних послуг. Консультації дають органам виконавчої влади та місцевого самоврядування змогу отримувати об'єктивну інформацію про потреби громадян, що, у свою чергу, уможлиблює адекватно реагувати на них, впливати на провайдерів

соціальних послуг, розробляти більш дієві та ефективні методи їх надання, а також визначати пріоритетні напрями розвитку [32].

3. Підвищення рівня довіри громадян до держави. Участь громадян у консультаціях підвищує їх обізнаність стосовно діяльності місцевих органів влади щодо надання соціальних послуг, часто сприяє підвищенню рівня їх довіри до держави. Консультації створюють для громадян можливості «бути почутими» владою, впливати на розроблення та ухвалення рішень, пов'язаних з наданням соціальних послуг. Це й дає громадянам змогу реалізовувати право на управління державними справами, спонукає їх до проникнення відповідальністю і відчуття причетності до вирішення важливих суспільних питань [34].

Аналіз зарубіжного досвіду дає підстави стверджувати, що при проведенні консультацій з громадськістю важливо враховувати і такі фактори, як потреби і пріоритети населення, які можуть суттєво відрізнятися залежно від віку, соціального статусу, віросповідання, статі, місця проживання тощо. Громадяни, які потребують соціальні послуги, є зачасти особами вразливими, які пережили психологічні травми, мають фізичні вади, невпевнені в собі, тощо. Необхідно враховувати цю особливість під час проведення консультацій: у таких випадках важливо створити атмосферу, яка б сприяла більш об'єктивному висловленню такими громадянами своїх думок, оцінок, побажань [34].

До чинників, які позитивно впливають на проведення консультацій з громадськістю щодо надання соціальних послуг є гнучкість, правильний вибір відповідного рівня для її проведення, переліку питань, що мають бути чітко визначеними, важливими за значущістю та безпосередньо стосуватися певних груп населення. У ході проведення консультацій важливо встановити тісні взаємозв'язки між представниками державних, приватних суспільних секторів, а також громадськістю, що створює підґрунтя для здійснення міжсекторального співробітництва щодо надання соціальних послуг [34].

Підвищення ролі громадських організацій у форматі державно-

громадського міжсекторального співробітництва з питань надання соціальних послуг як пріоритетного напрямку удосконалення державного управління соціальними послугами. Практика свідчить, що процес залучення відповідними органами державної влади громадських, благодійних та релігійних організацій до надання таких послуг є хаотичним, епізодичним та одним із чинників, що зумовлює низький рівень ефективності функціонування вітчизняної системи надання соціальних послуг. Разом з тим, громадські організації реалізують низку інноваційних проектів, пов'язаних з наданням соціальних послуг, підвищенням рівня професіоналізму соціальних працівників, інших фахівців, що надають соціальні послуги. В реаліях сьогодення України громадські організації помітно активізували свою участь у формуванні та розвитку ринку соціальних послуг [34].

У контексті розгляду питання фінансування вітчизняних недержавних організацій варто відмітити, що в умовах значного скорочення зовнішнього фінансування ймовірним джерелом підвищення їх доходів та фінансового забезпечення може бути надання права на здійснення ними комерційної діяльності. Здійснення такої діяльності громадськими організаціями безпосередньо не передбачено чинним в Україні законодавством, оскільки їх віднесено до непідприємницьких товариств.

До того ж, відповідно до ліцензійних умов, визначених українським законодавством про ліцензування, ліцензію на здійснення певних видів господарської діяльності можуть отримувати суб'єкти господарської діяльності, а не безпосередньо громадські організації [34].

Отже, в умовах скорочення зовнішнього фінансування потенційним джерелом фінансового забезпечення, посилення життєздатності громадських організацій та розвитку соціального капіталу в Україні могло би стати здійснення ними комерційної господарської діяльності. Відповідно до норм чинного українського законодавства громадські організації відносяться до непідприємницьких товариств, а здійснення безпосередньо

такої діяльності їм не передбачено. Такі норми не враховують рекомендацій міжнародного законодавства щодо правового статусу недержавних організацій, відповідно до яких громадським об'єднанням має бути надано право здійснювати на законних підставах безпосередньо будь-яку економічну, господарську або комерційну діяльність [34].

Удосконалення інформаційного механізму державного управління системою надання соціальних послуг та його інструменту – державно-громадського міжсекторального співробітництва з питань надання соціальних послуг – повинно базуватися на налагодженні та підтримці партнерських відносин між сторонами, соціального діалогу на національному, регіональному, галузевому і локальному рівнях, що дасть змогу збалансувати інтереси зацікавлених сторін, розробляти спільні рішення щодо удосконалення надання соціальних послуг.

2.3. Дослідна робота з вивчення особливостей роботи соціального працівника у Центрі надання соціальних послуг Турбівської селищної ради

Наша практична частина була проведена у Центрі надання соціальних послуг Турбівської селищної ради Вінницької області.

Питання створення та діяльності Центрів надання соціальних послуг/територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) на сьогодні чітко врегульоване чинним законодавством.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 29.12.2009 р. N 1417 «Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг)», територіальний центр надання соціальних послуг є бюджетною установою, рішення щодо утворення, ліквідації або реорганізації якої приймає місцевий орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування. Територіальний центр утворюється для надання соціальних послуг громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої

допомоги за місцем проживання, в умовах стаціонарного, тимчасового або денного перебування. Також зазначеною постановою Кабінету Міністрів України затверджено Типове положення про територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) [53].

Разом із тим, постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 р. № 177 «Деякі питання діяльності центрів надання соціальних послуг» визначає, що з метою забезпечення оптимізації надання соціальних послуг та комплексного підходу до розв'язання проблем жителів територіальної громади центр надання соціальних послуг (далі – ЦНСП) може утворюватися шляхом реорганізації центрів соціальних служб, територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) та інших закладів, що надають соціальні послуги. Крім того, вказаною постановою затверджене Типове положення ЦНСП та рекомендовано органам місцевого самоврядування керуватися ним під час організації діяльності центрів надання соціальних послуг [53].

ЦНСП є комплексним закладом соціального захисту населення, структурні або відокремлені (територіальні) підрозділи якого провадять соціальну роботу та надають соціальні послуги особам/сім'ям, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах.

Отже, згідно з чинним законодавством, ЦНСП – це бюджетна установа, юридична особа, що створюється рішенням сесії сільської, селищної, міської ради та діє на підставі Положення, а також є розпорядником бюджетних коштів.

Важливо, щоб у кожній громаді був підготовлений фахівець із соціальної роботи, який вивчатиме особливості сімей, групи людей, залучатиме на ранніх етапах роботи з сім'єю усіх необхідних суб'єктів, прогнозуватиме розвиток подій, процесів, моделі соціальної поведінки. Саме в штаті ЦНСП працюють соціальні робітники та фахівці із соціальної роботи (ФСР), які не є посадовими особами [53].

Центр очолює директор, якого призначає на посаду (на конкурсній основі за контрактом) та звільняє з посади засновник. В цьому контексті органам місцевого самоврядування варто керуватися Положенням про конкурсну комісію, умови та порядок проведення конкурсу на зайняття посади керівника надавача соціальних послуг державного/комунального сектору, що затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 200.

Варто також звернути увагу, що структурні підрозділи ЦНСП та інші відділення (відділення соціальних послуг в умовах денного перебування, спеціалізована служба підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі, відділення надання соціальних послуг в умовах цілодобового перебування/проживання тощо) утворюються за рішенням засновника відповідно до потреб адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади в соціальних послугах.

Загалом, питання створення та діяльності ЦНСП залежить від фінансової спроможності та потреб територіальних громад. На сьогодні є також багато прикладів, де такі Центри утворюються та спільно утримуються територіальними громадами відповідно до договорів про співробітництво в рамках Закону України від 17.06.2014 року № 1508-VII «Про співробітництво територіальних громад». Ключовим в даному випадку є правильний підхід керівництва громади, депутатів до організації надання соціальних послуг на території громади [53].

Якщо аналізувати сайт Турбівської селищної ради у якому вміщено Статус, відповідно до Законодавства України. Даний сайт регламентує діяльність комунальної установи «Центр надання соціальних послуг Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області» (в подальшому – Центр) (додаток В) [53].

Центр є закладом соціального захисту населення, що здійснює соціальну роботу та надає соціальні послуги особам / сім'ям, які проживають на території громади, належать до вразливих груп населення та

перебувають у складних життєвих обставинах (далі – отримувач соціальних послуг).

У своїй діяльності Центр керується [Конституцією](#) та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Мінсоцполітики, іншими нормативно-правовими актами з питань надання соціальних послуг, а також цим Статутом.

Центр згідно з чинним законодавством відповідає за своїми зобов'язаннями коштами, що є в його розпорядженні.

Центр не несе відповідальності за зобов'язаннями держави та Засновника, а Засновник не несе відповідальності за зобов'язаннями Центру.

Діяльність Управління соціального захисту населення та охорони здоров'я Турбівської селищної ради (надалі – Управління) спрямована на забезпечення реалізації державної соціальної політики відповідно до повноважень, визначених Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування» та іншими законами України (додаток Г).

Управління утворене Турбівською селищною радою, є підконтрольним і підзвітним селищній раді, а з питань здійснення повноважень органів виконавчої влади – підпорядкованим виконавчому комітету, селищному голові, заступнику селищного голови та підконтрольним відповідним органам виконавчої влади. Координує та контролює діяльність Управління керуючий справами виконавчого комітету (відповідно до розподілу обов'язків).

Управління діє на підставі Положення про Управління соціального захисту населення та охорони здоров'я Турбівської селищної ради, затвердженого рішенням 1 сесії 8 скликання Турбівської селищної ради від 27.11.2020р. № 8 та утримується за рахунок коштів бюджету Турбівської селищної ради.

Чисельність Управління складає 12 штатних одиниць. Управління в своїй структурі має 3 структурних підрозділи:

– відділ з питань соціальної підтримки населення, до повноважень якого відносяться організація роботи щодо надання 62 адміністративних послуг соціального характеру, реалізація сімейної політики (на всі 62 послуги розроблено інформаційні та технологічні картки);

– сектор соціальних програм, основними завданнями якого є розроблення та реалізація місцевих програм, контроль за використанням коштів місцевого бюджету спрямованих на виконання заходів програм, співпраця з громадськими організаціями з питань віднесених до компетенції, ведення бухгалтерського обліку, фінансово-господарської діяльності Управління, а також питання пов'язані з веденням діловодства, опрацювання звернень громадян та контрольних інформацій;

– сектор охорони здоров'я забезпечує реалізацію державної політики в сфері охорони здоров'я на території Турбівської селищної ради.

В підпорядкуванні Управління також знаходяться: комунальна установа «Центр надання соціальних послуг Турбівської селищної ради», комунальні некомерційні підприємства «Турбівський селищний центр первинної медико-санітарної допомоги Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області» та «Турбівська селищна лікарня Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області».

Структурні підрозділи Управління, КНП і КЗ у тісній взаємодії, забезпечують виконання завдань, покладених на Управління та їх робота спрямована на забезпечення соціальних і медичних гарантій мешканців громади, поліпшення становища соціально вразливих верств населення та вшанування окремих категорій населення.

Управління є юридичною особою, має самостійний баланс, реєстраційні рахунки в установах Державного казначейства, печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням.

Адреса Управління: 22513 Україна, Вінницька область, Вінницький район, смт Турбів, вул. Миру, 147, телефон +38096-180-53-26, E-mail:

turbiv.usznm@gmail.com, офіційний сайт turbivrada@gmail.com.

Основними завданнями Управління є:

– забезпечення реалізації на території Турбівської територіальної громади державної політики у сфері соціального захисту (обслуговування) населення; – проведення інформаційно – роз’яснювальної роботи серед населення, визначення потреби громади у соцпослугах;

– надання адміністративних послуг соціального характеру, в тому числі і через програмний комплекс «Інтегрована інформаційна система «Соціальна громада (приймання заяв з необхідними документами для призначення державних соціальних допомог і компенсацій, адресної грошової допомоги та інших соціальних виплат, установлених законодавством України, житлових субсидій, пільг та інших послуг соціального характеру відповідно до законодавства України);

– прийняття рішення щодо надання базових соціальних послуг громадянам протягом їх життя;

– інформування населення щодо прийняття рішення про призначення (відмову) щодо надання державних соціальних допомог і компенсацій, адресної грошової допомоги та інших соціальних виплат, установлених законодавством України, надання (відмову) житлових субсидій та пільг відповідно до законодавства України, а також щодо надання/відмову в наданні соціальних послуг;

– розроблення та реалізація місцевих програм соціальної підтримки мешканців громади спрямованих на поліпшення становища осіб з інвалідністю, громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, ветеранів війни в тому числі учасників АТО/ООС та членів їх сімей, внутрішньо-переміщених осіб, надання їм доступної допомоги та сприяння в отриманні ними соціальних послуг;

– збереження і розвиток мережі закладів охорони здоров'я та вжиття заходів спрямованих на надання якісних медичних послуг, медичними працівниками, жителям громади.

З метою підвищення рівня виконавської, трудової дисципліни та ефективності роботи кожного структурного підрозділу в Управлінні проводяться щотижневі наради з начальниками підрозділів, де обговорюються наявні завдання та хід їх виконання. Щомісяця аналізуються та підводяться підсумки роботи Управління і вживаються заходи щодо поліпшення окремих напрямків роботи.

Управління є головним розпорядником коштів для проведення виплат компенсацій фізичним особам, що надають послуги на непрофесійній основі, адресної одноразової допомоги окремим категоріям громадян, а також інших виплат населенню громади.

Нами був проаналізований сайт закладу, виокремлені деякі аспекти для удосконалення. Сайт зроблений досить добре, у ньому виокремлені рубрики, які вміщують матеріал про сайт.

Центр надання соціальних послуг працює з людьми, які потребують допомоги (малозабезпечені, люди похилого віку, багатодітні родини).

Також, було подано у наданні консультації для даної категорії осіб.

Висновки до другого розділу

У другому розділі охарактеризовано соціальні послуги у системі соціального захисту населення, також виокремлені проблеми та перспективи.

Соціальні послуги – це заходи, допомоги особам, сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах та не можуть самостійно подолати труднощі.

Центр надання соціальних послуг є комплексним закладом соціального захисту населення, структурні або відокремлені (територіальні)

підрозділи що провадять соціальну роботу та надають соціальні послуги особам/сім'ям, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах.

Основні засади функціонування системи соціальних послуг щодо осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, визначаються законами України «Про соціальні послуги», «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» та ін.

Встановлено, що першочерговим постає завдання розроблення та реалізація державної інформаційної політики в системі надання соціальних послуг, яку необхідно розробляти та реалізовувати на таких державно-управлінських принципах, як демократизм, верховенство права громадян, відкритість і прозорість, систематичність та ін.

Зазначено, що для удосконалення інформаційного механізму державного управління системою надання соціальних послуг та його інструменту – державно-громадського міжсекторального співробітництва з питань надання соціальних послуг – повинно базуватися на налагодженні та підтримці партнерських відносин між сторонами, соціального діалогу на національному, регіональному, галузевому і локальному рівнях, що дасть змогу збалансувати інтереси зацікавлених сторін, розробляти спільні рішення щодо удосконалення надання соціальних послуг.

Складовою такої політики має бути інформування громадськості – регулярне вжиття заходів щодо поширення, донесення до населення в цілому та певної соціальної групи осіб інформації про соціальні послуги різними засобами та способами комунікації.

Описано, що необхідно забезпечити проведення інформування населення про соціальні послуги: доступності подання інформації – інформаційне повідомлення має бути простим і легким у сприйнятті та

розумінні, незалежно від досвіду людини, її знань, інтелектуального рівня тощо; забезпечення повноти і об'єктивності інформації інформування населення про систему надання соціальних послуг повинно бути спрямоване на створення умов для ефективного задоволення зацікавлених сторін, громадськості в цілому інформаційних потреб про соціальні послуги в достатніх обсягах і повноті, забезпечення їм доступу до інформації шляхом широкого використання інформаційних систем і технологій тощо; своєчасності та врахування потреб різних соціальних груп; рівності інтересів отримувачів і надавачів соціальних послуг; толерантності (без дискримінації осіб, що потребують соціальних послуг); двосторонньої комунікації (передача інформації про соціальні послуги та отримання зворотного зв'язку від отримувачів таких послуг, громадськості, зацікавлених сторін); міжгалузевої взаємодії в збиранні та поширенні інформації.

Практична частина була проведена у Центрі надання соціальних послуг Турбівської селищної ради Вінницької області.

Центр надання соціальних послуг – це бюджетна установа, юридична особа, що створюється рішенням сесії сільської, селищної, міської ради та діє на підставі Положення, а також є розпорядником бюджетних коштів.

Були проведені консультаційні бесіди для категорії осіб, які потребують допомоги. Також, був здійснений аналіз сайту. Статут сайту поданий в додатки.

ВИСНОВКИ

У дослідженні обґрунтовано теоретичні аспекти дослідження. Результати проведеної роботи засвідчили досягнення мети й розв'язання поставлених завдань, що дало можливість дійти до таких висновків:

1. Проаналізовані основні аспекти розвитку соціальної роботи в Україні.

Встановлено, що головними завданням соціальної роботи є допомога різним групам населення, які опинилися у складних життєвих обставинах.

До когорти українських вчених, які висвітлювали у своїх працях розвиток соціальної роботи в Україні, відносяться: О. Кравченко, Т. Семигіна, Н. Кабаченко, О. Савчук, Н. Романова, Г. Бевз та ін.

Зазначено, що із початком децентралізації в Україні 2014 р. відбувся перехід повноважень у соціальній сфері від державних районних установ до об'єднаних територіальних громад. Зважаючи на це виникає потреба знайти універсальні підходи, які б забезпечили надання якісних соціальних послуг жителям громади. Таким чином, надання соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах утворюються структурні підрозділи призначенням яких є надання соціальних послуг жителям громади які потребують сторонньої допомоги.

2. Розкрито особливості надання соціальних послуг в Україні.

Встановлено, що проведення цілеспрямованої соціальної політики в державі багато в чому залежить від ефективної роботи соціальних служб. У нашій державі вже утворена розгалужена мережа установ та закладів комунальної власності, що надають соціальні послуги особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги.

На сьогодні в країні діє понад 3 тис. таких установ та закладів, що надають соціальні послуги більше як 3 млн. осіб. Соціальні послуги також надаються громадськими, благодійними та релігійними

організаціям.

3. Охарактеризовано соціальні послуги у системі соціального захисту населення в Україні: проблеми та перспективи.

Соціальні послуги – це заходи, допомога особам, сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах та не можуть самостійно подолати труднощі.

Центр надання соціальних послуг є комплексним закладом соціального захисту населення, структурні або відокремлені (територіальні) підрозділи якого провадять соціальну роботу та надають соціальні послуги особам/сім'ям, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах.

Основні засади функціонування системи соціальних послуг щодо осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, визначаються законами України «Про соціальні послуги», «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» та ін.

Встановлено, що першочерговим постає завдання розроблення та реалізація державної інформаційної політики в системі надання соціальних послуг, яку необхідно розробляти та реалізовувати на таких державно-управлінських принципах, як демократизм, верховенство права громадян, відкритість і прозорість, систематичність та ін.

Зазначено, що професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації соціальних працівників є важливими складовими в кадровому механізмі державного управління системою надання соціальних послуг. Кадровий механізм державного управління системою надання соціальних послуг тісно пов'язаний з іншим механізмом – освітнім.

За нинішніх умов спостерігається недостатня ефективність використання державного фінансування, а також недостатня

зацікавленість керівників соціальних установ залучати позабюджетні кошти.

З'ясовано, що від кваліфікованих кадрів, а саме професіоналів у галузі соціальної роботи дуже багато залежить. Адже людські і професійні якості соціального працівника мають стояти першочергово, коли працювати з людьми.

Одним із напрямів збільшення ефективності системи надання послуг може стати налагодження співпраці між закладами соціального обслуговування, зокрема стосовно використання людських ресурсів (медичного персоналу, психологів тощо), а також окремих видів устаткування та обладнання, що дозволить суттєво зекономити бюджетні кошти без втрати якості соціальних послуг.

Зазначено, що для удосконалення інформаційного механізму державного управління системою надання соціальних послуг та його інструменту – державно-громадського міжсекторального співробітництва з питань надання соціальних послуг – повинно базуватися на налагодженні та підтримці партнерських відносин між сторонами, соціального діалогу на національному, регіональному, галузевому і локальному рівнях, що дасть змогу збалансувати інтереси зацікавлених сторін, розробляти спільні рішення щодо удосконалення надання соціальних послуг.

4. Проведено дослідно-експериментальну роботу з вивчення особливостей роботи соціального робітника в Центрі надання соціальних послуг Турбівської селищної ради. Встановлено, що Центр надання соціальних послуг – це бюджетна установа, юридична особа, що створюється рішенням сесії сільської, селищної, міської ради та діє на підставі Положення, а також є розпорядником бюджетних коштів. Були проведені консультаційні бесіди для категорії осіб, які потребують допомоги. Також, був здійснений аналіз сайту.

Тому проведене дослідження спрямоване на вироблення практичних рекомендацій щодо діяльності Центрів надання соціальних послуг в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бавол Т. (2016). Оптимізація діяльності суб'єктів надання соціальних послуг: системний підхід. Державне управління та місцеве сам. органів влади. (дис. канд. наук з держ. упр.). Національна академія державного управління при президентові України, Харків.

2. Бавол Т. (2016). Оптимізація діяльності суб'єктів надання соціальних послуг: системний підхід. Державне управління та місцеве сам органів влади. (дис. канд. наук з держ. упр.). Національна академія державного управління при президентові України, Харків.

3. Белєвцева Я. С. (2011). Механізм підвищення якості соціальних послуг на рівні місцевих органів влади. (Автореф. дис. канд наук з державного управл.). Харківський регіональний інститут держ. управління, Харків.

4. Белєвцова Я. (2010). Механізм підвищення якості соціальних послуг на рівні місцевих органів влади. (дис. канд. наук з держ. упр.). Національна академія державного управління при президентові України, Харків.

5. Бичков С. І. Сучасна система соціального захисту в Україні. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=377>.

6. Богуш Л. (2016). Соціальна інфраструктура об'єднаних громад. Актуальні проблеми економіки, 9 (183), 173-181.

7. Бойко А. М., Бондаренко Н. Б, Брижовата О. С (2004). Соціальна робота: у 3 ч. Ч. 2: Теорії та методи соціальної роботи. Семигіна Т. В. та Грига І. М. (ред). Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 224 с.

8. Болотіна Н. Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблема термінів і понять. Право України. 2000, № 4. С. 36.

9. Бриль М., Врублевський О., Данчева О., Сеїтосманов А., Чубаров Е. Успішна територіальна громада: будуємо разом. Харків: Фактор, 2018. 128 с.

10. Бюро соціальних та політичних розробок (2017). Модель реформи системи надання соціальних послуг в Україні в умовах децентралізації. Взято з <https://bureau.in.ua/index.php/home/social-reform/79-blog/218-predstavnikiv-otg-poltavshchini-navchili-yak-stvoriti-ta-vprovaditi-model-integrovanikh-poslug>.

11. Ващенко О. П. Теорія та практика побудови організаційних систем управління: Навчальний посібник. Київ: ДУТ, 2017. 112 с.

12. Веретенко Т. Г., Денисюк О. М., Спіріна Т. П. (2017). Міжнародний досвід деінституалізації та реформування соціальних послуг. Педагогічні науки, 1(79), 207-210.

13. Від соціального захисту населення залежить добробут громади / Офіційна сторінка реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/8250>

14. Гайдаржи Ю. І. (2019). Презентація. Роль органів місцевого самоврядування у покращенні охоплення соціальними послугами вразливих груп населення. Режим доступу : <https://usif.ua/media/uploads/2019/05/07/whejmp.pdf>.

15. Гайдаржи Ю. І. (2019). Презентація. Роль органів місцевого самоврядування у покращенні охоплення соціальними послугами вразливих груп населення. Режим доступу : <https://usif.ua/media/uploads/2019/05/07/whejmp.pdf>.

16. Гончаров В. О. (2012). Соціальне обслуговування як організаційно-правова форма соціального забезпечення. (Автореф. дис. канд. юр. наук). НАН України Інститут держави і права ім. В. М. Корецького, Київ.

17. Горемикіна Ю. (2010). Проблеми розвитку та реформування соціальних послуг в Україні. Механізм регулювання економіки, 3, 53-58.

18. Горемикіна Ю. В. (2016). Моніторинг і оцінювання якості ефективності соціальних послуг: прикладний аспект. Демографія та соціальна економіка, 3, 120–132.

19. Горішна Н. (2019). Сімейно-орієнтований підхід до надання соціальних сім'ям, які виховують дітей з інвалідністю. Матеріали доповідей та повідомлень міжнародної науково-практичної конференції. Ужгород.

20. Горішна Н. (2020). Сімейно-орієнтований підхід до надання соціальних сім'ям, які виховують дітей з інвалідністю. Матеріали доповідей та повідомлень міжнародної науково-практичної конференції. Київ.

21. Гребя Р. Механізми реформування системи соціальних послуг в Україні: державно-управлінський аспект. Державне управління та місцеве самоврядування. 2017. Вип. 1(32). С. 62-67.

22. Державний Стандарт соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах. №.z0621-16. (2017). Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-16/>.

23. Децентралізація влади в Україні: оцінювання результатів формування та розвитку самодостатніх громад : монографія / за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, І. А. Чикаренко. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. 292 с.

24. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу: аналіт. доп. / [Жаліло Я. А., Шевченко О. В., Романова В. В. та ін.]; за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2019. 192 с. С.146.

25. Децентралізація управління: переваги і ризики в умовах України. URL: <http://www.novageografia.com/vogels-139-1.html>.

26. Деякі питання діяльності центрів надання соціальних послуг. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text>.

27. Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 року №688-р URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249350402>.

28. Діяльність громад у сферах соціального захисту населення та

захисту прав дітей. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13140>.

29. Драгомирецька Н. М. Державно-громадянське партнерство у сфері соціального розвитку : навч. посіб. / Н. М. Драгомирецька, Н. В. Піроженко, І. В. Матвеєнко. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. 290 с.

30. Дубич К. В (2016). Механізми державного управління системою надання соціальних послуг. (Автореф. дис. канд наук з держ. управл). Національна академія державного управління при Президентіві України, Київ.

31. Дубич К. В. Механізми державного управління соціальними послугами : зарубіжний досвід та українські реалії : монографія. К. : Вид-во НАДУ при Президентіві України, 2015. 386 с.

32. Дубич К. В. Сучасна система надання соціальних послуг України. Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток» №3, 2015. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=821>.

33. Дубич К. В. (2016). Механізми державного управління системою надання соціальних послуг. (дис. д-р держ. упр.). Київ.

34. Дубич К. В. Механізми державного управління системою надання соціальних послуг. Режим доступу : [Dubych_dysertatsia.pdf](#).

35. Дубич К. В. Партнерство державного та недержавного суспільних секторів як ефективний механізм управління у сфері надання соціальних послуг у країнах Євросоюзу / К.В. Дубич // Державне управління: теорія і практика. 2013. № 2. С. 30–42.

36. Завіруха Н. С. Механізм забезпечення соціального захисту жителів громади в умовах децентралізації. Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах інноваційного розвитку економіки» (м. Тернопіль, 28 травня 2021 року).

37. Завіруха Н. С. Організація діяльності органів місцевого самоврядування щодо забезпечення соціального захисту населення. Матеріали наукової інтернет-конференції студентів та молодих вчених

кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу «Інноваційні технології в менеджменті та публічному управлінні», (м. Тернопіль, 25 листопада 2021 року).

38. Завіруха Н.С. Механізм забезпечення соціального захисту жителів громади в умовах децентралізації. Режим доступу : http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/44754/1/Завіруха_original_16022022_083833.pdf

39. Ільчук Л. І. (2018). Розвиток системи інтегрованих соціальних послуг в умовах децентралізації (на прикладі об'єднаних територіальних громад). Соціально-трудові відносини: теорія та практика, 1, 116-123.

40. Ільчук Л. І. Розвиток системи інтегрованих соціальних послуг в умовах децентралізації (на прикладі об'єднаних територіальних громад). Соціально-трудові відносини: теорія та практика. 2018. № 1. С. 114–121.

41. Кияниця З. П., Петрочко Ж. В. (2017). Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології. Київ: Обнова Компані, 256 с.

42. Колосовська І., Нема О. (2018). Удосконалення публічного управління у сфері соціальної роботи на регіональному рівні. Public Administration and Local Government, 4(39), 109-114.

43. Комунальна установа "Центр надання соціальних послуг Турбівської селищної ради. Режим доступу : <https://ttg.gov.ua/komunalna-ustanova-centr-nadannya-socialnih-poslug-turbivskoi-selischnoi-radi-16-13-18-22-03-2021/>

44. Кравченко М. (2014). Механізми децентралізації соціальних послуг в Україні. Науковий вісник, 14, 1-8.

45. Кравченко М. В. Захист соціальний. Енциклопедія державного управління : у 8 т. /Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. К. : НАДУ, 2011. Т. 4 : Галузеве управління / наук.-ред. колегія : М. М. Іжа (співголова), В. Г. Бодров (співголова) та ін. 2011. 648 с. С. 270- 271.

46. Кривобок Ю. Соціальні послуги у системі соціального захисту:

проблеми та перспективи удосконалення. Режим доступу : https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/kryvobok_sotsialni.pdf.

47. Критерії діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України №1039 від 14.11.2012р. // Урядовий кур'єр, 2012, 24 листопада.

48. Лисяк Л. В. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні: проблеми та перспективи. Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Економіка. 2017. Т. 25. Вип. 11(1). С. 23–30.

49. Мельничук Л. М. Державне управління соціальним розвитком регіонів. Монографія. Луцьк: Терен, 2018. 440 с.

50. Методичні рекомендації щодо впровадження інтегрованої системи соціального захисту, затверджені наказом Міністерства соціальної політики України №282 від 20.02.2019 р. URL: <https://www.msp.gov.ua/files/deinst/metod/282.pdf>.

51. Методичні рекомендації щодо організації та забезпечення діяльності територіальної громади у сферах соціального захисту населення та захисту прав дітей. Затверджено Наказом Міністерства соціальної політики України від 30.12. 2020. №868. URL: <https://www.msp.gov.ua/documents/5908.html>.

52. Мещан І. В. Соціальне партнерство як механізм надання соціальних послуг в об'єднаній територіальній громаді. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики, 72, 46-52.

53. Мікуліч Валерій Створення та діяльність Центру надання соціальних послуг громаді. Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/news/14587#:~:text>

54. Міністерство соціальної політики. Соціальні послуги : Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/timeline/?t=171&from=&till=&m=6#tagpanel>.

55. Надання соціальних послуг в умовах децентралізації. Режим доступу : <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/18145>.

56. Новікова О. Ф., Логачова Л. М. Особливості фінансування

соціальної інфраструктури в процесі бюджетної децентралізації. Економічний вісник Донбасу. 2017. № 1 (47). С. 4–12.

57. Огляд законодавства у сфері освіти щодо повноважень й обов'язків органів місцевого самоврядування. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/182/%B0.pdf>.

58. Понікаров В. Д., Топоркова М. М. Пенсійне та соціальне забезпечення: Підручник. Харків: ВД «ІНЖЄК», 2006. 400 с.

59. Попова С. М. Особливості надання соціальних послуг в Україні. Режим доступу: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/4700/Osoblyvosti%20nadannia%20sotsialnykh%20posluh%20v%20Ukraini_Popova%20SM_Popova%20LM_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

60. Попович А. (2019). Трансформація системи соціальних послуг населенню Закарпаття. Науковий вісник Ужгородського університету, 1 (44), 141-143.

61. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок надання платних соціальних послуг та затвердження їх переліку» №12 від 14.01.2004 р. // Урядовий кур'єр. 2004. 22 січня.

62. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text>

63. Проект запровадження моделі інтегрованих соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах. URL: http://www.p4ec.org.ua/upload/IntegratedSocialServices_OPM_UnicefUA_ProjectBrief_201807_ukr.pdf.

64. Регламент управління «Центр надання адміністративних послуг» виконавчого комітету Нововолинської міської ради. Затверджено рішенням сесії міської ради 23 грудня 2020 року № 2/54. URL: <https://nov-rada.gov.ua/tsnap/>.

65. Ремесник Т. С., Долгальова О. В. (2018). Реформа децентралізації влади в Україні. Збірник наукових праць Донаба, 3 (13), 67-69.

66. Реформування системи управління у сфері соціальної політики в

рамках децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування. Міністерство соціальної політики України. URL:
<http://www.msp.gov.ua/timeline/Decentralizaciya-vladi-.html>.

67. Розвиток соціальної сфери територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» ; за ред. С. Л. Шульц. Львів, 2018. 140 с.

68. Руженський М. М. Трансформація інститутів соціального захисту населення в транзитивній економіці. дис. на здобуття наукового ступеня д.е.н. К.: 2016 р. URL : https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.01/2016/Ruzhenskyj_diss.PDF.

69. Семигіна Т. В. Муніципальна реформа і соціальні послуги у громадах: яку модель обрати? Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей II щорічної Всеукр. наук.-практ. конф. Київ: ВІ ЕН ЕЙ ПРЕС, 2018. С. 235-238.

70. Семигіна Т. Нове законодавство про соціальні послуги: що воно означає для територіальних громад? Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей III щорічної Всеукр. наук.-практ. конф. Київ: ВІ ЕН ЕЙ ПРЕС, 2019. С. 42-46.

71. Сирота І. М., Гудзь А. О. Принципи права соціального забезпечення в сучасних умовах. Держава та регіони. Серія: Право. 2019. № 4 (66). С.62-66.

72. Слосанська, Г. І. (2017). Категорії клієнтів фахівця із соціальної роботи в об'єднаній територіальній громаді. Молодь і ринок, 2(145), 68–74.

73. Соціальна і гуманітарна політика: підручник / В.П.Троцинський, В.А.Скуратівський, М.В.Кравченко [та ін.]; за заг.ред. Ю.В.Ковбасюка, В.П.Троцинського. Київ: НАДУ, 2016. 792 с.

74. Соціальна інфраструктура на шляхах реформування місцевого

самоврядування: кол. моногр. / В.М. Новіков, Н.М. Дєєва, А. Г. Гвелесіані [та ін.]; за наук. ред. д.е.н., проф. В.М. Новікова; д.е.н.(хабілітованого), проф. Здіслава Сіройча. Київ-Варшава, 2018. 431 с.

75. Соціальний захист населення України : монографія / авт.кол. : І.Ф. Гнибіденко, М.В. Кравченко, О.Ф. Новікова та ін.; за ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. К. : НАДУ, 2009. 184 с.

76. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, В. С. Колтун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] К. : 2017. 129 с.

77. Управління соціальним і гуманітарним розвитком: навч. посіб. / [авт. кол. : В. А. Скуратівський, В. П. Трощинський, П. К. Ситник та ін.] ; за заг. ред. В. А. Скуратівського, В. П. Трощинського : у 2 ч. К. : НАДУ, 2009. Ч. 1. 456 с.

78. Управління соціального захисту населення та охорони здоров'я. Режим доступу : <https://ttg.gov.ua/upravlinnya-socialnogo-zahistu-naselennya-ta-ohoroni-zdorovya-13-11-18-04-06-2021/>.

79. Устинов С. О. Співвідношення термінів «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» в законодавстві України. *Юридична наука і практика*. 2011. № 2. С. 90–95.

80. Цільова програма соціального захисту населення на 2016-2020 рр. Матеріали Нововолинської міської ради. <https://nov-rada.gov.ua/category/zhyteliu-mista/servisy/dostup-do-publichnoi-informatsii/>

81. Цільова програма соціального захисту населення на 2021-2025 рр. Матеріали Нововолинської міської ради. <https://nov-rada.gov.ua/category/zhyteliu-mista/servisy/dostup-do-publichnoi-informatsii/>

82. Чикаренко І. А. Досвід стратегічного управління розвитком об'єднаних територіальних громад. *Аспекти публічного управління* 2018. Т. 6. № 10. С. 54–61.

83. Чорна М. Сутність права громадян на соціальний захист. *Конституційне право*. 2019. №4. С.151-156.

84. Чудик-Білоусова Н. І. (2016). Сучасні тенденції правового регулювання надання соціальних послуг. Університетські наукові записки, 59, 133-150.

85. Шкільняк М. М., Васіна А. Ю., Мельник А. Ф., Монастирський Г. Л., Удосконалення механізмів публічного управління та адміністрування в контексті реалізації потенціалу децентралізації. Вісник економіки. 2021. № 2. С.193-199.

86. Шубна О. В., Денисова Ю. В., Санчич О. В., Марильова А. В. новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні. Економічний вісник Донбасу. 2020. № 3(61). С.213-221.

87. Яворська В. В., Яковлева Ю. К. Сутність та особливості соціальної сфери. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/45815/30-Javorskaya.pdf?sequence=1>.

ДОДАТКИ

Додаток А

КОНЦЕПЦІЯ реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні

Проблеми, які потребують розв'язання

В Україні закладено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, прийнято ряд базових нормативно-правових актів, які створюють правові та фінансові основи діяльності органів місцевого самоврядування.

Проте від часу прийняття Конституції України та базових нормативно-правових актів з питань місцевого самоврядування розвиток місцевого самоврядування фактично здійснювався лише на рівні територіальних громад міст обласного значення, оскільки переважна більшість територіальних громад через їх надмірну подрібненість та надзвичайно слабку матеріально-фінансову базу виявилися неспроможними виконувати всі повноваження органів місцевого самоврядування.

Система місцевого самоврядування на сьогодні не задовольняє потреб суспільства. Функціонування органів місцевого самоврядування у більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, надання населенню органами місцевого самоврядування, утвореними ними установами та організаціями високоякісних і доступних адміністративних, соціальних та інших послуг на відповідних територіях (далі - публічні послуги).

Починаючи з 1991 року чисельність сільського населення зменшилася на 2,5 млн. осіб, а кількість сільських населених пунктів - на 348 одиниць. Разом з тим кількість сільських рад збільшилася на 1067 одиниць.

В Україні утворено близько 12 тис. територіальних громад, у більш як 6 тис. громад чисельність жителів становить менш як 3 тис. осіб, з них у 4809 громадах - менш як 1 тис. осіб, а у 1129 громадах - менш як 500 осіб, у більшості з них не утворено виконавчі органи відповідних сільських рад, відсутні бюджетні установи, комунальні підприємства тощо. Органи місцевого самоврядування таких громад практично не можуть здійснювати надані їм законом повноваження.

Дотаційність 5419 бюджетів місцевого самоврядування становить понад 70 відсотків, 483 територіальні громади на 90 відсотків утримуються за рахунок коштів державного бюджету.

Здійснення постійної фінансової підтримки через районні бюджети малочисельних територіальних громад з використанням системи дотацій вирівнювання є обтяжливим для державного бюджету та стримує розвиток малих міст і великих селищ.

Удосконалення потребує також система територіальної організації влади з метою підвищення ефективності управління суспільним розвитком на відповідній території.

Збереження диспропорційності адміністративно-територіального устрою як основи існування нераціональної територіальної організації влади (відсутність цілісної території адміністративно-територіальної одиниці базового рівня, перебування територіальної громади села, селища, міста у складі іншої територіальної громади або на території іншої адміністративно-територіальної одиниці, територіальної громади району в місті) призводить до конфлікту компетенції як між органами місцевого самоврядування, так і між органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади.

Проведення структурних реформ дасть змогу досягти стійкого економічного ефекту за умови гармонізації пріоритетів і етапів зазначених реформ із реформою місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

На даний час ефективного та швидкого розв'язання потребують такі проблеми:

погіршення якості та доступності публічних послуг внаслідок ресурсної неспроможності переважної більшості органів місцевого самоврядування здійснювати власні і делеговані повноваження;

зношеність теплових, каналізаційних, водопостачальних мереж і житлового фонду та ризик виникнення техногенних катастроф в умовах обмеженості фінансових ресурсів місцевого самоврядування;

складна демографічна ситуація у більшості територіальних громад (старіння населення, знелюднення сільських територій та монофункціональних міст);

неузгодженість місцевої політики щодо соціально-економічного розвитку з реальними інтересами територіальних громад;

нерозвиненість форм прямого народовладдя, неспроможність членів громад до солідарних дій, спрямованих на захист своїх прав та інтересів, у співпраці з органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади та досягнення спільних цілей розвитку громади;

зниження рівня професіоналізму посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема внаслідок низької конкурентоспроможності органів місцевого самоврядування на ринку праці, зниження рівня престижності посад, що призводить до низької ефективності управлінських рішень;

корпоратизація органів місцевого самоврядування, закритість і непрозорість їх діяльності, високий рівень корупції, що призводить до зниження ефективності використання ресурсів, погіршення інвестиційної привабливості територій, зростання соціальної напруги;

надмірна централізація повноважень органів виконавчої влади та фінансово-матеріальних ресурсів;

відсторонення місцевого самоврядування від вирішення питань у сфері земельних відносин, посилення соціальної напруги серед сільського населення внаслідок відсутності повсюдності місцевого самоврядування.

Зазначені проблеми ускладнюються внаслідок проблем правового та інституційного характеру, а також неузгодженості реформ у різних сферах з реформуванням системи місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою держави.

Мета Концепції

Метою Концепції є визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Шляхи і способи розв'язання проблем

Проблеми передбачається розв'язати шляхом:

визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, здатних забезпечити доступність та належну якість публічних послуг, що надаються такими органами, а також необхідної для цього ресурсної бази;

створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень;

розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципом субсидіарності;

розмежування повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на засадах децентралізації влади;

запровадження механізму державного контролю за відповідністю Конституції та законам України рішень органів місцевого самоврядування та якістю надання населенню публічних послуг;

максимального залучення населення до прийняття управлінських рішень, сприяння розвитку форм прямого народовладдя;

удосконалення механізму координації діяльності місцевих органів виконавчої влади.

Принципи реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади

Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади здійснюється з дотриманням таких принципів:

верховенства права;

відкритості, прозорості та громадської участі;

повсюдності місцевого самоврядування;

субсидіарності;

доступності публічних послуг;

підзвітності та підконтрольності органів і посадових осіб місцевого самоврядування територіальній громаді;

підконтрольності органів місцевого самоврядування органам виконавчої влади у питаннях дотримання Конституції та законів України;

правової, організаційної та фінансової спроможності місцевого самоврядування;

державної підтримки місцевого самоврядування;

партнерства між державою та місцевим самоврядуванням;

сталого розвитку територій.

Завдання реформи

Забезпечення доступності та якості публічних послуг

Публічні послуги повинні надаватися відповідно до державних стандартів з урахуванням необхідності забезпечення:

територіальної доступності, що передбачає надання послуг на території громади, де проживає особа;

належної матеріально-технічної бази для надання основних форм публічних послуг (органи місцевого самоврядування повинні мати у своєму розпорядженні відповідні приміщення та інфраструктуру);

відкритості інформації про послуги, порядок та умови їх надання;

професійності надання публічних послуг.

Крім того, необхідно забезпечити безперервну освіту посадових осіб місцевого самоврядування.

Досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади

Доступність та належна якість публічних послуг забезпечується шляхом оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципами субсидіарності та децентралізації.

Органам місцевого самоврядування базового рівня надаються повноваження відповідно до їх кадрового, фінансового, інфраструктурного потенціалу та ресурсів на новій територіальній основі.

Основними повноваженнями органів місцевого самоврядування базового рівня є забезпечення:

місцевого економічного розвитку (залучення інвестицій, розвиток підприємництва);

розвитку місцевої інфраструктури, зокрема доріг, мереж водо-, тепло-, газо-, електропостачання і водовідведення, інформаційних мереж, об'єктів соціального та культурного призначення;

планування розвитку території громади;

вирішення питань забудови території (відведення земельних ділянок, надання дозволів на будівництво, прийняття в експлуатацію будівель);

благоустрою території;

надання житлово-комунальних послуг (централізоване водо-, теплопостачання і водовідведення, вивезення та утилізація відходів, утримання будинків і споруд, прибудинкових територій комунальної власності);

організації пасажирських перевезень на території громади;

утримання вулиць і доріг у населених пунктах;

громадської безпеки;

гасіння пожеж;

управління закладами середньої, дошкільної та позашкільної освіти;

надання послуг швидкої медичної допомоги, первинної охорони здоров'я, з профілактики хвороб;

розвитку культури та фізичної культури (утримання та організація роботи будинків культури, клубів, бібліотек, стадіонів, спортивних майданчиків);

надання соціальної допомоги через територіальні центри;

надання адміністративних послуг через центри надання таких послуг.

Структурні підрозділи територіальних органів центральних органів виконавчої влади на базовому рівні надаватимуть послуги з:

санітарно-епідеміологічного захисту;

соціального захисту населення (виплата пенсій, субсидій, компенсацій, забезпечення надання пільг);

казначейського обслуговування;

реєстрації актів цивільного стану.

Основними повноваженнями органів місцевого самоврядування районного рівня є забезпечення:

виховання та навчання дітей у школах-інтернатах загального профілю;

надання медичних послуг вторинного рівня.

Основними повноваженнями органів місцевого самоврядування обласного рівня є забезпечення:

регіонального розвитку;

охорони навколишнього природного середовища;
розвитку обласної інфраструктури, насамперед обласних автомобільних доріг, мережі міжрайонних та міжобласних маршрутів транспорту загального користування;
професійно-технічної освіти;
надання високоспеціалізованої медичної допомоги;
розвитку культури, спорту, туризму.

Повноваження передаються державою органам місцевого самоврядування, що діють на тому рівні адміністративно-територіального устрою, на якому можливо і доцільно їх здійснювати з огляду на кадровий, фінансовий, інфраструктурний потенціал та ресурси, необхідні для реалізації повноважень на такому рівні.

Для оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою необхідно забезпечити:

удосконалення системи залучення громадськості до розроблення управлінських рішень і контролю за їх реалізацією;

визначення достатньої податкової бази, що дасть змогу забезпечити виконання органами місцевого самоврядування власних повноважень з урахуванням об'єктивних критеріїв фінансування державою делегованих повноважень;

утворення на кожному адміністративно-територіальному рівні представницьких органів місцевого самоврядування з власними виконавчими органами;

ефективний державний контроль за дотриманням органами місцевого самоврядування вимог Конституції та законів України.

***Визначення обґрунтованої територіальної основи
для діяльності органів місцевого самоврядування та органів
виконавчої влади з метою забезпечення доступності
та належної якості публічних послуг, що надаються такими
органами***

Формування критеріїв для адміністративно-територіальних одиниць різного рівня адміністративно-територіального устрою держави здійснюється з урахуванням того, що:

адміністративно-територіальний устрій складається з трьох рівнів:

- базового (адміністративно-територіальні одиниці - громади);
- районного (адміністративно-територіальні одиниці - райони);
- регіонального (адміністративно-територіальні одиниці - Автономна Республіка Крим, області, мм. Київ і Севастополь);

територія адміністративно-територіальної одиниці є нерозривною;

у межах адміністративно-територіальної одиниці не може бути інших адміністративно-територіальних одиниць того ж рівня;

територія адміністративно-територіальної одиниці базового рівня визначається з урахуванням доступності основних публічних послуг, що надаються на території громади (час прибуття для надання швидкої медичної допомоги в ургентних випадках та пожежної допомоги не має перевищувати 30 хвилин).

На кожному рівні адміністративно-територіального устрою функціонують відповідні органи місцевого самоврядування та органи виконавчої влади:

на базовому рівні - сільська, селищна, міська ради та їх виконавчі органи, представництва (представники) окремих органів виконавчої влади;

на районному рівні - районні ради та їх виконавчі органи, райдержадміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади;

на регіональному рівні - Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні ради та їх виконавчі органи, облдержадміністрації, Київська та Севастопольська міські ради та їх виконавчі органи, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади.

**Створення належних матеріальних, фінансових
та організаційних умов для забезпечення виконання
органами місцевого самоврядування власних і делегованих
повноважень**

Створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов та формування кадрового складу для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень здійснюється з дотриманням таких принципів:

наявність ресурсів, необхідних для здійснення визначених законом повноважень органів місцевого самоврядування;

обчислення обсягу дотації вирівнювання на основі уніфікованих стандартів надання публічних послуг;

надання трансфертів з державного бюджету безпосередньо кожному місцевому бюджету;

визначення фінансовою основою здійснення органами місцевого самоврядування власних повноважень податків та зборів, які пов'язані з територією відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

закріплення за місцевими бюджетами частини коштів, що надходять від сплати податку на прибуток новостворених юридичних осіб, протягом п'яти років від дати інвестування в юридичну особу;

надання органам місцевого самоврядування права регулювати ставки місцевих податків і зборів;

недопущення надання іншими органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади податкових пільг, які зменшують власні доходи місцевих бюджетів. Пільги з місцевих податків і зборів можуть встановлюватися лише тим органом місцевого самоврядування, до бюджету якого зараховуються такі податки і збори;

надання органам місцевого самоврядування доступу до залучення кредитних ресурсів для інвестиційного розвитку шляхом спрощення процедур погодження запозичень і місцевих гарантій та збалансування їх із

способами державного контролю, спрямованого на запобігання банкрутству об'єктів права комунальної власності;

підвищення прозорості та ефективності використання бюджетних коштів шляхом запровадження програмно-цільового методу для всіх місцевих бюджетів;

визначення матеріальною основою місцевого самоврядування майна, зокрема землі, що перебуває у власності територіальних громад сіл, селищ, міст (комунальній власності), об'єктів спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст, району, області, а також належної бази оподаткування;

надання територіальним громадам права розпоряджатися земельними ресурсами в межах своєї території, об'єднувати свої майно та ресурси в рамках співробітництва територіальних громад для виконання спільних програм та більш ефективного надання публічних послуг населенню суміжних територіальних громад;

максимальне залучення населення до прийняття управлінських рішень з питань місцевого значення та сприяння розвитку форм прямого народовладдя;

запровадження ефективних механізмів участі громадськості у виробленні органами місцевого самоврядування важливих управлінських рішень, зокрема з питань визначення стратегії розвитку територіальної громади, затвердження статутів територіальних громад, проектів містобудівної документації (генеральних планів розвитку міст, селищ, сіл тощо);

надання загальним зборам громадян за місцем проживання згідно із законом та відповідно до статуту територіальної громади права ініціювати позачергове звітування посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальною громадою, а також установлення обов'язку для органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб обґрунтовувати власні рішення про врахування або неврахування рішень загальних зборів громади;

утворення при органах місцевого самоврядування консультативно-дорадчих органів для проведення консультацій з громадськістю, сприяння проведенню громадської експертизи проектів рішень та прийнятих рішень органів місцевого самоврядування;

забезпечення права територіальних громад на місцевий референдум;

удосконалення процедури утворення органів самоорганізації населення, визначення чіткого порядку надання їм частини повноважень органів місцевого самоврядування, а також надання коштів для здійснення зазначених повноважень, витрачання ними таких коштів, звітування про їх використання;

поширення практики утворення органів самоорганізації населення, зокрема у територіальних громадах, до яких належать жителі більш як одного населеного пункту;

запровадження механізму здійснення місцевими держадміністраціями державного контролю за відповідністю Конституції та законам України рішень органів місцевого самоврядування та якістю надання населенню публічних послуг;

позбавлення місцевих рад права висловлювати недовіру головам відповідних місцевих держадміністрацій.

Етапи реалізації Концепції

Реалізація Концепції здійснюється двома етапами.

На першому підготовчому етапі (2014 рік) передбачається:

у першочерговому порядку внести до Конституції України зміни щодо утворення виконавчих органів обласних і районних рад та розподілу повноважень між ними;

розробити проекти та прийняти акти законодавства щодо запровадження механізму прямого народовладдя, удосконалення правового регулювання процедур проведення загальних зборів громадян за місцем їх проживання та встановлення додаткових гарантій діяльності органів самоорганізації населення, створити сприятливі правові умови для широкого

залучення населення до прийняття управлінських рішень органами місцевого самоврядування;

створити законодавчу основу для реалізації права територіальних громад на добровільне об'єднання, передбачивши при цьому надання державної підтримки об'єднаним громадам протягом п'яти років після утворення для поліпшення інфраструктури надання послуг та транспортної доступності;

створити законодавчу основу для реалізації права територіальних громад на співробітництво на засадах ресурсно-організаційної кооперації та отримання державної підтримки для реалізації проектів такого співробітництва;

законодавчо врегулювати нову систему адміністративно-територіального устрою;

здійснити моделювання адміністративно-територіальних одиниць у регіонах та розробити проекти нормативних актів, необхідних для завершення формування нової системи адміністративно-територіального устрою;

визначити Мінрегіон головним центральним органом виконавчої влади з проведення реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади і розробити на рівні Кабінету Міністрів України механізм координації проведення зазначеного реформування;

провести широку інформаційно-роз'яснювальну роботу з питань реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади;

завершити формування законодавчої бази з питань діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на новій територіальній основі з визначенням їх повноважень та ресурсного забезпечення відповідно до вимог цієї Концепції.

На другому етапі реалізації Концепції (2015-2017 роки) передбачається:

уніфікувати і стандартизувати публічні послуги, що надаються населенню органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади з урахуванням принципів максимальної доступності послуг для

споживачів та визначити на законодавчому рівні умови для їх належного фінансування;

провести інституційну реорганізацію органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади на новій територіальній основі;

провести місцеві вибори з урахуванням реформованої системи органів місцевого самоврядування;

удосконалити систему планування території громад, вирішити питання забезпечення новостворених громад схемами планування території та генеральними планами.

Очікувані результати

Реалізація Концепції сприятиме:

посиленню правової, організаційної та матеріальної спроможності територіальних громад, органів місцевого самоврядування, провадженню їх діяльності з дотриманням принципів та положень Європейської хартії місцевого самоврядування;

доступності публічних послуг, підвищенню їх якості;

впровадженню механізму здійснення місцевими держадміністраціями та населенням контролю за наданням органами місцевого самоврядування, територіальними органами центральних органів виконавчої влади публічних послуг;

запровадженню стандартів (нормативів) якості публічних послуг, що надаються населенню органами місцевого самоврядування базового та регіонального рівня, критеріїв оцінювання якості;

створенню сприятливих правових умов для максимально широкого залучення населення до прийняття управлінських рішень, а також розвитку форм прямого народовладдя;

формуванню ефективної територіальної системи органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади для забезпечення

сталого соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць;

утворенню об'єднаних територіальних громад, спроможних самостійно або через органи місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення;

соціально-економічному розвитку територіальних громад і регіонів;

стимулюванню економічного розвитку територій у результаті удосконалення механізмів впливу органів місцевого самоврядування на визначення пріоритетів місцевого економічного розвитку;

визначенню чітких меж кожної адміністративно-територіальної одиниці, забезпеченню повсюдності юрисдикції органів місцевого самоврядування на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці та недопущенню наявності в межах території громади інших адміністративно-територіальних одиниць такого ж рівня;

утворенню виконавчих органів обласних та районних рад;

зміні статусу місцевих держадміністрацій з органів загальної компетенції на контрольно-наглядові органи у системі виконавчої влади з функцією координації діяльності територіальних органів центральних органів виконавчої влади на відповідній території;

забезпеченню розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування базового та регіонального рівня, місцевими держадміністраціями та територіальними органами центральних органів виконавчої влади.

Обсяг фінансових ресурсів

Фінансування заходів з реалізації Концепції здійснюється з державного та місцевих бюджетів у межах асигнувань, що передбачаються у бюджетах відповідних територіальних громад на відповідний рік, а також за рахунок міжнародної технічної та фінансової допомоги.

Додаток Б

Деякі питання діяльності центрів надання соціальних послуг

Відповідно до абзацу сьомого частини другої статті 13 Закону України “Про соціальні послуги” Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Затвердити Типове положення про центр надання соціальних послуг, що додається.

2. Рекомендувати органам місцевого самоврядування під час організації діяльності центрів надання соціальних послуг керуватися Типовим положенням, затвердженим цією постановою.

3. Установити, що з метою забезпечення оптимізації надання соціальних послуг та комплексного підходу до розв’язання проблем жителів територіальної громади центр надання соціальних послуг може утворюватися шляхом реорганізації центрів соціальних служб, територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) та інших закладів, що надають соціальні послуги.

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ

про центр надання соціальних послуг

1. Центр надання соціальних послуг (далі - центр) є комплексним закладом соціального захисту населення, структурні або відокремлені (територіальні) підрозділи якого провадять соціальну роботу та надають соціальні послуги особам/сім’ям, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах (далі - особи/сім’ї).

2. Центр утворюється, реорганізується та ліквідується в порядку, передбаченому законодавством, райдержадміністрацією або органом місцевого самоврядування (далі - засновник) з урахуванням потреб відповідної адміністративно-територіальної одиниці або територіальної громади у разі відсутності центру соціальних служб та територіального

центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) для виконання їх завдань і функцій.

У разі функціонування в адміністративно-територіальній одиниці або територіальній громаді центру соціальних служб та/або територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) новий центр може утворюватися шляхом реорганізації таких закладів.

Діяльність центру повинна відповідати критеріям діяльності надавачів соціальних послуг.

3. Методичний та інформаційний супровід діяльності центру забезпечує обласний/Київський міський центр соціальних служб.

4. Центр у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Мінсоцполітики, іншими нормативно-правовими актами з питань надання соціальних послуг, а також цим Положенням.

5. Основними завданнями центру є:

проведення соціально-профілактичної роботи, спрямованої на запобігання потраплянню в складні життєві обставини осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення;

надання особам/сім'ям комплексу соціальних послуг, яких вони потребують, відповідно до переліку послуг, затвердженого Мінсоцполітики, з метою мінімізації або подолання таких обставин.

6. Центр відповідно до визначених цим Положенням завдань:

виявляє осіб/сім'ї і веде їх облік;

проводить оцінювання потреб осіб/сімей у соціальних послугах;

надає соціальні послуги відповідно до державних стандартів соціальних послуг;

надає допомогу особам/сім'ям у розв'язанні їх соціально-побутових проблем;

забезпечує соціальне супроводження прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу;

забезпечує соціальний патронаж осіб, які відбули покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, а також звільнених від подальшого відбування таких покарань на підставах, передбачених законом, за повідомленням структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районної, районної у м. Києві держадміністрації, виконавчого органу міської міста обласного значення, районної у місті (в разі її утворення) ради, сільської, селищної, міської ради об'єднаної територіальної громади, бере участь у роботі спостережних комісій;

складає план реабілітації особи, яка постраждала від торгівлі людьми;
вносить відомості до реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг;

проводить моніторинг та оцінювання якості наданих ним соціальних послуг;

створює умови для навчання та підвищення кваліфікації працівників, які надають соціальні послуги;

взаємодіє з іншими суб'єктами системи надання соціальних послуг, а також з органами, установами, закладами, фізичними особами - підприємцями, які в межах компетенції у відповідній адміністративно-територіальній одиниці або територіальній громаді надають допомогу особам/сім'ям та/або здійснюють їх захист;

інформує населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади та осіб/сім'ї індивідуально про перелік, обсяг і зміст соціальних послуг, які він надає, умови та порядок їх отримання. Інформація на паперових та інших носіях повинна викладатися із забезпеченням контрасту і розміру шрифту, які даватимуть змогу вільно читати її, зокрема особам із порушеннями зору і тим, що переміщуються у кріслах колісних.

Інформація також надається у вигляді листівок, буклетів, брошур, за потреби - із застосуванням рельєфно-крапкового шрифту (шрифту Брайля),

мовою, доступною для розуміння та читання особами з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень.

Відповідні матеріали розміщуються в засобах масової інформації, на веб-сайтах суб'єктів, що надають соціальну послугу, інших інформаційних ресурсах;

інформує населення про сімейні форми виховання дітей та проводить первинний відбір кандидатів у прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі;

бере участь у визначенні потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах, а також у підготовці та виконанні програм надання соціальних послуг, розроблених за результатами визначення потреб населення адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади у соціальних послугах;

готує статистичні та інформаційно-аналітичні матеріали стосовно наданих соціальних послуг і проведеної соціальної роботи, які подає відповідному структурному підрозділу з питань соціального захисту населення місцевого органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування;

забезпечує захист персональних даних отримувачів соціальних послуг відповідно до Закону України “Про захист персональних даних”.

7. Центр з урахуванням потреб у соціальних послугах, визначених у відповідній адміністративно-територіальній одиниці/територіальній громаді, надає такі соціальні послуги: догляд вдома, денний догляд, догляд стаціонарний; підтримане проживання; соціальна адаптація; соціальна інтеграція та реінтеграція; надання притулку; екстрене (кризове) втручання; консультування; соціальний супровід; представництво інтересів; посередництво (медіація); соціальна профілактика; натуральна допомога; фізичний супровід осіб з інвалідністю, які мають порушення опорно-рухового апарату та пересуваються на кріслах колісних, порушення зору; переклад жестовою мовою; догляд та виховання дітей в умовах, наближених

до сімейних; супровід під час інклюзивного навчання; інформування; інші послуги.

8. Послуги надаються центром за місцем проживання/перебування особи/сім'ї (вдома), у приміщенні надавача соціальних послуг, за місцем перебування особи/сім'ї поза межами приміщення надавача соціальних послуг (зокрема на вулиці).

Для надання соціальних послуг у центрі утворюються такі структурні підрозділи (відділення):

відділення соціальної роботи (проведення соціальної роботи з особами/сім'ями, зокрема інформаційно-просвітницька, соціально-профілактична робота, оцінювання потреб осіб/сімей у соціальних послугах, організація надання їм соціальних послуг шляхом ведення випадку, моніторинг надання соціальних послуг центром, соціальне супроводження прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу, соціальний патронаж осіб, які відбули покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, а також звільнених від подальшого відбування таких покарань);

мобільна бригада соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (надання особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, послуг кризового та екстреного втручання, інформування, консультування, представництва інтересів; формування нетерпимого ставлення громадян до проявів домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, проведення заходів у сфері запобігання та протидії насильству). У центрі також можуть утворюватися мобільні бригади екстреного реагування для надання послуг кризового та екстреного втручання іншим вразливим групам населення;

відділення натуральної та грошової допомоги (надання натуральної та грошової допомоги (продукти харчування, предмети і засоби особистої гігієни, санітарно-гігієнічні засоби для прибирання, засоби догляду, одяг, взуття, інші предмети першої необхідності, організація харчування,

забезпечення паливом тощо) особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах);

відділення соціальних послуг за місцем проживання (надання соціальних послуг догляду вдома, соціального супроводу особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, за місцем їх проживання/перебування). У центрі може бути утворено кілька відділень, які надають послуги за місцем проживання громадян (відділення соціальної допомоги вдома, відділення соціального супроводу сімей/осіб тощо).

Відповідно до потреб адміністративно-територіальної одиниці/територіальної громади в соціальних послугах у центрі можуть утворюватися:

відділення надання соціальних послуг в умовах денного перебування (надання протягом дня дітям/особам з інвалідністю, громадянам похилого віку, у яких немає медичних протипоказань для перебування в колективі, соціальних послуг денного догляду, соціальної адаптації, соціальної реабілітації та інших соціальних послуг з метою усунення обмежень життєдіяльності). У центрі може бути утворено кілька відділень, які надають послуги в умовах денного перебування (відділення денного догляду, відділення соціальної адаптації тощо);

спеціалізована служба (відділення) підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі (надання особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, соціальних послуг консультування, інформування, представництва інтересів, денного перебування, притулку тощо).

Така служба (відділення) розміщується в окремому приміщенні (окремій будівлі, споруді або частині будівлі) з дотриманням принципу конфіденційності;

стаціонарна/денна служба (стаціонарне/денне відділення) соціально-психологічної реабілітації дітей (надання послуги соціально-психологічної реабілітації дітям, які перебувають у складних життєвих обставинах).

Така служба (відділення) розміщується окремо від інших служб (відділень) (в окремому приміщенні, окремій будівлі, споруді або частині будівлі), де створюються умови, максимально наближені до сімейних;

відділення надання соціальних послуг в умовах цілодобового перебування/проживання (надання соціальних послуг стаціонарного догляду, підтриманого проживання, паліативного догляду, притулку громадянам похилого віку, особам з інвалідністю, особам, які потребують паліативної допомоги, бездомним та іншим вразливим групам населення). У центрі може бути утворено кілька відділень, які надають послуги в умовах цілодобового перебування/проживання (відділення стаціонарного догляду, підтриманого проживання, паліативного догляду, притулок тощо);

інші структурні підрозділи, діяльність яких спрямовується на надання послуг особам/сім'ям з урахуванням потреб у соціальних послугах, визначених у відповідній адміністративно-територіальній одиниці/територіальній громаді.

Зазначені структурні підрозділи утворюються за рішенням засновника центру.

Структурний підрозділ очолює керівник, якого призначає на посаду та звільняє директор центру.

Положення про структурні підрозділи центру затверджуються директором центру та погоджуються засновником.

9. Центр має право:

самостійно визначати форми та методи роботи;

подавати до органів державної влади та органів місцевого самоврядування запити на інформацію, необхідну для організації надання соціальних послуг;

утворювати робочі групи, мультидисциплінарні команди із залученням представників установ, закладів, організацій тощо, які в межах компетенції надають допомогу особам/сім'ям;

залучати на договірній основі підприємства, установи, організації, фізичних осіб, волонтерів до надання соціальних послуг у підрозділах центру;

залучати грошові кошти та інші ресурси (людські, матеріальні, інформаційні тощо), необхідні для надання соціальних послуг.

10. Центр провадить діяльність за принципами недискримінації, дотримання прав людини, прав дитини та прав осіб з інвалідністю; гуманізму; забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; поваги до честі та гідності; толерантності; законності; соціальної справедливості; доступності та відкритості; неупередженості та безпечності; добровільності; індивідуального підходу; комплексності; конфіденційності; максимальної ефективності та прозорості використання надавачами соціальних послуг бюджетних та інших коштів; забезпечення високого рівня якості соціальних послуг.

11. Підставою для надання соціальних послуг є:

направлення особи/сім'ї для отримання соціальних послуг, видане на підставі відповідного рішення структурного підрозділу з питань соціального захисту населення райдержадміністрації, виконавчого органу міської ради міста обласного значення, виконавчого органу сільської, селищної, міської ради об'єднаної територіальної громади;

результати оцінювання потреб особи/сім'ї у соціальних послугах.

Рішення структурного підрозділу з питань соціального захисту населення райдержадміністрації, виконавчого органу міської ради міста обласного значення, виконавчого органу сільської, селищної, міської ради об'єднаної територіальної громади про надання послуг особі/сім'ї приймається відповідно до Порядку організації надання соціальних послуг, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

12. Центр очолює директор, якого призначає на посаду (на конкурсній основі за контрактом) та звільняє з посади засновник.

13. Директор центру:

організовує роботу центру, персонально відповідає за виконання завдань центру, визначає ступінь відповідальності працівників;

здійснює контроль за повнотою та якістю надання соціальних послуг особам/сім'ям відповідно до державних стандартів і нормативів;

забезпечує своєчасне подання звітності про роботу центру;

затверджує положення про структурні підрозділи;

затверджує посадові інструкції працівників;

призначає в установленому порядку на посади та звільняє з посад працівників;

затверджує правила внутрішнього розпорядку центру та контролює їх виконання;

видає відповідно до компетенції накази та розпорядження, організовує та контролює їх виконання;

укладає договори, діє від імені центру і представляє його інтереси;

розпоряджається коштами центру в межах затвердженого кошторису;

забезпечує фінансово-господарську діяльність центру, створення та розвиток матеріально-технічної бази для проведення комплексу заходів із надання соціальних послуг особам/сім'ям, у тому числі забезпечення автотранспортними засобами, спеціальними засобами для догляду і самообслуговування;

забезпечує проведення атестації працівників в порядку, визначеному законодавством, та сприяє підвищенню їх кваліфікації;

вживає заходів для поліпшення умов праці, забезпечення дотримання правил охорони праці, внутрішнього трудового розпорядку, санітарної та пожежної безпеки;

здійснює інші повноваження, передбачені законодавством.

14. Положення про центр, кошторис і штатний розпис центру затверджуються відповідно до законодавства.

Типовий штатний норматив чисельності працівників центру затверджується Мінсоцполітики.

15. Утримання центру забезпечується за рахунок коштів, передбачених у відповідних місцевих бюджетах, а також за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством.

16. Соціальні послуги надаються центром за рахунок бюджетних коштів, з установленням диференційованої плати залежно від доходу отримувача соціальних послуг або за рахунок отримувача соціальних послуг/третіх осіб.

Розмір плати за соціальні послуги встановлюється центром у визначеному законодавством порядку і затверджується його директором.

Кошти, що надходять від надання платних соціальних послуг, використовуються в установленому законодавством порядку.

17. Умови оплати праці, тривалість робочого часу та відпусток працівників центру встановлюються відповідно до законодавства.

З урахуванням потреб та можливостей територіальної громади у центрі може бути запроваджено підсумований облік робочого часу відповідно до норм Кодексу законів про працю України.

18. Центр забезпечує для працівників, які надають соціальні послуги: створення належних умов для професійної діяльності (у тому числі підвищення кваліфікації, супервізії);

проведення профілактичного медичного огляду;

захист професійної честі, гідності та ділової репутації, зокрема в судовому порядку;

надання спеціального одягу, взуття, інвентарю, велосипедів, проїзних квитків або виплату грошової компенсації за їх придбання відповідно до норм, затверджених засновником;

створення безпечних умов праці.

19. Ведення діловодства, бухгалтерського обліку та статистичної звітності у центрі здійснюється відповідно до законодавства.

20. Моніторинг та оцінювання якості соціальних послуг у центрі проводиться відповідно до законодавства.

Контроль за додержанням центром вимог законодавства у сфері надання соціальних послуг здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

21. Центр володіє та користується майном, яке передано йому на праві оперативного управління органом, що його утворив, юридичними та фізичними особами, а також майном, придбаним за рахунок коштів місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством.

Центр має право на придбання та оренду обладнання, необхідного для забезпечення функціонування центру.

22. Засновник забезпечує створення та розвиток у центрі необхідної матеріально-технічної бази, в тому числі відповідність приміщень санітарно-гігієнічним, будівельним і технічним нормам, вимогам пожежної безпеки та іншим нормам згідно із законодавством.

23. Для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення центром в установленому порядку забезпечуються належні умови для вільного доступу до будівель закладу та приміщень обслуговування, безперешкодного переміщення прилеглою до закладу територією та всередині будівель, своєчасного отримання інформації, яка допомагає орієнтуватися в просторі, відповідно до вимог, установлених ДБН В.2.2-40:2018 “Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення” та ДБН В.2.2-9:2018 “Громадські будинки та споруди. Основні положення”, згідно з якими:

на відкритих індивідуальних автостоянках біля закладу потрібно виділяти не менше ніж 10 відсотків місць (але не менше ніж одне місце) для транспорту осіб з інвалідністю, які мають бути позначені дорожніми знаками та горизонтальною розміткою з піктограмами міжнародного символу доступності відповідно до Правил дорожнього руху;

покриття пішохідних доріжок, тротуарів і пандусів має бути рівним, застосування насипних або крупноструктурних матеріалів, що перешкоджають пересуванню на кріслах колісних або з милицями, не допускається;

безперешкодний доступ з ґанку до приміщень першого поверху та ліфтового холу будівлі забезпечується облаштуванням пандуса - суцільної похилої площини, яка з'єднує дві різновисокі горизонтальні поверхні та облаштовується для переміщення колісних засобів і людей з однієї поверхні на іншу;

нахил пандусів на шляхах руху і біля входу до будівлі має становити не більше ніж 8 відсотків (1:12), уздовж обох боків усіх сходів і пандусів необхідно встановлювати огорожу з поручнями, поручні пандусів потрібно розташовувати на висоті 0,7 і 0,9 метра, завершальні частини поручнів мають бути продовжені по горизонталі на 0,3 метра (як вгорі так і внизу);

у разі неможливості облаштування пандуса потрібно застосовувати розумне пристосування у вигляді піднімальних пристроїв згідно з вимогами ДСТУ EN 81-70, ДСТУ ISO 9386-1, ДСТУ ISO 9386-2;

всі приміщення мають бути доступними для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, при розміщенні приміщень у будівлях на два і вище поверхів, крім сходів, необхідно передбачати пандуси, ліфти згідно з вимогами ДСТУ EN 81-70, піднімальні платформи, вертикальні підйомники згідно з вимогами ДСТУ ISO 9386-1, ДСТУ ISO 9386-2 або інші пристрої для переміщення;

дверні отвори в приміщенні мають бути без порогів і перепадів висот підлоги, ширина дверних отворів і відкритих отворів у стіні, а також виходів з приміщення на сходову клітку має становити не менше ніж 0,9 метра;

санітарно-гігієнічні приміщення мають бути розраховані на осіб з інвалідністю та інші маломобільні групи населення;

у туалетах загального користування (окремо для чоловіків і жінок) потрібно передбачити універсальну кабінку з можливістю заїзду до неї та переміщення в ній осіб у кріслах колісних;

шляхи руху до будівель закладу та його територія мають відповідати умовам безперешкодного пересування для осіб з інвалідністю та інших

маломобільних груп населення, а також обладнані засобами орієнтування та інформаційної підтримки;

будівлі та приміщення, вхідні вузли і шляхи руху мають бути оснащені засобами орієнтування та інформування для осіб з порушеннями зору (зокрема тактильні та візуальні елементи доступності, позначення кольором сходинок, порогів, елементів обладнання, прозорих елементів конструкцій, інших об'єктів) та для осіб з порушеннями слуху (зокрема інформаційні термінали, екрани, табло з написами у вигляді рухомого рядка, пристрої для забезпечення текстового або відеозв'язку, перекладу жестовою мовою, оснащення спеціальними персональними приладами підсилення звуку), у тому числі з урахуванням положень ДСТУ-Н Б В.2.2-31:2011 “Настанова з облаштування будинків і споруд цивільного призначення елементами доступності для осіб з вадами зору та слуху” та ДСТУ Б ISO21542:2013 “Будинки і споруди. Доступність і зручність використання побудованого життєвого середовища”.

Якщо діючі об'єкти неможливо повністю пристосувати для потреб осіб з інвалідністю, забезпечується їх розумне пристосування відповідно до частини другої статті 27 Закону України “Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні” за погодженням із громадськими об'єднаннями осіб з інвалідністю.

24. Центр є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах Казначейства, печатку із своїм найменуванням, штампи та бланки.

Додаток В

СТАТУТ

комунальної установи «Центр надання соціальних послуг Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області» (у новій редакції)

1. Загальні положення

1.1. Цей Статут розроблений відповідно до чинного законодавства України та є документом, який регламентує діяльність комунальної установи «Центр надання соціальних послуг Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області» (в подальшому – Центр).

1.2. Центр утворюється, реорганізується та ліквідується в порядку, передбаченому законодавством, Турбівською селищною радою (далі – Засновник) з урахуванням потреб Турбівської селищної територіальної громади.

Діяльність Центру повинна відповідати критеріям діяльності надавачів соціальних послуг.

1.3. Комунальна установа «Центр надання соціальних послуг Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області» (далі - Центр) є закладом соціального захисту населення, що здійснює соціальну роботу та надає соціальні послуги особам / сім'ям, які проживають на території громади, належать до вразливих груп населення та перебувають у складних життєвих обставинах (далі – отримувач соціальних послуг).

1.4. У своїй діяльності Центр керується [Конституцією](#) та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Мінсоцполітики, іншими нормативно-правовими актами з питань надання соціальних послуг, а також цим Статутом.

1.5. Центр є юридичною особою з часу його державної реєстрації у встановленому порядку, наділяється цивільною правоздатністю та дієздатністю, користується правом оперативного управління щодо

закріпленого за ним майна, веде діловодство, бухгалтерський облік та статистичну звітність відповідно до законодавства, укладає угоди (договори, контракти) з юридичними та фізичними особами, виступає позивачем та відповідачем у судах, набуває майнові і немайнові права та несе обов'язки, займається діяльністю, яка відповідає напрямкам, передбаченим цим Статутом.

Центр має самостійний баланс, рахунки в органах Казначейства, печатку із своїм найменуванням, штампи та бланки.

Центр згідно з чинним законодавством відповідає за своїми зобов'язаннями коштами, що є в його розпорядженні.

Центр не несе відповідальності за зобов'язаннями держави та Засновника, а Засновник не несе відповідальності за зобов'язаннями Центру.

2. Найменування, місцезнаходження та структура Центру

2.1. Найменування Центру:

повне: комунальна установа «Центр надання соціальних послуг Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області»

скорочене: КУ «Центр надання соціальних послуг».

2.2. Юридична адреса: 22513, Вінницька область, Липовецький район, смт Турбів, вул. Миру, 42.

2.3. До складу Центру входять такі структурні підрозділи:

- **відділення соціальної допомоги вдома;**
- **відділення соціальної роботи.**

2.4. Структурні підрозділи діють згідно Положення про структурні підрозділи, затвердженого наказом директора Центру.

2.5. У Центрі, за рішенням Турбівської селищної ради, можуть утворюватися структурні підрозділи:

- відділення денного перебування;
- відділення організації надання адресної натуральної та грошової допомоги;

– відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання;

– відділення соціально-побутової адаптації;

– інші підрозділи, діяльність яких спрямована на надання соціальних послуг.

2.6. Структуру та граничну чисельність штатних працівників центру затверджується рішенням Турбівської селищної ради.

Зазначені структурні підрозділи утворюються за рішенням Засновника Центру.

Структурний підрозділ очолює завідувач, якого призначає на посаду та звільняє директор Центру.

Положення про структурні підрозділи Центру затверджуються директором Центру та погоджуються Засновником.

3. Завдання та види соціальних послуг, які надає Центр

3.1. Основними завданнями Центру є:

– проведення соціально-профілактичної роботи, спрямованої на запобігання потраплянню в складні життєві обставини осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення;

– надання особам / сім'ям, які належать до вразливих груп населення та / або перебувають у складних життєвих обставинах, комплексу соціальних послуг, яких вони потребують, відповідно до переліку послуг, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері соціального захисту населення, з метою мінімізації або подолання таких обставин.

3.2. Центр відповідно до визначених цим Положенням завдань:

– виявляє осіб / сім'ї, які належать до вразливих груп населення та / або

– перебувають у складних життєвих обставинах, і веде облік таких осіб / сімей;

– проводить оцінювання потреб осіб/сімей у соціальних послугах;

– надає соціальні послуги відповідно до державних стандартів соціальних послуг;

– надає допомогу особам/сім'ям у розв'язанні їх соціально-побутових проблем;

– забезпечує соціальне супроводження прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу;

– забезпечує соціальний патронаж осіб, які відбули покарання у виді обмеження або позбавлення волі на певний строк, а також звільнених від подальшого відбування таких покарань на підставах, передбачених законом, за повідомленням структурного підрозділу з питань соціального захисту населення Турбівської селищної ради, бере участь у роботі спостережних комісій;

– складає план реабілітації особи, яка постраждала від торгівлі людьми;

– вносить відомості до реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг;

– проводить моніторинг та оцінювання якості наданих ним соціальних послуг;

– створює умови для навчання та підвищення кваліфікації працівників, які надають соціальні послуги;

– взаємодіє з іншими суб'єктами системи надання соціальних послуг, а також з органами, установами, закладами, фізичними особами - підприємцями, які в межах компетенції у відповідній адміністративно-територіальній одиниці або територіальній громаді надають допомогу особам/сім'ям та/або здійснюють їх захист;

– інформує населення Турбівської територіальної громади та осіб/сім'ї індивідуально про перелік, обсяг і зміст соціальних послуг, які він надає, умови та порядок їх отримання. Інформація на паперових та інших носіях повинна викладатися із забезпеченням контрасту і розміру шрифту, які даватимуть змогу вільно читати її, зокрема особам із порушеннями зору і тим, що переміщуються у кріслах колісних.

Інформація також надається у вигляді листівок, буклетів, брошур, за потреби – із застосуванням рельєфно-крапкового шрифту (шрифту Брайля), мовою, доступною для розуміння та читання особами з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень.

Відповідні матеріали розміщуються в засобах масової інформації, на веб-сайтах суб'єктів, що надають соціальну послугу, інших інформаційних ресурсах;

- інформує населення про сімейні форми виховання дітей та проводить первинний відбір кандидатів у прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі;

- бере участь у визначенні потреб населення Турбівської територіальної громади у соціальних послугах, а також у підготовці та виконанні програм надання соціальних послуг, розроблених за результатами визначення потреб населення Турбівської територіальної громади у соціальних послугах;

- готує статистичні та інформаційно-аналітичні матеріали стосовно наданих соціальних послуг і проведеної соціальної роботи, які подає відповідному структурному підрозділу з питань соціального захисту населення Турбівської селищної ради;

- забезпечує захист персональних даних отримувачів соціальних послуг відповідно до [Закону України](#) “Про захист персональних даних”.

3.3. Центр з урахуванням потреб у соціальних послугах, визначених у Турбівській територіальній громаді, надає такі соціальні послуги:

- догляд вдома, денний догляд, догляд стаціонарний;
- соціальна адаптація;
- соціальна інтеграція та реінтеграція;
- екстрене (кризове) втручання;
- консультування;
- соціальний супровід;
- представництво інтересів;

- посередництво (медіація);
- соціальна профілактика;
- догляд та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних;
- супровід під час інклюзивного навчання;
- інформування;
- інші послуги.

4. Організація надання послуг Центру

4.1. Послуги надаються центром за місцем проживання/перебування особи/сім'ї (вдома), у приміщенні надавача соціальних послуг, за місцем перебування особи/сім'ї поза межами приміщення надавача соціальних послуг (зокрема на вулиці).

4.2. Підставою для надання соціальних послуг є:

- направлення особи/сім'ї для отримання соціальних послуг, видане на підставі відповідного рішення структурного підрозділу з питань соціального захисту населення Турбівської селищної ради;
- результати оцінювання потреб особи/сім'ї у соціальних послугах.

Рішення структурного підрозділу з питань соціального захисту населення Турбівської територіальної громади про надання послуг особі/сім'ї приймається відповідно до Порядку організації надання соціальних послуг, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

4.3. Соціальні послуги надаються Центром за рахунок бюджетних коштів, з установленням диференційованої плати залежно від доходу отримувача соціальних послуг або за рахунок отримувача соціальних послуг/третіх осіб.

Розмір плати за соціальні послуги встановлюється Центром у визначеному законодавством порядку і затверджується його директором.

Кошти, що надходять від надання платних соціальних послуг, використовуються в установленому законодавством порядку.

4.4. Моніторинг та оцінювання якості соціальних послуг у Центрі проводиться відповідно до законодавства.

Контроль за додержанням Центром вимог законодавства у сфері надання соціальних послуг здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

5. Права та принципи діяльності Центру

5.1. Центр має право:

- самостійно визначати форми та методи роботи;
- подавати до органів державної влади та органів місцевого самоврядування запити на інформацію, необхідну для організації надання соціальних послуг;

- утворювати робочі групи, мультидисциплінарні команди із залученням представників установ, закладів, організацій тощо, які в межах компетенції надають допомогу особам/сім'ям;

- залучати на договірній основі підприємства, установи, організації, фізичних осіб, волонтерів до надання соціальних послуг у підрозділах центру;

- залучати грошові кошти та інші ресурси (людські, матеріальні, інформаційні тощо), необхідні для надання соціальних послуг.

5.2. Центр провадить діяльність за принципами:

- недискримінації, дотримання прав людини, прав дитини та прав осіб з інвалідністю;

- гуманізму;

- забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

- поваги до честі та гідності;

- толерантності;

- законності;

- соціальної справедливості;

- доступності та відкритості;

- неупередженості та безпечності;

- добровільності;
- індивідуального підходу;
- комплексності;
- конфіденційності;
- максимальної ефективності та прозорості використання надавачами соціальних послуг бюджетних та інших коштів;
- забезпечення високого рівня якості соціальних послуг.

6.1. Управління Центром здійснюється Засновником згідно чинного законодавства.

6.2. Засновник:

- затверджує Статут Центру, здійснює контроль за дотриманням вимог Статуту;
- погоджує положення про структурні підрозділи за поданням директора центру;
- здійснює контроль за ефективністю використання майна, що знаходиться в оперативному управлінні Центру;
- здійснює інші повноваження згідно чинного законодавства.

6.3. Кошторис і штатний розпис центру затверджуються відповідно до законодавства.

6.4. Центр очолює директор, який призначається на посаду (на конкурсній основі за контрактом) та звільняється з посади за розпорядженням селищного голови.

6.5. Директор Центру:

- організовує роботу центру, персонально відповідає за виконання завдань центру, визначає ступінь відповідальності працівників;
- здійснює контроль за повнотою та якістю надання соціальних послуг особам/сім'ям відповідно до державних стандартів і нормативів;
- забезпечує своєчасне подання звітності про роботу центру;
- затверджує положення про структурні підрозділи;
- затверджує посадові інструкції працівників;

- призначає в установленому порядку на посади та звільняє з посад працівників;
- затверджує правила внутрішнього розпорядку центру та контролює їх виконання;
- видає відповідно до компетенції накази та розпорядження, організовує та контролює їх виконання;
- укладає договори, діє від імені центру і представляє його інтереси;
- розпоряджається коштами центру в межах затвердженого кошторису;
- забезпечує фінансово-господарську діяльність центру, створення та розвиток матеріально-технічної бази для проведення комплексу заходів із надання соціальних послуг особам/сім'ям, у тому числі забезпечення автотранспортними засобами, спеціальними засобами для догляду і самообслуговування;
- забезпечує проведення атестації працівників в порядку, визначеному законодавством, та сприяє підвищенню їх кваліфікації;
- вживає заходів для поліпшення умов праці, забезпечення дотримання правил охорони праці, внутрішнього трудового розпорядку, санітарної та пожежної безпеки;
- здійснює інші повноваження, передбачені законодавством.

6.6. Трудовий колектив Центру становлять усі працівники, які беруть участь у його діяльності на основі трудового договору, а також інших форм, що регулюють трудові відносини працівника з Центром.

Рішення соціально-економічних питань, що стосуються діяльності Центру, виробляються і приймаються за участю трудового колективу та уповноважених ним органів і відображаються у колективному договорі. Колективним договором також регулюються питання охорони праці, виробничі та трудові відносини трудового колективу з адміністрацією Центру.

Виробничі, трудові і соціально-економічні відносини Центру з трудовим колективом регулюються законодавством України про працю.

6.7. Типовий штатний норматив чисельності працівників Центру затверджується Мінсоцполітики.

6.8. Умови оплати праці, тривалість робочого часу та відпусток працівників Центру встановлюються відповідно до законодавства.

З урахуванням потреб та можливостей Турбівської територіальної громади у Центрі може бути запроваджено підсумований облік робочого часу відповідно до норм [Кодексу законів про працю України](#).

6.9. Центр забезпечує для працівників, які надають соціальні послуги: створення належних умов для професійної діяльності (у тому числі підвищення кваліфікації, супервізії);

- проведення профілактичного медичного огляду;

- захист професійної честі, гідності та ділової репутації, зокрема в судовому порядку;

- надання спеціального одягу, взуття, інвентарю, велосипедів, проїзних квитків або виплату грошової компенсації за їх придбання відповідно до норм, затверджених засновником;

- створення безпечних умов праці.

6.10. Методичний та інформаційний супровід діяльності Центру забезпечує Вінницький обласний центр соціальних служб.

7. Діяльність Центру

7.1. Утворені за рішенням засновника структурні підрозділи Центру очолює завідувач, якого призначає на посаду директор Центру.

7.2. Надавачами соціальних послуг у Центрі є: соціальні працівники; соціальні робітники; фахівці з соціальної роботи, водій спеціально обладнаного автомобіля.

7.3. Надання соціальних послуг у Центрі здійснюється згідно з планами роботи на рік, щоквартальними планами діяльності, щоквартальними планами діяльності його структурних підрозділів.

7.4. Центр провадить діяльність за принципами дотримання прав людини, прав дитини та прав осіб з інвалідністю; гуманізму; забезпечення

рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; поваги до честі та гідності; толерантності; законності; соціальної справедливості; доступності та відкритості; неупередженості та безпечності; добровільності; індивідуального підходу; комплексності; конфіденційності; максимальної ефективності та прозорості використання надавачами соціальних послуг бюджетних та інших коштів; забезпечення високого рівня якості соціальних послуг.

7.5. Підставою для надання соціальних послуг є:

- направлення особи / сім'ї для отримання соціальних послуг;
- результати оцінювання потреб особи / сім'ї у соціальних послугах.

7.6. Утримання Центру забезпечується за рахунок коштів, передбачених у бюджеті селищної ради, також за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством.

7.7. Умови оплати праці, тривалість робочого часу та відпусток працівників Центру встановлюються відповідно до законодавства.

7.8. Центр забезпечує для працівників, які надають соціальні послуги:

– створення належних умов для професійної діяльності (у тому числі підвищення кваліфікації, супервізії);

– проведення профілактичного медичного огляду;

– захист професійної честі, гідності та ділової репутації, у тому числі в судовому порядку;

– надання у разі потреби спеціального одягу, взуття, інвентарю, велосипедів, проїзних квитків або виплату грошової компенсації за їх придбання;

– створення безпечних умов праці.

7.9. Ведення діловодства, бухгалтерського обліку та статистичної звітності у Центрі здійснюється відповідно до законодавства.

7.10. Моніторинг та оцінювання якості соціальних послуг у Центрі проводиться відповідно до законодавства.

7.11. Для забезпечення здійснення громадського контролю за наданням соціальних послуг при Центрі може створюватися громадська чи наглядова рада.

7.12. Центр володіє та користується майном, яке передано йому засновником, юридичними та фізичними особами, а також майном, придбаним за рахунок коштів місцевого бюджету та інших джерел, не заборонених законодавством.

7.13. Центр має право на придбання та оренду обладнання, необхідного для забезпечення функціонування Центру.

7.14. Засновник забезпечує створення та розвиток у Центрі необхідної матеріально-технічної бази, в тому числі відповідність приміщень санітарно-гігієнічним, будівельним і технічним нормам, вимогам пожежної безпеки та іншим нормам згідно із законодавством.

7.15. Для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення в установленому порядку Центром забезпечується доступ до його будівель, приміщень і прилеглої до них території.

8. Майно та фінансово-господарська діяльність Центру

8.1. Засновник забезпечує створення та розвиток у Центрі необхідної матеріально-технічної бази, в тому числі відповідність приміщень санітарно-гігієнічним, будівельним і технічним нормам, вимогам пожежної безпеки та іншим нормам згідно із законодавством.

8.2. Майно Центру становлять основні фонди та оборотні кошти, а також матеріальні цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі.

8.3. Джерелами формування майна Центру є:

– майно, передане йому Засновником та інше набуте Центром майно в порядку, не забороненому законодавством;

– майно, передане юридичними та фізичними особами;

– майно, придбане за рахунок коштів місцевого бюджету та інших джерел, не заборонених законодавством.

Центр має право на придбання та оренду обладнання, необхідного для забезпечення функціонування центру.

8.4. Для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення Центром в установленому порядку забезпечуються належні умови для вільного доступу до будівель закладу та приміщень обслуговування, безперешкодного переміщення прилеглою до закладу територією та всередині будівель, своєчасного отримання інформації, яка допомагає орієнтуватися в просторі, відповідно до вимог, установлених ДБН В.2.2 40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» та [ДБН В.2.2-9:2018](#) «Громадські будинки та споруди. Основні положення».

Якщо діючі об'єкти неможливо повністю пристосувати для потреб осіб з інвалідністю, забезпечується їх розумне пристосування відповідно до [частини другої](#) статті 27 Закону України “Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні” за погодженням із громадськими об'єднаннями осіб з інвалідністю.

8.5. Кошти та майно Центру використовуються на здійснення діяльності згідно зі Статутом.

8.6. Перевірка наявності, порядку використання майна Центру здійснюється Засновником у порядку, встановленому чинним законодавством України.

8.7. Утримання центру забезпечується за рахунок коштів, передбачених у селищному бюджеті, а також за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством.

8.8. Центр веде у встановленому порядку оперативний бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, веде статистичну звітність, несе повну відповідальність за дотримання податкової й кредитної дисципліни. За оперативний облік, бухгалтерську та статистичну звітність Центр несе відповідальність згідно з чинним законодавством України.

8.9. Засновник має право ініціювати проведення відповідними органами комплексної ревізії фінансової та господарської діяльності Центру.

8.10. Засновник має право вимагати від Центру будь-яку інформацію щодо здійснення ним господарської, фінансової діяльності та виконання статутних завдань, а Центр зобов'язаний надати таку інформацію.

8.11. У Центрі ведеться, у встановленому законодавством України порядку, облік військовозобов'язаних.

8.12. Центр проводить заходи з цивільної оборони, протипожежної безпеки та паспортного режиму.

8.13. Відносини Центру з іншими підприємствами, організаціями і громадянами в усіх сферах діяльності здійснюються на основі договорів.

9. Припинення Центру

9.1. Припинення Центру здійснюється шляхом його реорганізації або ліквідації.

Ліквідація та реорганізація (злиття, приєднання, поділ, перетворення) Центру проводиться за рішенням Засновника, або за рішенням суду, згідно з чинним законодавством України.

9.2. Ліквідація Центру здійснюється ліквідаційною комісією, яка утворюється Засновником, який прийняв рішення про ліквідацію. Порядок і строки заявлення кредитором своїх вимог до юридичної особи визначаються органом, який прийняв рішення про ліквідацію, відповідно до чинного законодавства України.

Ліквідаційна комісія складає ліквідаційний баланс Центру і подає його на затвердження в порядку визначеному чинним законодавством.

9.3. З моменту призначення ліквідаційної комісії, до неї переходять повноваження щодо управління справами Центру.

9.4. При реорганізації чи ліквідації Центру працівникам гарантується додержання їх прав відповідно до трудового законодавства України.

9.5. У разі реорганізації Центру його права та обов'язки переходять до його правонаступників.

9.6. Центр вважається реорганізованим, або ліквідованим з моменту внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

10. Порядок внесення змін до Статуту Центру

10.1. Зміни до Статуту про Центр вносяться на підставі рішення Турбівської селищної ради. Положення в новій редакції набуває юридичної сили з моменту державної реєстрації згідно законодавства.

10.2. Статут укладено у трьох примірниках українською мовою, кожний з яких має однакову юридичну силу. Один примірник зберігається у Турбівській селищній раді, другий - у Центрі, третій використовується для надання комплекту документів при державній реєстрації.

11. Прикінцеві положення

11.1 Комунальна установа «Центр надання соціальних послуг Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області» є неприбутковою організацією.

11.2 Забороняється розподіл отриманих доходів або їх частини серед власників, членів та працівників установи (крім оплати праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб.

11.3 У разі припинення Центру як юридичної особи (у результаті його ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення), його активи передаються одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду або зараховуються до доходу місцевого бюджету.

11.4 Доходи (прибутки) неприбуткової організації використовуються виключно для фінансування видатків на утримання такої організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами.

11.5 Покладання на Центр обов'язків, не передбачених цим Статутом, а також тих, що не відносяться до їх напрямку роботи не допускається.

Селищний голова

Ігор СОЦЬ

Додаток Г

ЗВІТ

про роботу Управління соціального захисту населення та охорони здоров'я Турбівської селищної ради за січень - жовтень 2021 року в умовах запровадження карантинних заходів, спрямованих на запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2

Діяльність Управління соціального захисту населення та охорони здоров'я Турбівської селищної ради (надалі – Управління) спрямована на забезпечення реалізації державної соціальної політики відповідно до повноважень, визначених Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про запобігання корупції», «Про звернення громадян», «Про доступ до публічної інформації», «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю», «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію та особам з інвалідністю», «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку», «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», «Про статус ветеранів військової служби і ветеранів органів внутрішніх справ та їх соціальний захист», «Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму в Україні», «Про соціальний захист дітей війни», «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», «Про соціальні послуги» тощо, а також Указів Президента України та постанов Кабінету Міністрів України в сфері соціального захисту населення [78].

Управління утворене Турбівською селищною радою, є підконтрольним і підзвітним селищній раді, а з питань здійснення повноважень органів виконавчої влади – підпорядкованим виконавчому комітету, селищному голові, заступнику селищного голови та підконтрольним відповідним органам виконавчої влади. Координує та контролює діяльність Управління керуючий справами виконавчого комітету (відповідно до розподілу обов'язків).

Управління діє на підставі Положення про Управління соціального захисту населення та охорони здоров'я Турбівської селищної ради, затвердженого рішенням 1 сесії 8 скликання Турбівської селищної ради від 27.11.2020р. № 8 та утримується за рахунок коштів бюджету Турбівської селищної ради [78].

Чисельність Управління складає 12 штатних одиниць. Управління в своїй структурі має 3 структурних підрозділи:

– відділ з питань соціальної підтримки населення, до повноважень якого відносяться організація роботи щодо надання 62 адміністративних послуг соціального характеру, реалізація сімейної політики (на всі 62 послуги розроблено інформаційні та технологічні картки);

– сектор соціальних програм, основними завданнями якого є розроблення та реалізація місцевих програм, контроль за використанням коштів місцевого бюджету спрямованих на виконання заходів програм, співпраця з громадськими організаціями з питань віднесених до компетенції, ведення бухгалтерського обліку, фінансово-господарської діяльності Управління, а також питання пов'язані з веденням діловодства, опрацювання звернень громадян та контрольних інформацій;

– сектор охорони здоров'я забезпечує реалізацію державної політики в сфері охорони здоров'я на території Турбівської селищної ради.

В підпорядкуванні Управління також знаходяться: комунальна установа «Центр надання соціальних послуг Турбівської селищної ради», комунальні некомерційні підприємства «Турбівський селищний центр

первинної медико-санітарної допомоги Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області» та «Турбівська селищна лікарня Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області».

Структурні підрозділи Управління, КНП і КЗ у тісній взаємодії, забезпечують виконання завдань, покладених на Управління та їх робота спрямована на забезпечення соціальних і медичних гарантій мешканців громади, поліпшення становища соціально вразливих верств населення та вшанування окремих категорій населення.

Управління є юридичною особою, має самостійний баланс, реєстраційні рахунки в установах Державного казначейства, печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням.

Адреса Управління: 22513 Україна, Вінницька область, Вінницький район, смт Турбів, вул. Миру, 147, телефон +38096-180-53-26, E-mail: turbiv.usznm@gmail.com, офіційний сайт turbivrada@gmail.com.

Основними завданнями Управління є:

– забезпечення реалізації на території Турбівської територіальної громади державної політики у сфері соціального захисту (обслуговування) населення;

– проведення інформаційно – роз’яснювальної роботи серед населення, визначення потреби громади у соцпослугах

– надання адміністративних послуг соціального характеру, в тому числі і через програмний комплекс «Інтегрована інформаційна система «Соціальна громада (приймання заяв з необхідними документами для призначення державних соціальних допомог і компенсацій, адресної грошової допомоги та інших соціальних виплат, установлених законодавством України, житлових субсидій, пільг та інших послуг соціального характеру відповідно до законодавства України);

– прийняття рішення щодо надання базових соціальних послуг громадянам протягом їх життя;

– інформування населення щодо прийняття рішення про призначення (відмову) щодо надання державних соціальних допомог і компенсацій, адресної грошової допомоги та інших соціальних виплат, установлених законодавством України, надання (відмову) житлових субсидій та пільг відповідно до законодавства України, а також щодо надання/відмову в наданні соціальних послуг;

– розроблення та реалізація місцевих програм соціальної підтримки мешканців громади спрямованих на поліпшення становища осіб з інвалідністю, громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, ветеранів війни в тому числі учасників АТО/ООС та членів їх сімей, внутрішньо-переміщених осіб, надання їм доступної допомоги та сприяння в отриманні ними соціальних послуг;

– збереження і розвиток мережі закладів охорони здоров'я та вжиття заходів спрямованих на надання якісних медичних послуг, медичними працівниками, жителям громади.

З метою підвищення рівня виконавської, трудової дисципліни та ефективності роботи кожного структурного підрозділу в Управлінні проводяться щотижневі наради з начальниками підрозділів, де обговорюються наявні завдання та хід їх виконання. Щомісяця аналізуються та підводяться підсумки роботи Управління і вживаються заходи щодо поліпшення окремих напрямків роботи [78].

Управління є головним розпорядником коштів для проведення виплат компенсацій фізичним особам, що надають послуги на непрофесійній основі, адресної одноразової допомоги окремим категоріям громадян, а також інших виплат населенню громади.

Реєстрація кореспонденції в Управлінні проводиться відповідно до Інструкції з діловодства у Турбівській селищній раді. Протягом січня - жовтня 2021 року в Управління надійшло 1013 документів, з них 145 перебувало на контролі. Опрацьовано та надіслано вихідних документів - 700.

Реєстрація звернень в Управлінні проводиться відповідно до законодавства. Протягом січня – жовтня 2021 року до Управління надійшло 282 звернень від мешканців Турбівської громади, 7 депутатських звернення та 9 запитів на публічну інформацію, крім того зареєстровано та направлено для відповідного реагування до Центру соціального обслуговування 85 заяв про факти вчинення домашнього насильства. Всі звернення громадян вчасно розглянуті та надіслані за відповідними адресами. Найбільш актуальними для населення Турбівської громади залишаються питання отримання субсидій, пільг та соціальних виплат різного характеру, а також надання соціальних послуг та матеріальної допомоги.

Враховуючи запровадження в Україні карантинних заходів, спрямованих на запобігання поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, прийом громадян здійснювався з дотриманням усіх протиепідемічних заходів. Для отримання консультацій, роз'яснень та відповідей громадяни використовували засоби комунікації, зателефонувавши за номером Управління +38096-180-53-26, мали можливість відвідувати сторінку **Facebook** Управління до якої за звітній період долучилось 1617 громадян, відправляли листи на електронну адресу turbiv.usznm@gmail.com та меседжер.

В Управлінні затверджено Графік прийому громадян начальником Управління та посадовими особами Управління. Громадяни Турбівської територіальної громади мають можливість отримувати консультації та роз'яснення, будучи на особистому прийомі у керівника та фахівців Управління.

З метою організації діяльності Управлінням у січні – жовтні 2021 року видано та зареєстровано 77 розпорядчих документів, в тому числі 54 наказів з основної діяльності, 28 з особового складу та підготовлено і зареєстровано 15 документів з грифом «ЗАТВЕРДЖУЮ».

Договірна робота в Управлінні проводиться у відповідності до вимог законодавства з метою забезпечення співробітництва з соціальними

партнерами для виконання окремих функцій Управління. Таких договорів підготовлено та зареєстровано – 32.

Спеціалісти протягом звітного періоду, брали участь у засіданнях виконавчого комітету та у роботі сесій селищної ради з питань віднесених до компетенції Управління, готували проекти рішень виконкому та сесій, що стосувались компетенції Управління.

ДЕРЖАВНІ СОЦІАЛЬНІ ДОПОМОГИ І КОМПЕНСАЦІ

Приймання заяв та документів від мешканців Турбівської громади, для призначення державних допомог, пільг та компенсацій, починаючи з січня поточного року, здійснювалась посадовими особами відділу з питань соціальної підтримки населення Управління соціального захисту населення та охорони здоров'я Турбівської селищної ради у паперовому варіанті, а з 26 січня 2021 року виключно через ПК «Соціальна громада».

Протягом січня-жовтня 2021 року до Управління звернулось 5047 громадян із заявами різного характеру з метою їх соціальної підтримки.

Протягом січня – жовтня 2021 року працівниками Управління забезпечено приймання документів для призначення і виплати наступних державних допомог;

Вид виплати	Всього	
	осіб	Соціальні послуги
Одноразової винагороди жінкам, яким присвоєно почесне звання України “Мати-героїня”	2	1
Одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми	-	-
Щорічної разової грошової допомоги ветеранам війни та жертвам нацистських переслідувань до дня Перемоги	-	-
Одноразова грошова винагорода членам сімей осіб, яким присвоєно звання Герой України за здійснення визначного	-	-

геройського вчинку		
Довічних державних стипендій, щомісячно	-	-
Щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг	17	17
Матеріальної допомоги військовослужбовцям звільненим з строкової служби	-	-
Соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів	-	-
Державна допомога сім'ям з дітьми, в тому числі державна допомога у зв'язку з вагітністю та пологами особам, які не застраховані в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, допомога на дітей одиноким матерям, допомога при народженні дитини та інш.	231	231
Державної допомоги при народженні дитини, з них з застосуванням Є-малятко	-	-
Державної допомоги при усиновленні дитини	-	-
Державної допомоги на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування	6	6
Державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям	179	179
Тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів або не мають можливості утримувати дитину або місце їх проживання невідоме	3	3
Допомоги на дітей, хворих на тяжкі перинатальні ураження нервової системи, тяжкі вроджені вади розвитку, рідкісні орфанні захворювання, онкологічні, онкогематологічні захворювання, дитячий церебральний параліч, тяжкі психічні розлади, цукровий діабет I типу	2	2

(інсулінозалежний), гострі або хронічні захворювання нирок IV ступеня, на дитину, яка отримала тяжку травму, потребує трансплантації органа, потребує паліативної допомоги, яким не встановлено інвалідність		
Державної допомоги на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях	29	29
Державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях	-	-
Грошової допомоги особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним	18	18
Відшкодування вартості послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня».	1	1
Допомоги на дітей ФОП, які обрали спрощену систему оподаткування і належать до I і II групи платників єдиного податку	-	-
Державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю	18	18
Державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю	9	9
Тимчасової державної допомоги непрацюючій особі, яка досягла пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату у зв'язку з відсутністю страхового стажу	11	11
Одноразової грошової допомоги у зв'язку з негативними наслідками поширення на території України гострої	-	-

респіраторної інфекції COVID -19		
Грошової компенсації вартості одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка»	7	7
Компенсаційна виплата особі, яка здійснює догляд за особою з інвалідністю 1 групи або особою, яка досягла 80 років	1	1

Підготовлено і подано до Вінницької райдержадміністрації документи щодо присвоєння почесного звання «Мати-героїня» ТУРОВСЬКІЙ Тетяні Леонідівні жительці смт. Турбів та ПОСТОВІТЮК Жанні Василівні жительці с. Нова Прилука. На день звітності Указом Президента від 09.05.2021р. №188\2021 ТУРОВСЬКІЙ Т.Л. присвоєно почесне звання «Мати-героїня», інші документи на даний час знаходяться на розгляді.

Звернулось осіб з інвалідністю з питання надання засобів реабілітації – 29 осіб.

Із заявою про надання **направлення для отримання послуги із комплексної реабілітації** звернулося **30 мешканців територіальної громади.**

Протягом січня - жовтня 2021 року працівниками Управління забезпечено приймання заяв та документів, складання актів обстеження з метою визначення права (відмови) для призначення компенсації:

Вид виплати	Виплачено	
	осіб	тис.г рн.
Компенсації фізичній особі, яка надає соціальні послуги (ПКМУ від 29.04.2004 № 558)	23	66558
Компенсації фізичній особі, яка надає соціальні послуги на непрофесійній основі (ПКМУ від 23.09.2020 № 859)	17	52768

Кошти щодо:

– Компенсації фізичній особі, яка надає соціальні послуги (ПКМУ від 29.04.2004 № 558) виплачено за січень- жовтень поточного року;

– Компенсації фізичній особі, яка надає соціальні послуги на непрофесійній основі (ПКМУ від 23.09.2020 № 859) виплачено за січень- жовтень поточного року.

Виплата компенсацій фізичній особі, яка надає соціальні послуги (ПКМУ від 29.04.2004 № 558) та компенсації фізичній особі, яка надає соціальні послуги на непрофесійній основі (ПКМУ від 23.09.2020 № 859) потребує дієвого контролю за цільовим, ефективним та раціональним використанням коштів місцевого бюджету. Функції контролю, відповідно до компетенції, покладено на заступника начальника Управління, начальника відділу з питань соціальної підтримки населення, який в свою чергу має право і відвідує особи, яким надаються соціальної послуги.

Для підтвердження права на призначення компенсації фізичним особам, які надають послуги на непрофесійній основі (ПКМУ від 23.09.2020 № 859) проведено 7 обстежень сім'ї та складено акти про підтвердження спільного проживання.

Разом із тим, посадовими особами Управління спільно із старостами та уповноваженими старостинських округів у березні – квітні 2021 року здійснено перевірку надання послуг 25 фізичних осіб, які надають послуги (ПКМУ від 29.04.2004 № 558) та підтверджено їх право на отримання компенсації, яка буде проводитись до 31 грудня 2022 року.

Спеціалістами відділу з питань соціальної підтримки населення за звітній період прийнято **768 заяв від громадян для отримання довідок**. Видано **18 посвідчень особам з інвалідністю та 97 посвідчень, що підтверджують статус багатодітної родини**.

ЖИТЛОВІ СУБСИДІЇ

Програма житлових субсидій до сьогодні залишається головним механізмом соціального захисту населення в умовах підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги та призначаються громадянам у

відповідності до нормативно-правових документів.

Функція приймання документів від мешканців громади для забезпечення громадян житловими субсидіями передана Управлінню з січня 2021 року, до якої залучено 5 спеціалістів, робочі місця яких територіально розташовані в ЦНАП за адресою вул. Миру, 147 смт. Турбів. Крім того забезпечено максимальну зручність для відвідувачів.

За січень-жовтень 2021 року спеціалістами відділу з питань соціальної підтримки населення **прийнято та опрацьовано 763 заяви з комплектами документів від одержувачів субсидій в тому числі через «Соціальну громаду» 643 заяви та 120 заяв від громадян з документами опрацьовано в паперовому варіанті. З питань надання житлових субсидій надано близько 1507 консультацій.**

Про рішення щодо призначення (відмову в призначенні) житлової субсидії працівниками Управління повідомлено мешканців громади.

Станом на 01.11.2021 року кількість домогосподарств на території громади, яким призначено житлову субсидію становить 2150, це становить 23,5 % від загальної кількості домогосподарств (9140).

Субсидію на житлово-комунальні послуги отримали 1822 домогосподарства, субсидію на тверде паливо і скраплений газ 328 домогосподарств.

Кількість домогосподарств, які підлягали автоматичному перепризначенню не на опалювальний період 1423 [78].

ПІЛЬГИ З ОПЛАТИ ЗА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ, ТРАНСПОРТНІ ПОСЛУГИ ТА ПОСЛУГИ ЗВ'ЯЗКУ

На території Турбівської громади проживають станом на 1 листопада 2021 року 5549 осіб, які мають право на пільги, визначені законодавством України.

Категорії пільговиків:	осіб
-учасники ВВв	97

-учасники ООС	25
-учасники АТО	145
- учасники бойових дій	207
-особи з інвалідністю війни	12
- дітей війни	1131
- ветеранів військової служби, органів внутрішніх справ та ін.	14
- ветеранів праці	1132
- осіб, які мають статус постраждалого від наслідків аварії на ЧАЕС	43
- пенсіонери за віком	4486
- осіб з інвалідністю I та II групи	519
- членів сім'ї загиблого (померлого) ветеранів війни	51
-особа, яка належить до числа жертв нацистських переслідувань	1
-сільський медик на пенсії	28
-багатодітних сімей	189
-діти з багатодітних сімей	650

Протягом звітного періоду за отриманням пільг до **Управління подано заяви з відповідними документами від 175 мешканців громади.** За рахунок коштів місцевого бюджету Вінницькій філії ПАТ «Укртелеком» **відшкодовано 6183 грн. за надання пільг з оплати послуг зв'язку** окремим категоріям громадян Турбіської селищної ради, що включені до ЄДАРП та мають право на таку пільгу, відповідно до укладеного договору та за результатами проведеної звірки. **Такою пільгою користується 14 мешканців територіальної громади.**

Управління на даний час не має доступу до Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги (ЄДАРП), що створює незручності у роботі. Дані, які надаються органом соціального захисту населення райдержадміністрації містять тільки кількісний склад.

З огляду на це, в Управлінні завершено роботу щодо формування особових справ воїнів інтернаціоналістів та учасників ліквідації на Чорнобильській АЕС,

потерпілих та дружин померлих громадян, з числа ліквідаторів смерть, яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою та створено власний реєстр відповідної категорії громадян для постійного взаємозв'язку та їх соціальної підтримки. **Робота щодо формування особових справ учасників АТО та ООС, а також внутрішньо переміщених осіб продовжується.**

В Управлінні станом на 1 листопада обліковано 73 внутрішньо-переміщених осіб, які прибули з АР Крим та східних областей України, з них на даний час щомісячною адресною допомогою користуються 17 осіб, які проживають на території Турбівської громади, у цих родинах проживає 18 дітей зі статусом ВПО, в тому числі 1 дитина з інвалідністю, якій надається постійна допомога на лікування за кошти місцевого бюджету.

Крім того Управлінням спільно із КНП «Центр надання соціальних послуг» та старостами старостинських округів забезпечується здійснення заходів соціального патронажу осіб, які звільнення з місць позбавлення волі.

Управлінням розглянуто заяви і документи **75 осіб поважного віку, які звернулись для надання соціальної послуги – «Догляд вдома» та прийнято рішення щодо взяття їх на облік і надання цієї соціальної послуги, дані рішення направлені до КЗ «Центр надання соціальних послуг» для відповідного реагування.** На даний час спільно з Центром надання соціальних послуг продовжується робота по виявленню громадян, які перебувають у складних життєвих обставинах. За період карантину працівниками проводились опитування підопічних в телефонному режимі з метою перевірки роботи соціальних робітників, проведення профілактичних бесід щодо недопущення поширення корона вірусної хвороби (COVID-19), застереження про шахраїв, моральної та психологічної підтримки. Ведеться моніторинг та аналіз захворюваності працівників установи та громадян, що отримують соціальні послуги.

Забезпечено розгляд документів та проведення їх юридичної експертизи щодо відповідності нормам законодавства трьох громадян, які звернулися до опікунської Ради при виконавчому комітеті Турбівської

селищної ради з окремих питань життєзабезпечення їх підопічних.

Разом із тим здійснювалися заходи щодо організації роботи засідань: – місцевої комісії з питань формування щодо потреби у субвенції з Державного бюджету місцевим бюджетам на проектні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, підтримку малих групових будинків та забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа;

– комісії з питань надання матеріальної допомоги з місцевого бюджету;
– координаційної ради з питань запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статті, забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків та протидії торгівлі людьми Турбівської селищної ради.

Виконання заходів місцевих програм

Для забезпечення надання додаткових соціальних гарантій мешканцям Турбівської територіальної громади, Управлінням спільно із соціальними партнерами забезпечується виконання заходів місцевих Програм, на які спрямовано (за звітній період) 2021 року 4441788 грн.

Програма **«Фінансове забезпечення компенсації пільгового проїзду окремих категорій громадян та інших передбачених законодавством пільг на 2021-2023 роки»**: виділено – **56750** грн., в тому числі на відшкодування пільгового проїзду **41750** грн. та за надані телекомунікаційні послуги **15000** грн.. За період з січня по жовтень 2021 року на ці цілі спрямовано **34506** грн. Зокрема на відшкодування компенсаційних виплат за пільговий проїзд автомобільним транспортом окремих категорій громадян за звітний період - **28323** грн. (з цією метою заключено договора з перевізниками ФО-П Рабіщук В.П. та ТОВ АТП «СЛОБОДЯНЮК»). Вінницькій філії ПАТ «Укртелеком» відшкодовано **6183** грн. за надання пільг з оплати послуг зв'язку окремим категоріям громадян Турбівської громади.

Програма «**Розвиток соціальних послуг на 2021-2023 роки**»: виділено - **119326 грн.** спрямовано за звітній період **119326 грн.** на виплату:

- Компенсації фізичній особі, яка надає соціальні послуги (ПКМУ від 29.04.2004 № 558) – 66558 грн.
--

- Компенсації фізичній особі, яка надає соціальні послуги на непрофесійній основі (ПКМУ від 23.09.2020 № 859) – 52768 грн.
--

Програма «**Соціальна підтримка окремих категорій населення на 2021-2023 роки**»: за звітній період проведено 10 засідань комісії з питань надання матеріальної допомоги на яких розглянуто **249** звернень громадян з числа соціально вразливих верств населення і громадян, які перебувають у складних життєвих обставинах та їм виплачено адресну допомогу в сумі **260906 грн.**

Програма «**Ветеран**» на 2021-2023 роки: виділено та використано - **20000** грн. Упродовж звітнього періоду забезпечено проведення заходів з метою вшанування та соціальної підтримки людей поважного віку. На ці цілі здійснено перерозподіл коштів у межах асигнувань виділених на виконання місцевих Програм.

Програма «**Соціальна підтримка сімей загиблих учасників антитерористичної операції, військовослужбовців і поранених учасників АТО та ООС, вшанування пам'яті загиблих на 2021-2023 роки**»: виділено – 87550 грн. Зокрема одноразовою адресною допомогою в сумі 87550 охоплено 170 учасників АТО та ООС, що проживають на території Турбівської селищної територіальної громади з нагоди Дня захисника та захисниць України. Крім того Управлінням забезпечується співпраця із громадською організацією «Турбівське об'єднання учасників бойових дій «Підтримка побратимів»» Вінницького району Вінницької області та забезпечується взаємозв'язок, що сприяє вирішенню питань соціального характеру, які піднімаються відповідною категорією громадян. На ці цілі здійснено перерозподіл коштів у межах асигнувань виділених на виконання місцевих Програм [78].

Програма *«Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи на 2021-2023 роки»*: виділено – **10000** грн. Управлінням підготовлено проект розпорядження селищного голови від 18.03.2021 р. № 57 та забезпечено проведення засідання організаційного комітету з підготовки та проведення у 2021 році заходів, пов'язаних з 35-ми роковинами Чорнобильської катастрофи. З метою вшанування постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, 47 ліквідаторам аварії на Чорнобильській АЕС в тому числі дружинам померлих громадян смерть, яких пов'язана з наслідками Чорнобильської катастрофи виділено адресну допомогу в сумі **14805** грн.. На ці цілі здійснено перерозподіл коштів у межах асигнувань виділених на виконання місцевих Програм. На ці цілі здійснено перерозподіл коштів у межах асигнувань виділених на виконання місцевих Програм.

Програма

«Соціальний захист воїнів-інтернаціоналістів та членів їх сімей на 2021-2023 роки»: виділено – **10000** грн. З метою вшанування воїнів-інтернаціоналістів 41 воїну-інтернаціоналісту Турбівської територіальної громади виділено та виплачено адресну допомогу в сумі **12915** грн. На ці цілі здійснено перерозподіл коштів у межах асигнувань виділених на виконання місцевих Програм.

Програма *«Збереження здоров'я громадян на 2021-2023 роки»*:

виділено - **200000** грн. та спрямовано за звітний період, з урахуванням внесених змін до кошторисів видатків асигнування на загальну суму **3 912 700** грн. та фактично профінансовано видатків на фінансову підтримку закладів охорони здоров'я на суму **3 620 704** грн за січень - жовтень.

Одним із нових напрямків роботи є підготовка документів пільгової категорії дітей щодо їх оздоровлення. Такою послугою скористалось через органи соціального захисту двоє дітей громади.

Управління, в межах компетенції, бере участь у заходах, що проводяться селищною радою з нагоди державних, професійних свят та пам'ятних дат [78].

СФЕРА ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

УСЗН та ОЗ є головним розпорядником коштів КНП: «Турбівський селищний центр первинної медико-санітарної допомоги Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області» та «Турбівська селищна лікарня Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області».

Для забезпечення функціонування КНП: «Турбівський селищний центр первинної медико-санітарної допомоги Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області» спрямовано 1914500 грн. в тому числі на матеріальну підтримку працівників 909400 грн.; «Турбівська селищна лікарня Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області» направлено 1998200 грн, в тому числі на матеріальну підтримку працівників спрямовано 1442770 грн.

КНП «Турбівський селищний центр первинної медико-санітарної допомоги Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області» отримавши ліцензію на провадження господарської діяльності за спеціальностями: загальна практика – сімейна медицина, організація і управління охороною здоров'я, за спеціальністю молодших спеціалістів з медичною освітою: сестринська справа, лабораторна справа (клініка) здійснює свою діяльність відповідно до Статуту затвердженого рішенням 6 сесії 8 скликання від 12 лютого 2021 року № 8/6-137. Станом на 01.11.2021р. сімейними лікарями заключено 11154 декларацій на медичне обслуговування з громадянами Турбівської селищної територіальної громади, що складає 65 % від загальної чисельності населення Турбівської селищної територіальної громади.

КНП «Турбівська селищна лікарня Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області» отримавши ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальностями: анестезіологія, ендоскопія, клінічна лабораторна діагностика, неврологія, організація і управління охороною здоров'я,

офтальмологія, терапія, ультразвукова діагностика, хірургія, за спеціальностями молодших спеціалістів з медичною освітою: акушерська справа, сестринська справа, лабораторна справа (клініка), медична статистика, рентгенологія, сестринська справа (операційна) свою діяльність здійснювала відповідно до Статуту затвердженого рішенням 6 сесії 8 скликання від 12 лютого 2021 року № 8/6-138.

Станом на 01.11.2021р. подано до НСЗУ 6 пакетів на медичні послуги. Договір щодо даних послуг в стадії заключення.

Управлінням, в межах повноважень, надавалась методична та практична допомога та здійснювались заходи щодо окреслених завдань та фінансової підтримки медичних закладів без втручання у їх професійну діяльність.

НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ БАЗОВОГО РІВНЯ

Чисельність виявлених громадян, що потребують надання соціальних послуг у 2021 році, склала 1176 осіб згідно Соціального паспорту Турбівської територіальної громади станом на 01.11.2021 р.

УСЗН та ОЗ є головним розпорядником коштів сфери діяльності КЗ «Центр надання соціальних послуг». Для забезпечення функціонування КЗ «Центр надання соціальних послуг» за звітній період із запланованих коштів - 1616314 грн., за звітній період спрямовано – 1340904 грн.

Комунальна установа «Центр надання соціальних послуг Турбівської селищної ради Вінницького району Вінницької області» (далі - Центр) – є закладом соціального захисту населення, що здійснює соціальну роботу та надає соціальні послуги особам / сім'ям, які проживають на території громади, належать до вразливих груп населення та перебувають у складних життєвих обставинах, створена рішенням Турбівської селищної ради від 24.12.2020 р. №8/3.

До складу Центру входять **відділення соціальної допомоги вдома та відділення соціальної роботи.**

Основними завданнями Центру є:

– проведення соціально-профілактичної роботи, спрямованої на запобігання потраплянню в складні життєві обставини осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення;

– надання особам / сім'ям, які належать до вразливих груп населення та / або перебувають у складних життєвих обставинах, комплексу соціальних послуг, яких вони потребують, відповідно до переліку послуг, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері соціального захисту населення, з метою мінімізації або подолання таких обставин.

Протягом звітного періоду 2021 року у КУ «Центр надання соціальних послуг» **надавались соціальні послуги у відділеннях** відповідно до Державних стандартів, зокрема: представництво інтересів, соціальна профілактика, соціальна адаптація, соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти – сироти і діти, позбавлені батьківського піклування, соціальний супровід сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, екстрене (кризове) втручання, догляд вдома, консультування, натуральна допомога ¹.

Відділення соціальної послуги догляд вдома

Відділення соціальної послуги догляд вдома надає соціальні послуги відповідно до Державного стандарту догляду вдома.

У відділенні працює 9 – соціальних робітників, середнє навантаження на 1 соціального робітника 8 громадян.

Станом на 01.11.2021 р. взято на соціальне обслуговування (надання соціальної послуги догляду вдома) - 75 одиноких громадян похилого віку, яким встановлено III-IV групу рухової активності, з них: 4 учасника Великої Вітчизняної війни, 11 осіб з інвалідністю загального захворювання I-III групи та 2 ветерани праці.

¹Управління соціального захисту населення та охорони здоров'я. Режим доступу : <https://ttg.gov.ua/upravlinnya-socialnogo-zahistu-naselennya-ta-ohoroni-zdorovya-13-11-18-04-06-2021/>

(Кількість громадян похилого віку, які обслуговувались Територіальним центром Липовецького району станом на 01.01.2021 р. становить: **120 осіб (90 саодиноких громадян та 30 громадян, які мають рідних)**).

У процесі роботи здійснюється збір та оформлення документів для взяття на соціальне обслуговування та надання послуги догляду вдома саодиноких громадян Брицького старостинського округу.

З метою визначення потреб саодиноких громадян похилого віку та перевірки житлових умов, здійснено виїзди за місцем проживання до 75 громадян похилого віку, про що складено акти відвідування.

Розроблено проект рішення щодо тарифів на платну соціальну послугу «Догляд вдома» та Положення про порядок та умови надання платних соціальних послуг.

Відділення соціальної роботи

Відділенням соціальної роботи надаються такі **соціальні послуги**: представництво інтересів, соціальна профілактика, соціальна адаптація, соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти – сироти і діти, позбавлені батьківського піклування, соціальний супровід сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, екстрене (кризове) втручання, догляд вдома, консультування відповідно до Державних стандартів.

За звітний період КУ «Центр надання соціальних послуг» виявлено: – 80 сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах;

- 49 малозабезпечених сімей;
- 2 прийомні сім'ї;
- 12 опікунських сімей, в них дітей 15;
- 33 дитини перебуває в інтернатних установах: 26 на цілодобовому перебуванні;
- 7 проживають з батьками;
- 83 дитини з інвалідністю;
- 354 осіб з інвалідністю;

- 89 багатодітних сімей;
- 650 дітей;
- 21 самотніх матерів;
- 2 батьки-самотні;
- 12 внутрішньо переміщені сім'ї;
- 72 отримало допомогу при народженні дитини;
- 80 вхідних повідомлень по домашньому насильству;
- 5 повідомлень з суду для проходження програми для кривдників.

Всього для відділення соціальної роботи та догляду вдома фахівцями здійснено 100 оцінок потреб та надано соціальні послуги:

- Послугу консультування та інформування: 157 осіб отримали послугу інформування та одноразового консультування; 18 отримують соціальну послугу довготривалого консультування за рішенням УСЗН та ОЗ Турбівської селищної ради.

- Послугу соціальний супровід сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах; отримують 15 сімей за рішенням УСЗН Турбівської селищної ради;

- Послугу соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти сироти і діти, позбавлені батьківського піклування; отримують 7 сімей, з яких 2 прийомні сім'ї.

Всього фахівцями відділення соціальної роботи здійснено 204 відвідувань за місцем проживання, охоплено соціальними послугами

- 197 осіб, здійснено оцінок потреб – 100.

Фахівцями КУ «Центр надання соціальних послуг» здійснено виїзди за місцем проживання до осіб, які отримали одноразову допомогу при народженні дітей, перевірено умови проживання та надано послугу одноразового консультування.

Для покращення якості надання соціальних послуг були виконані наступні заходи психологом Центру:

– щомісяця надаються психологічні консультації сім'ям опікунів, піклувальників, прийомним сім'ям, постраждалим від домашнього насильства, сім'ям, які перебувають у СЖО;

– 3 кривдників завершили проходження програми для кривдників, наразі 5 осіб проходять Типову програму для кривдників, 3 осіб повідомлено про проходження програми.

КУ «Центр надання соціальних послуг» у звітному періоді 2021 року спрямував свою роботу на виконання програми «Підтримки сім'ї, запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, забезпечення гендерної рівності, протидії торгівлі людьми» на період до 2024 року, затвердженої рішенням сесії Турбівської селищної ради від 15 червня 2021 року № 8/12-310. На виконання вищезгаданої програми та заходів по ній, за звітний період 2021 року було виготовлено, надруковано та розповсюджено інформаційні буклети, здійснено виїзди до старостинських округів Турбівської територіальної громади, де у результаті здійснених виїздів була проведена інформаційно-просвітницька робота, в тому числі спрямована на протидію торгівлі людьми, вчинення насильства у сім'ях. Так, у загальноосвітніх навчальних закладах громади проведено лекції та індивідуальні бесіди для школярів та учнів на теми «Не дозволяй собою маніпулювати», «Причини поширення торгівлі людьми у світі і в Україні», «Домашнє насильство – попередити, подолати», тощо, до Всесвітнього дня протидії торгівлі людьми проведено інформаційно-просвітницьку кампанію для населення громади з метою підвищення обізнаності щодо існуючого державного механізму надання допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми.

Турбівська селищна рада спільно з Управлінням соціального захисту населення та охорони здоров'я та КУ «Центр надання соціальних послуг», забезпечують здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, зокрема проводить роботу з прийому та реєстрації заяв і повідомлень про вчинення насильства, координації заходів реагування

на факти вчинення насильства, надання допомоги і захисту постраждалим особам, інформують щодо їхніх прав, соціальних послуг, якими постраждала особа може скористатися, за потребою направляють до відповідних суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству, за зверненням надають юридичну консультацію та психологічну підтримку, проводиться робота з кривдниками, а саме проходження програми для кривдників, надається соціальна послуга кризового та екстреного втручання, інформування. Наразі до КЗ «Центр надання соціальних послуг» надійшло для відповідного реагування та вжиття заходів **85 вхідних повідомлень по вчинення домашнього насильства.**

КУ «Центр надання соціальних послуг» організовано та проведено заходи до Міжнародного дня сім'ї, майстер-класи до Міжнародного дня захисту дітей та Дня селища, організовано відвідування Центру ремесел «Дунстан» із виїзною програмою «Подорож Короля Артура» в рамках проекту «Творчість лікує» для дітей з інвалідністю, проведено інформаційні кампанії щодо сімейного патронату та надано гуманітарну допомогу сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Для забезпечення усіх цих напрямків роботи та з метою якісного їх виконання, впровадження в практиці змін в законодавстві та швидке реагування на запити громадян, особлива увага Управлінням соціального захисту населення та охорони здоров'я Турбівської селищної ради приділяється:

- підвищенню професійної компетенції фахівців (80 відсотків працівників отримали відповідні сертифікати про проходження навчання);

- інформаційно – роз'яснювальній роботі, яка проводиться з метою поліпшення поінформованості населення громади, надання неупередженої, правдивої і своєчасної інформації щодо реалізації державної та регіональної політики у сфері соціального захисту населення, напрацювання в територіальній громаді власних напрямків роботи, що стосуються соціальної підтримки вразливих верств населення, надання якісних медичних послуг та

сприяли шанобливому ставленні місцевої влади до мешканців громади (створено власні сторінки на ФБ, де забезпечується постійне висвітлення);

– налагодженню взаємозв'язку між громадянами і спеціалістами та соціальними партнерами (виїзди безпосередньо у старостинські округи та участь у «сходах», що відбуваються у старостинських округах, проведення заходів з нагоди державних, професійних свят та пам'ятних дат із залученням громадськості).

Відповідна робота організована завдячуючи налагодженій співпраці, з громадськістю, депутатським корпусом селищної ради, старостами та уповноваженими особами у старостинських округах, обласною державною адміністрацією та обласною Радою, управлінням праці та соціального захисту населення Вінницької райдержадміністрації, Департаментом соціальної та молодіжної політики обласної державної адміністрації, а також іншими соціальними партнерами [78].

Начальник управління соціального
захисту населення та охорони здоров'я

Лідія ТІТЕНКО